

Олександр Фокін

НОВЕ МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ
(видання третє, доповнене)

м. Київ

2019 рік

**КООПЕРАТИВНА ДЕРЖАВА ЯК НОВЕ МАЙБУТНЄ КРАЇНИ.
ПРИНЦИПИ Й ЕТАПИ ПОБУДОВИ.
ЯКОЮ МАЄ БУТИ УСПІШНА КРАЇНА.
СОЦІАЛЬНА «ТЕОРІЯ ПАЗЛА»**

Від автора. Дуже прошу читача не вважати цю монографію белетристикою, історичним або, ще гірше, фантастичним твором.

Усе, про що йтиметься далі, також прошу сприймати не як звалений до купи стародавній чи не дуже досвід, а реальний, добре продуманий, точно вивірений та ув'язаний з усіма головними завданнями шлях побудови нової країни та нашого оновленого і в майбутньому щасливого життя. Справді нового, але з урахуванням багатовікового досвіду суспільств, які жили в певні яскраві історичні періоди злету й розквіту свого культурного й економічного життя.

Олександр Фокін

*В Україні всі ми вдома.
І хто, крім нас, винен у тому,
що у нас такий дім?*

ЧАСТИНА I. ВСТУП ТА ДЕЩО З ІСТОРІЇ ПИТАННЯ

Що ми маємо? І що маємо будувати?

За досить довгу сучасну світову історію людство «спробувало» чимало варіантів державного устрою: від феодального або вже сучасного тоталітаризму та далі — через комунізм і соціалізм — аж до ліберальної демократії.

Але останні кризові часи наочно показали недосконалість кожного з них, особливо на тлі дальшого поширення такого явища, як світовий глобалізм, за якого у разі наявності певної волі й ресурсів можна майже безперешкодно «імпортувати» будь-який державний лад у будь-яку країну.

Занепад духовності, тотальна комерціалізація і культ споживання у сучасних суспільствах плюс та ж таки невпинна світова глобалізація, яка зробила ці явища дуже поширеними, ускладнюють пошук правильних рішень для визначення майбутньої долі багатьох країн світу.

Виявилося, що в умовах масштабної кризи за будь-якої форми державного управління насамперед потерпають пересічні громадяни, які становлять переважну більшість населення цих країн.

Тому приклади країн, населення яких, намагаючись вижити в умовах кризи та хоч якось упорядкувати своє життя, на чергових виборах несподівано голосує за різку або зовсім протилежну зміну державного ладу, свідчать про відсутність у цих країнах певної політичної еволюції, а передусім про недосконалість наявних форм державного правління, відомих сучасному світові.

Усе це дає підстави стверджувати, що світові потрібна принципово НОВА форма побудови та функціонування держави, у якій економічне, соціальне й культурне життя реально залежатиме не тільки і не стільки від влади, нехай і легітимно обраної власним народом, а від продуктивної всебічної діяльності самого народу та реальної можливості користуватися результатами цієї діяльності для свого ж добра, при цьому жорстко і безкомпромісно контролюючи саму владу. Тому країнам так званого «першого» світу, які в усі часи пропагували нам рецепти свого щасливого життя, доведеться змиритися з

альтернативними соціально-економічними моделями життєустрою нових за своєю суттю держав.

Проте йдемо далі. Ми постійно чуємо від можновладців уже доволі набридлий вислів «владна вертикаль». Але який позитивний стосунок вона, ця вертикаль, має до необхідно якісного, в усіх сенсах цього слова, життя народу, що організується і діє майже завжди по горизонталі?

Ми вже навчилися розуміти: якщо ті, хто отримав владу, починають будувати собі таку «вертикаль», то для народу на практиці це означає його остаточне примушування і далі пограбування. Вада владної вертикалі в тому, що, не маючи перехресних горизонтальних зв'язків між авторитетними постатями соціуму, наявність яких стабілізує саме суспільство, вона завжди буде хиткою і вразливою.

Нам зі шкільної лави відомо: якщо є вертикаль, повинна існувати й горизонталь. Так що ж таке в нашому випадку народна горизонталь? Це протилежна владній вертикалі горизонтальна суспільна мережа. І вона має створитися крок за кроком, від людини до людини, від хати до хати, через соціальну й економічну кооперацію, через профспілки, просвітницькі структури та будинкові комітети як альтернатива владній вертикалі. І не просто вертикалі як такий, а як альтернатива геть застарілому примітивно-кримінальному способу життя, де панують патерналізм і корупційна кругова порука.

Під час створення суспільно-економічної горизонтальної мережі у спільних діях громадян має відновитися довіра між ними, повинні виникнути нові правила й етика взаємин. Від захисту найважливіших для нас речей: мови й культури, соціальних завоювань та економічних інтересів, національних і церковних традицій — ми мусимо перейти в рішучий наступ за їх стале існування і дальший розвиток.

І першоосновою її має стати власне людина, потім сім'я, потім — анклав компактного проживання сімей (багатоквартирні будинки, мікрорайони, квартали тощо). Але ми повинні розуміти, що новій державі потрібне не просто добровільне, але не впорядковане об'єднання людей за принципом сумісного мешкання, а об'єднання, що закріплене юридично та існує на законних засадах. І яке зможе офіційно на всіх рівнях представляти інтереси людей, яких воно об'єднує. Зрозуміло, що мова має йти про територіальні громади як найменші юридичні особи—осередки, з яких складеться та сама соціальна горизонтальна мережа і яка буде міцно скріплювати фундамент оновленої країни.

Кооперативна система, яка пропонується країні як нова форма її існування, абсолютно ідеально екстраполюється на саму систему територіальних громад, бо вона власне з них і складеться.

Активна діяльність кооперативів лише надихне творче виробниче життя в цих громадах і згенерує в них усі позитивні внутрішні процеси, які ми хочемо бачити як прояв нових соціальних і економічних взаємовідносин між громадянами країни і таким чином досягти ідеальної керованості соціально-економічними процесами в країні.

Самі громади, керуючись новим законодавством та поєднуючи свої доцентрові державотворчі зусилля у синергію неймовірної сили, «сплетуть» ту саму горизонтальну мережу, яка успішно замінить вже скомпроментовану і непотрібну так звану владну вертикаль.

Побудова саме такої горизонтальної об'єднувальної мережі — це єдиний засіб поєднати конструктивні суспільні течії та прогресивні громадські об'єднання, синергія діяльності яких вбере в себе надалі й політичні партії. Ті, які справді хочуть боротися за успішну країну.

Тобто нам треба створити надпартійний суспільний рух, в основі якого буде вищезначена горизонтальна суспільна мережа, вибудована на основі територіальних громад, що мають стати первинними і основними її ланками. А завдання лідерів такого руху — прописати й організувати дієвий ефективний механізм утворення гідного і повноцінного людського життя. А також дати суспільству віру у його здатність перемагати будь-які труднощі, здобуваючи в цій боротьбі для себе справжню демократію та добробут.

Висновок. В умовах суцільної недовіри до наявних політичних партій, котрі, як писав один «класик», «дуже далекі від народу», надпартійний рух може відновити бажання громадян брати участь у політичних процесах у країні саме тому, що діяльність людей, а особливо не ідеологізованих, не буде підпадати під поширену в партіях келейність та авторитарність. Адже більшість нинішніх українських партій — це певні об'єднання для їх вожаків, а не для партійних мас, з яких вони складаються.

Хто ж має стати цими лідерами? Ви чекаєте, що вони прилетять до нас з якоїсь іншої планети? Та ні. Вони живуть серед нас, ми всі їх добре знаємо. Тому що теж живемо поруч з ними.

Здавна вважається, що у здоровому суспільстві повинна існувати така модель суспільних відносин, коли будь-яка людська спільнота неформально об'єднується довкола авторитетних керманичів-земляків, на яких свідомо чи підсвідомо рівняються, ідуть до них за порадою, за позиками й іншою допомогою, до яких, урешті-решт, просто прислухаються. Все це дає можливість таким людям мати суттєвий вплив на ситуацію й настрій у спільноті, яка їх оточує.

І такими ватажками не обов'язково можуть бути найбагатші особи осередку. За певних місцевих обставин це може бути або наймудріша і найстаріша людина, або регіональний політик, або успішний бізнесмен, а може просто впливова інтелігентна людина з авторитетом — учитель, лікар, митець, навіть священик. Тобто особа непересічна, неординарна.

Тому найважливішим чинником становлення і структурування ефективної горизонтальної суспільної мережі в будь-якому регіоні має стати практично **стовідсоткове залучення до активної діяльності та співкерування соціальними й економічними проектами громадських авторитетів, неформальних лідерів спільноти.**

І здійсниться такий відбір у новій державі за безпосередньою участю та допомогою територіальних громад. Виключно вони мають здійснити як переатестацію чиновників місцевого рівня, які за своїми якостями зможуть надалі залишатися на займаних посадах, так і провести відбір нових персоналій, що мають замінити вже звільнених. Таким чином відбудеться пошук нових та рейтингування старих місцевих авторитетів, які мають стати або народними обранцями, або керівниками регіональних владних структур.

У чому полягатиме завдання нових лідерів — інтелектуальних, економічних чи політичних? На суспільному рівні — відмовитися від пустопорожньої політичної діяльності. **Передусім запустити у своїх територіальних громадах механізм економізації нової внутрішньої політики, інтелектуалізації життя, правильної його самоорганізації.**

Тому в самій ідеї нової за своєю суттю держави є ще одна специфічна національна ментальна особливість — **її успішна побудова цілком залежатиме від сили прояву сусідських зв'язків і взаємин між людьми, які багато років живуть поруч у певній місцевості.**

Ми повинні добре усвідомити, що успіх досягатиметься лише в «польових умовах», причому це має бути тотально, в усіх без винятку регіонах країни і, як кажуть, «на самій землі».

І ще одне, дуже важливе. У новій країні ми повинні створити для людей **ЗРОЗУМІЛЕ ЖИТТЯ**. Що означає це, на перший погляд, дивне поєднання слів? Воно не мусить сприйматися спрощено, як спершу здається. Це дуже важливо для людини — жити зрозумілим життям. А що маємо зараз? Незрозумілу за своєю суттю і вектором руху державу, незрозумілу економіку цієї держави, незрозумілу структуру її промисловості й сільського господарства, незрозумілі соціальні програми для людей, врешті-решт, незрозумілу національну ідеологію самої влади (якщо вона взагалі є), не зрозумілі нікому закони, які часто просто суперечать Конституції та ще й один одному. Дивлячись на цей безлад, поступово переймаєшся думкою, що ті, хто керує нами, зовсім ні на що не здатні. А в

цей час з-за лаштунків дуже спритні «ляльководи» антинародними законами й підзаконними актами, а іноді просто злочинним політичним і економічним впливом на чинну владу навмисне роблять щоденне життя українців геть незрозумілим. І все це тільки з метою маніпулювати заплутаними і внаслідок цього безвольними та зневіреними громадянами, щоб успішно половити собі рибку у великій каламутній калюжі, якою зараз здається всьому світові наша країна.

Ясно, що всі люди суттєво відрізняються одне від одного освітою, життєвим досвідом, соціальною активністю, бажанням пізнавати щось нове та постійно вдосконалюватися. Але **на якому інтелектуальному рівні в певний момент свого життя не перебувала б людина, для неї її щоденне життя у своїй країні має бути ЗРОЗУМІЛИМ.** Абсолютно.

Тому ті особи, які свідомо візьмуть на себе роль громадських лідерів національного, регіонального або місцевого рівнів, повинні спільно з народом зробити щоденне життя людей таким, коли усі його складники без поділу на прості й складні будуть ЗРОЗУМІЛИМИ. І коли це станеться, кожна людина в країні житиме в середовищі, зрозумілому їй за своїми правилами і законами, за логічними принципами власного існування. Усе це призведе до відчуття комфортної вбудованості громадянина в щоденне життя, а розуміння своєї потрібності й значущості зробить таку людину орієнтованою винятково на позитивне сприйняття власного існування та відчуття мети, задля якої вона живе.

До того ж нові громадські лідери зобов'язані розробити ефективний план модернізації суспільства й державних інститутів. Загальний порядок дій має бути простим і знову-таки зрозумілим, а кінцева мета — побудова принципово нової за своєю ідеологією і суттю держави через поєднання найкращих і найкорисніших рис засадничо різних систем власності — державної та приватної, а також шляхом застосування кардинально нових (про це нижче) методів і засобів управління державою взагалі та її економікою зокрема. І ще нам вкрай потрібна результативна спільна праця лідерів і суспільства щодо відновлення взаємної довіри як найціннішого соціального капіталу задля забезпечення справедливого захисту життєвих інтересів і особистої безпеки людей. За таких умов будь-яка — управлінська, економічна чи технологічна реформація країни отримає необхідне суспільне підґрунтя й підтримку.

Інакше кажучи, завдання нових лідерів — «вималювати» точний вигляд принципово нової держави, показавши людям черговість їх покрокових дій, а через мову цифр і точних показників досягти ефективного контролю за результатами цих дій.

Хто реально це зробить, той і складе свій іспит на майбутнє лідерство — інтелектуальне, політичне, економічне. Бо на це вже довго чекає наше суспільство.

Висновок. Ми маємо знати на прізвище кожную авторитетну в кожній спільноті нашої країни людину і працювати з нею безпосередньо та разом з нею будувати на основі територіальних громад міцну горизонтальну соціальну мережу, яка складе надійну основу нової держави. А ще ми повинні зробити в такій державі життя людей повністю зрозумілим.

Два різновиди визначення поняття території держави.

Ще одна надважлива її територія

Країна — це перш за все територія. Вона первинна і є константою на віки. Саме вона є місцем проживання її народу і найголовнішим багатством самої країни. А народ — величина змінна протягом часу. Тому успішна держава не має права віддавати територію чужинцям або ж частині свого власного народу, якій це забажалося з будь-яких причин. І кожную мить жорстко боронити цілісність своєї території для більш розумних поколінь нащадків, бо з часом народ невпинно зміниться, а держава на своїй території має бути назавжди.

Хоча майже кожний з нас більш-менш точно уявляє собі територіальний устрій нашої країни, мало хто думає про те, що існує ще одна значуща територія, яка визначає та уособлює найважливіший складник — **територію життєвого простору кожного громадянина.**

Майже всі знають розумну гру на складання мозаїки — пазли. У будь-якому пазлі всі його елементи міцно й органічно тримаються один за одного і складають розмаїту багатокольорову мозаїку. Так має виглядати й життя кожної розвинутої успішної країни. Соціальна «теорія пазла» обґрунтовує шлях успішного соціально-економічного становлення країни як **сумарного складника успіху втілення індивідуальних людських життєвих ПРОЕКТІВ**, що мають бути спрямовані на подолання бідності громадян загалом та відродження добробуту кожної родини зокрема з точно визначеною мотивацією і методологією такого шляху, з усіма ознаками застосування в майбутньому всіх цих чинників для визначення справжньої національної ідеї.

Майбутня стратегія діяльності нової держави впливає із загальносвітових цінностей високорозвинутих суспільств і країн, де щасливий ландшафт життя (тобто загальний «пазл») складається з окремих його сегментів, які й **становлять окремий одиничний складник саме такого суспільства — власне людину та її родину. І кожний сегмент такої мозаїки є уособленням і проявом їх власного життєвого ПРОЕКТУ.**

Без такого власного життєвого ПРОЕКТУ не може бути свідомого конструктивного життя людини-громадянина, хай це буде власне селянське господарство, невеличкий приватний бізнес чи добре налагоджене виробництво підприємця національного виміру. А може, це буде просто красиве, чисто прибране подвір'я і впорядковане господарство звичайних пенсіонерів.

Майже кожна людина в будь-якому віці має свою мету і хоче від її реалізації мати не лише матеріальний результат, а й самоповагу та повагу від сусідів чи колег.

Отже, для реалізації мети — створення нового за своєю якістю життя країни — визначено наступний ланцюжок чинників.

1. Для початку практичної роботи над створенням принципово нової країни ландшафт її реального життя має бути деталізовано до такої міри, коли він складатиметься із сегментів, які означають життєву територію конкретної людини, родини або добровільного об'єднання певної кількості людей чи сімей (кооперативні або приватні сімейні підприємства та індивідуальні господарства).

2. Для кожного такого сегмента має бути запропоновано добре розроблений і профінансований його індивідуальний економічний ПРОЕКТ, тісно пов'язаний з новою економічною стратегією, а також з майбутніми планами регіонального розвитку.

3. Кожний такий ПРОЕКТ у перспективі має стати складником успішної загальнонаціональної й регіональної внутрішньої соціально-економічної політики нової держави.

4. У новому загальному соціально-економічному ландшафті кожен його сегмент органічно посідає своє місце, має свій вплив на загальне життя довколишнього середовища, має свою вагу, а також міцно, як у пазлі, поєднується з його сусідськими, партнерськими сегментами.

5. І головне: сам факт існування такого сегмента у вигляді успішного індивідуального ПРОЕКТУ життєдіяльності людини та її родини має робити їх соціально активними, позитивно налаштованими, згуртованими навколо спільної ідеї та максимально зацікавленими у результатах продуктивної праці.

6. Структуру побудови ландшафту успішної країни у вигляді органічно складеного пазла засновано передусім на пошуку дієздатної моделі функціонування кожного його сегмента, а також на глибокому вивченні регіональних проблем та місцевих соціальних і ментальних особливостей з метою їх урахування під час розроблення й реального втілення кожного індивідуального життєвого ПРОЕКТУ людини та її родини.

Висновок. Індивідуальні території життя людей та їх власні життєві ПРОЕКТИ – надважливі для нової держави «цеглинка», з яких збудується не тільки зовнішньо приваблива споруда нового життя країни, а й реальне внутрішнє його наповнення практичним та ефективним змістом.

Якщо бажаєш, щоб світ змінився – сам стань цією зміною.

Махатма Ганді

Завдання для всієї нації — подолання нашого традиційного мінімалізму

«Діяльність» можновладців в усі періоди незалежності країни змушує мислячих українців задумуватися над глибинними причинами того, що з нами відбувається.

Ми мусимо бути вдячними нашим керманичам. Вони настільки пришвидшили рух країни до теперішньої прірви, що інстинкт самозбереження просто підштовхує нас шукати засобів порятунку для себе самих, а водночас і для всього народу.

Пошуки рецептів порятунку вимагають глибоко осмислити причини, які не дають успішно запустити механізм становлення нової держави.

Майже всі вони криються в тих мінімалістичних рисах характеру, які, на жаль, властиві нашій нації. Ця хвиля стабільно проявлялася в різні періоди нашого внутрішнього життя. Ми завжди чи майже завжди задовольнялися малим, не претендували на більше, нам треба було рівно стільки, скільки було необхідно.

Хіба не ми вигадали сумнозвісні приказки «Моя хата скраю — нічого не знаю» або «Краще синиця в руках, ніж журавель у небі»? На жаль, нас часто цікавить лише обмежений обсяг усього примітивно матеріального, а далі хоч трава не росте.

Мінімалісти, а це, як правило, невдахи (а тому й бідняки), завжди вживають у своєму лексиконі слово «неможливо», набагато частіше, ніж люди успішні. І це «неможливо» просто-таки блокує їх власні здібності, тоді як запитання «Як мені це зробити?» повинно змушувати їхній мозок працювати з повною віддачею.

Кажу впевнено: **українці ще ніколи не ставили перед собою жодних надзавдань.** Але витрачали великі зусилля на пусте, як-от міжусобиці. І це також був прояв нашого мінімалізму, бо на руйнування будь-чого завжди треба менше зусиль, ніж для будівництва хоча б чогось.

Наш мінімалізм присутній завжди і в усьому. Хоч як прикро це звучить, але мінімаліст завжди бачитиме у своїх нащадках лише своїх годувальників на схилку літ. І він майже ніколи не думає про них як про світочів нації, чию діяльність у майбутньому буде спрямовано на досягнення великої мети.

А що зробили нові демократи на початку незалежності? Вони виявилися максималістами тільки на словах, а насправді повелися, як звичайні мінімалісти. Чому тоді вони не поставили перед собою завдання провести реальну люстрацію серед тих, хто особливо «відзначився» перед багатостраждальним суспільством? Не вчинили так, як це зробили прибалти чи майже вся Східна Європа? Задовольнилися малим, а результат тепер бачимо і відчуваємо на собі.

Навіть коли наприкінці 2004 року можливо було переломити ситуацію в країні на краще, знову проявилася невибагливість українців, сприявши появі в президентському кріслі абсолютно невідповідної для такої посади людини.

А чи можете ви уявити українця, який, отримавши чергову соціальну подачку коштом міжнародних кредитів, переймається тим, у який спосіб його нащадки колись це повертатимуть? Справді, важко таке уявити, адже більшість українців — мінімалісти.

Та й олігархи у нас теж мінімалісти. Навіть у квадраті. Хто з них вкладає різними способами здобуті гроші у стратегічно важливі завтрашні проекти й технології, а не ховає їх у оффшорах? Тому поруч із сучасними досягненнями високорозвинутих країн вони зі своєю енергоємною хімією чи металургією люди навіть не вчорашнього дня. Проїдають, що мають сьогодні, не думаючи про надважливе завтра.

Мінімалізм засліпив навіть владу, бо вона втратила світовідчуження, зовсім позбувшись бажання думати про майбутнє держави, і примітивно не помічає загроз для себе, які сама ж породила, купаючись в аж ніяк не заслужених матеріальних благах.

Опозиція завжди була нічим не краща, бо тільки й боролася за примітивне власне виживання. Властива їй девальвація ідеалів та ідейна неспроможність вилилися у повну відсутність будь-яких стратегій загальнодержавного рівня. Не видно жодних намірів інтелектуального самовдосконалення, постійно присутня дріб'язковість у стосунках між собою, заїдає політична й суспільна буденність — і все це замість концептуальної й ефективної альтернативи владі, що діє абияк. На меті у цих «хлопців та дівчаток» одне — повернутися за керівний канцелярський стіл. Ну просто примітивний мінімалізм. Далі вже нікуди.

Тому й елементарного політичного рішення не вийде. Лінійна модель перетасовування владних еліт не спрацює, бо не дасть жодного якісно нового результату.

А от пояснення феномена нашого одвічного мінімалізму полягає, мабуть, у нашому своєрідному минулому. Про що колись могла мріяти людина, яка щодня просто фізично виживала? Про які перспективи могло йтися, коли тільки й треба було боронити свій життєвий простір? І не більше. На жаль.

Наш мінімалізм — причина всіх наших негараздів. Він характеризує нас як людей, які більше налаштовані топтатися на місці, будь-що захищаючи, ніж як тих, хто йде вперед, щоб щось здобути.

Видатний американець Генрі Форд говорив: «Якщо ви думаєте, що у вас усе вийде, — так воно і буде. Якщо вам здається, що у вас нічого не вийде, — так і станеться. І в тому, і в тому випадку ви будете праві». Так що ж краще?

Висновок. Не буде жодних змін, доки ми не поставимо для себе завдання: усе або нічого! Ми ніколи не зможемо мати таку країну, про яку мріємо, доки кожен з нас не перестане бути в душі мінімалістом.

Усе міняється, але ніщо не вмирає.

Овідій

Уперед! До первіснообщинного ладу? Чи середньовічного життя?

Сучасна глобалізація вкупі з урбанізацією і технічним прогресом зіграла з людьми доволі злий жарт. Вона зовсім змінила відчуття і цінність часу, дала можливість швидко жити, швидко багатіти, швидко пробиватися в такому ж швидкому житті. І не завжди гідним, просто таким самим швидким. І не завжди тим, хто сповідує всім відомі заповіді.

Хто не встигав за ними, не були погані чи недолугі. Майже завжди. Просто вони були іншими. Іноді моральнішими, для кого вибір між чесним і безпринципним був без альтернативи на користь першого. Іноді не такими швидкими, а просто розсудливими, поміркованими, спокійними в життєвій метушні, для кого штовханина біля загальної годівниці не стала головною метою і справою їх життя.

Ми просто мусимо добре знати власну історію. Особливо давню. Не тільки з часів поширення християнства або хрещення Київської Русі, а й набагато ранішу.

На щастя, для такого прикладу зберігся стародавній народ **хадза**, який живе в Африці біля озера Еясі, що на півночі Танзанії. Незважаючи на розвинуту цивілізацію, яка існує майже поруч з ними, хадза продовжують вести кочовий спосіб життя, добуваючи собі їжу тільки за допомогою лука, стріл і списів. Такі досягнення цивілізації, як сільське господарство, скотарство, будівництво постійного житла, для них чужі. Ну а що таке гроші, ці щасливі люди не знають зовсім. Не знають також, що таке інфляція і фінансова криза, бо з успіхом користуються справедливою для себе системою товарообміну.

Проте дослідження сучасних науковців-соціологів довели, що навіть у такому малорозвинутому суспільстві теж існує своя соціальна мережа, яка поєднує його членів і дивним чином нагадує такі самі зв'язки в сучасному соціумі. Однак мережа хадза набагато міцніша. Вона, як і має бути, залежить від спорідненості її учасників, подібності за віком, інтересами і соціальним статусом. Причому сила таких зв'язків дуже залежить від відстані, на якій вони живуть.

На мій погляд, щоб точно знати, що слід робити, треба мати й застосовувати так зване «мислення за моделями». Адже завжди десь і колись існує чи існувала та чи та життєва модель, яку з успіхом можна взяти на озброєння, модернізувавши і пристосовавши її до завдань теперішнього часу. Якщо, звичайно, знаєш, де її взяти і як це зробити.

Ну і чому тоді приклад з народом **хадза** не модель, хай і прадавня, нинішнього суспільства? Сам факт існування сьогодні цього народу та, хоч як це не дивно, якісніші й досконаліші його внутрішні соціальні взаємозв'язки доводять нам, що колись суспільство було добре організоване й налаштоване на вирішення важливих колективних завдань навіть краще, ніж сучасне.

Висновок. Україн необхідно знати не тільки канонічну підручникову історію, протягом десятиліть багато разів виправлену під чийсь політичні й економічні інтереси, а й не лінуватися заглибитися в поки що мало нам відому та часто штучно приховану світову історію, особливо в історію нашої рідної землі і надважливий досвід наших пращурів.

Нова-стара назва та форма держави, її символи і символіка

Історія України не така вже страшна – були й страшніші. Вона просто принижена. У нас навіть відлік часу йде не від перемог, а від поразок, лиха та катастроф.

Однак успішності будь-якої країни сприяє її родовід, тобто давня історія і старовинні традиції, які пройшли еволюційну перевірку часом. Нація без історії — це просто конгломерат великих і малих народів, які разом населяють певну географічну територію.

Це як нікого іншого стосується саме України. Виникають суттєві питання: а чи може бути успішною країна без власного родоводу та ще й з не відповідною її стародавній історії назвою? Яка справжня тривалість історії держави Україна?

Історики багато сперечаються з цього приводу, називають різні дати виникнення назви «Україна», але всі дати і терміни, які вони називають, абсолютно не втішні для держави, яка претендує на історичну місію у світі. І все це при тому, що в історичному контексті абсолютно незрозуміла нинішня назва, яка виникла не історичним шляхом, а її штучно вигадали ті, хто силоміць приєднав наш народ до імперії, для якої ми були «у края», тобто були околицею ворожого нам державного утворення.

Звідси незручний для «записних» патріотів висновок: Україна як держава з такою назвою не має власної тривалої історії, а назва країни неприродна, бо нав'язана нам поневолювачами з іноземним родовим корінням.

У цьому світі для всього відпущено свій час. Не буває нічого вічного, все змінюється, і головне тут — не пропустити мить, коли треба проявити особливу волю й надзусилля

змінити все докорінно, бо іншого шансу не буде. Сумно констатувати, але мабуть час держави з назвою Україна неминуче добігає кінця. Правильніше сказати, що цей час навіть не почався з моменту здобуття нею незалежності. Бо з самого початку у новоствореній державі все пішло шкереберть, і тепер поступово сходить нанівець. Чому? Зазвичай кажуть: були або є погані правителі. Хтось скаже: народ такий. Метафізики казатимуть про погану карму держави. Напевно, всі ці твердження переважно справедливі, але не вони достатня підстава для такого висновку: **не було ніколи реальної держави Україна, а була лише територія з вигаданою не нами назвою.** А потім «батьки» незалежності, яка з Божої волі як подарунок впала нам на голову, вирішили продовжити рух шляхом, який вів у нікуди в країні, яка до пуття так і не відбулася. І тепер, як уже зрозуміло, і не могла відбутися. «Як ви човен назвете — так він вам і попливе». Ця відома приказка абсолютно справедлива у нашому випадку.

Маю запитання: як зветься столиця нашої держави? Нібито Київ? То чому ж у більшості з нас виникла колективна амнезія і ми не пам'ятаємо, з назвою якої великої в минулому держави нерозривно пов'язано саме назву нашої столиці? Я скажу: **велике князівство Київська Русь.**

Якщо повернутися до історії Київської Русі, її прадавнє суспільство за своїм рівнем було таким, що дало змогу побудувати на нинішній території нашої країни розвинене і високо організоване соціальне поєднання людей. А вже потім існування такого суспільства дало могутній поштовх для дальшого формування і поширення суспільних утворень на інших, не тільки на сусідніх, а й на дальніх територіях. Якби ми справді могли уявити, на **якій** території живемо, тоді добре усвідомили б, яку роль свого часу вона та її люди відіграли в загальносвітових цивілізаційних процесах.

Але ми про це забули, а от «братній» російський народ пам'ятає і вже прямою агресією намагається захопити нашу з вами історичну спадщину на ім'я Київська Русь з метою її успадкувати. Тобто навіть нащадки Золотої Орди розуміють загальносвітову цінність Києва і Київської Русі як символів славної стародавньої історії. Чому ж тоді це не розуміємо ми, хоч з Божої волі і живемо на цій святій землі? Знову думаємо, що щастя звалиться нам на голову просто так, як незалежність 1991-го? Ні, вже не звалиться. І тому тепер, 2014 року, ми мусимо відбивати повномасштабну військову агресію з боку «мирного сусіда». Замислимося, а чи не є багаторічне намагання «приватизувати» великого князя Володимира разом із Київською Руссю реальною метою Росії? Йй, очевидно, дуже потрібний якісний родовід, який у всьому світі завжди у великій ціні. Чому ж ми, законні спадкоємці цього безцінного надбання, зовсім це не цінуємо? Мало того, українське суспільство про це навіть не думає і мови не веде. Чи вважаємо це неважливим? Тоді ми зовсім «Івани безрідні», а це вже діагноз для нації.

Є, як кажуть у народі, святі землі. Територія нинішньої України — одна з небагатьох таких територій загальносвітового значення. Тут особлива геоенергетика, чудовий клімат, а Бог уже багато століть береже її від будь-яких природних катаклізмів. У цій країні є все: і теплі моря, і потужні ріки, і Карпатські гори, і величні ліси. Є дивовижна природа з багатою флорою і фауною. І найголовніша нагорода від Творця — неосяжні простори надзвичайно родючого чорнозему, гордості і годувальника людей.

Ми дуже багато втратили на шляхах пошуку своєї справжньої національної ідентичності. Ми й досі не розуміємо метафізичність і нематеріальність найважливіших явищ, які відбуваються в нашому реальному житті. Треба чітко собі усвідомити, що Земля як планета, континенти і країни, нації і народи не є суб'єктами керування будь-яких, навіть найталановитіших керманичів. Це завжди були і будуть категорії, якими керує Божа воля, котра й захищає людей від самознищення.

Українці завжди були і є віруючою нацією, яка прагне жити за Божими законами і заповідями. То що ж виходить? Ходимо до церкви і, мабуть, так гучно молимося за свою долю, що при цьому не чуємо знаків, які нам подає Господь під час спілкування з Ним?

Однак саме відчуття сигналів, які даються нам для плідних думок і правильних дій, має стати справжнім результатом нашого єднання з Богом.

Тому, щоб побудувати щасливу нову-стару державу, нам треба повернутися до її історичної назви **Київська Русь** і визначити форму цієї держави як **Велике князівство**. Це зовсім не означає, що така форма матиме монархічну ознаку. Це буде справжня народна держава, де буде втілено всі принципи народовладдя, задекларовані в цій книжці. І керівника цієї держави неодмінно буде обрано його народом, як це й було у славу стародавню епоху. Дивно, звичайно, якщо він зватиметься президентом. Якщо вже Велике князівство, то, мабуть він має бути великим князем. Але це лише назва посади виборного керівника держави і не більше.

Якщо ми зробимо все перераховане, тоді історичну лінію, перервану в XI столітті, буде відновлено, артерії життя суспільства знову наповняться і запрацюють, і град Київ нарешті проявить для всієї країни свою Богом дану надзвичайну енергетику, яка дозволить по-справжньому об'єднати людей задля побудови великої держави нового типу.

До речі, ми справедливо хизуємося і пишаємося нашим малим гербом — тризубом князя Володимира. Чомусь у цьому випадку ми згадуємо про те, що він існує ще з часів Київської Русі. Справді, тоді тризуб був символом держави, з якої ми всі й вийшли. Це точно якась дивна колективна амнезія: тут пам'ятаю, а тут — ні. Тобто згадуємо про несуттєве, а забуваємо про надзвичайне. Та чомусь підсвідомо ми відчуваємо, що тризуб як державний символ має фантастичну енергетику і надзвичайну силу, що їх він здобув саме завдяки державі, гербом якої колись був. Тому й сприймаємо ми його гармонійно, як справжній національний символ. Тепер ви розумієте, чому у нас майже чверть століття просто не йде процес створення так званого «великого герба»? І не піде ніколи, бо це буде неприродний, штучний для країни символ, не освячений ні Богом, ні історією.

І наостанок для повноти картини: наша нинішня гривня — це грошова одиниця Київської Русі, а рублем (рос. «рублём») називали частину гривні, її обрубок. Може, хоч тепер нам стане зрозуміло, звідки ми всі, «хто попереду кого» і на що нам «натякають» ті стародавні символи, які наша держава нині використовує. Повторю ці символи ще раз. **Це незмінна територія розташування, це столиця з такою самою назвою, це державний герб, це грошова одиниця.** Що ще потрібно? Ну, додайте, хто захоче, великого князя Володимира Хрестителя Київської Русі або ще когось із легендарних правителів, кого ми вшановуємо й досі як тих, від кого почалася історія нашої нинішньої держави. Сподіваюся, тоді все стане на свої місця і буде зрозумілим.

Мабуть, нам зараз конче потрібний **колективний розум** і точне уявлення про те, **яким має бути щасливе власне і суспільне життя.** Та ще впевненість, що без своєї власної країни, про яку мріємо і якою хочемо її бачити, ми завжди будемо ніким. І вона без нас, її свідомих громадян, які її люблять і бажають процвітання, просто приречена на загибель і забуття. Ми повинні жити тільки тут і тільки тут самовіддано й плідно працювати. Бо ми не прокляті Богом люди. Він любить наш народ і тому не карає «по-дорослому», а через наші помилки, невдачі і випробування вчить нас думати про власну дальшу долю та разом шукати вихід із сьогоденних негараздів. Не треба боятися і впадати в оману та відчай, ніби нинішній устрій сучасного світу — крайня точка чи, гірше, глухий кут для людства. **Завжди існує вихід і можливості для нового прориву.**

Так який же він, цей вихід? А він такий: **нам треба побудувати принципово нову за своїм соціально-економічним устроєм державу, аналогу якої у світі ще немає.**

Висновок: Це буде кооперативна держава.

ЧАСТИНА II. СТРАТЕГІЧНІ ЗАВДАННЯ

*Великий Господь сказав:
«Усе складне — непотрібне,
усе потрібне — просте»*

Біблія

Основні принципи побудови нової кооперативної держави

Передусім треба визначитися, що ж означає термін «кооперативна держава».

Ми звикли сприймати термін «кооперативний» тільки чи майже тільки в економічному, виробничому сенсі і ніколи не розглядаємо поняття «кооперативність» крізь призму соціальних, людських взаємин. А це надважливо, бо кооперативність у системі нових соціальних взаємин означає насамперед **системну взаємодопомогу, солідарність, підтримку один одного, допомогу сильного — слабкому, дужого — хворому**. І все це у щоденному суспільному житті.

А в громадських відносинах державного рівня має реалізуватися ще один дуже важливий принцип: країна повинна дбати про своїх громадян і навпаки. Тобто **між державою і її громадянами повинна діяти певна громадська угода, своєрідний негласний соціальний контракт**, що мусить працювати завжди і всюди, де має визначатися суть відносин кожного громадянина з державою. Тобто повне взаємне розуміння обов'язків та зустрічне зобов'язання дотримуватися взаємних прав.

І це не порожні слова. Кожний свідомий українець має берегти і піклуватися про свою Вітчизну, бо наше власне життя абсолютно залежить і майже завжди відповідає рівню розвитку та сталості нашої держави. Тому у справжнього українця хата не скраю! Не все вирішують спритність і гроші. Культ гаманця тільки на перший погляд здається головним чинником у житті вільної і працюючої людини, але цей чинник ніколи не стане об'єднавчою ідеєю для цілого народу. Бо без справді родинної згуртованості суспільства, без відчуття національної єдності, без об'єднання навколо значущої, масштабної, шляхетної мети ще жодному народові світу не вдалося продемонструвати народження власного економічного дива.

І що ще надважливо. У новій кооперативній державі має запрацювати механізм справжнього громадянського співвласництва. Це коли кожний громадянин реально, а не декларативно, стає співвласником своєї держави на всіх її рівнях: на загальнодержавному — як співвласник її природних ресурсів, комунальному — як співвласник комунального майна за місцем проживання, виробничому — на народному підприємстві як його акціонер, підприємницькому — в кооперативному або сімейному приватному підприємстві як пайовик чи співзасновник. Роботу такого механізму буде докладно висвітлено далі. Але нове для людини позитивне **відчуття справжнього власництва** стане потужним двигуном його успіху та процвітання. І це буде по-справжньому патріотично.

Висновок. Реальна причетність УСІХ громадян до УСІХ сфер діяльності своєї держави, а також до результатів такої діяльності сприяє загальній людській згуртованості та генерує справжній патріотизм, які згодом зміцнюють і націю, і державу. Всі вище перераховані людські якості і принципи їх життя повинні стати щоденною нормою для громадян нової держави та започаткувати зовсім інший стиль громадських взаємовідносин, який і визначить підходи до формулювання по-справжньому нової, але вже на віки національної ідеї.

Кооперативізація усіх форм життя та функціонування держави

Отже, ми визначили, що таке кооперативність у соціальних відносинах. Тепер перейдемо до звичніших економічних, господарських форм кооперації. Насамперед зазначимо, що будь-яка ідеологія, будь-які соціальні й громадські ініціативи потребують міцного і постійного економічного та фінансового підґрунтя.

Кооперативна держава не відкидає жодних легальних форм господарювання, як-от державні і приватні підприємства, дієздатні й корисні для економіки фінансові інституції, але основною для себе визнає систему кооперативного господарювання, яка ідеологічно споріднена, базується та весь час синхронно розвивається з наведеними принципами кооперації соціальної, людської.

Тепер про конкретні дії. Задля чіткої системності роботи економіки нової кооперативної держави (особливо у надважливому аграрному секторі) **треба заснувати три всеукраїнські від низу догори інтегровані кооперативні мережі: виробничу, обслуговуючу та споживчу.**

Кооперативна держава визнає гроші як універсальний еквівалент розрахунків за працю, а також за товари і послуги. Але це мають бути інші за своєю суттю гроші (про це йтиметься нижче). А всередині виробничої і споживчої кооперації також має використовуватися товарообмін, який сприяє активному і безризиковому живленню ресурсної бази всієї системи.

Основним фінансовим інструментом кооперативної системи мають стати народні кредитні спілки як логічне продовження розвитку кооперативної системи у фінансовому секторі та своєрідні «кишені» кооперативної системи. Для вирішення потужніших завдань такі спілки будуть поєднуватися в регіональні об'єднання і в майбутньому стануть засновниками власного кооперативного банку.

Однак такий банк має займатися іншою, не характерною для нинішніх банків, діяльністю. Він скоріше стане певним «вирівнювачем» обсягів фінансових ресурсів між регіональними об'єднаннями кредитних спілок та інструментом залучення інвестицій в систему кооперативного фінансування через вихід на національні та міжнародні фінансові ринки.

Детально про фінансову систему нової країни читайте нижче.

Уточнення. Назва «кредитні спілки» визначена чинним законодавством. Проблема у тому, що зараз вся сучасна світова економіка побудована на хибній основі позикового відсотка або, інакше кажучи, кредиту. Тому на майбутнє в умовах нової економічної формації термін “кредитний” має відійти у минуле як шкідливий і не відповідний, насамперед, соціальній спрямованості економічних та фінансових реформ, що пропонуються у цій книжці. Тому найбільш вдалим автору здається варіант назви «каси взаємного фінансування», який ми будемо кожний раз ставити у дужках після загальноприйнятої зараз назви.

Державні ж підприємства мають стати **народними підприємствами** — як новий різновид акціонерних товариств, акціонерами (співвласниками) яких можуть бути тільки ті, хто працює на цьому підприємстві. При виході на пенсію така людина повертає свої акції (чи майновий сертифікат) назад у підприємство для дальшої передачі їх наступнику, який працюватиме на її робочому місці. Або вона може передати їх рідним чи близьким людям, які захочуть заступити її на цьому виробництві. Так відроджуватимуться і зміцнюватимуться професійні сімейні династії.

Чому зараз виникає потреба шукати засоби реанімації колись ефективних і потужних державних підприємств, які раніше були гордістю і становили основу промисловості країни?

Згоден, у країну разом з незалежністю прийшли ринкові відносини, які змінювали економічні стосунки в державі і треба було пристосовувати до цього ринку нові правила й умови діяльності цих підприємств. Потрібні були нові державні менеджери з відповідною підготовкою та сучасним менталітетом, але тоді скрізь сиділи «червоні» директори. Тому в лихі часи первинної «прихватизації» ці ну дуже спритні й зацікавлені «червоні» директори і їхні чиновні захисники пустили в суспільстві дуже хибну, навіть злочинну думку, ніби держава — поганий і неефективний власник свого майна. Це було зроблено навмисно, щоб якнайшвидше запустити процес відчуження тоді ще потужного державного майнового комплексу на свою користь. Знову-таки навмисно і злочинно ці підприємства доводилися до банкрутства, коли затребувану попитну продукцію продавали своїм же посередникам за ціною нижчою, ніж її собівартість, але тільки за «відкат» у власну кишеню. І це тільки одна з багатьох застосовуваних тоді схем.

Але скажіть, за таких «способів» господарювання до чого тут держава як нібито неефективний господар? Державу завжди уособлюють люди, яким довірено від її імені керувати і, головне, наглядати за станом та діяльністю її майнового і виробничого комплексу. Метою їх діяльності має бути отримання бюджетом дивідендів від ефективного використання державної власності. Тому впевнений, що ефективно й прибуткове управління державною власністю абсолютно можливе за умови чесного й ефективного менеджменту та додаткової матеріальної зацікавленості працівників у загальному успіху роботи їхніх підприємств.

Для кооперативної держави важливе й корисне також існування та ефективна діяльність різноманітних громадських **виробничих об'єднань**, як-от власників земельних паїв, орендарів майна та інших.

Висновок. Треба не боятися уявити те, що вже конче треба уявити. Тому що всі найкращі події Бог помістив по інший бік нашого страху.

Структурна побудова влади та керівних органів нової держави

За всі роки існування незалежної України склалася більш-менш стійка модель державного управління, яка часом, дещо змінюючись, копіювала керівні моделі певних держав світу, але тільки структурно. Тому що за якістю й ефективністю діяльність органів управління державою не витримувала жодної критики.

Нині ресурс такої системи державної влади підійшов до свого драматичного й абсолютно логічного фіналу. Будуючи нову, унікальну для світу кооперативну державу, ми повинні чітко відповісти на питання: яка влада має керувати такою державою? Якою має бути її структура, яку міру відповідальності буде покладено на кожну її ланку тощо?

Відповідь випливає із самої постановки питання: унікальна держава повинна мати унікальну за своєю структурою, завданнями і засобами їх рішення владу. Спробую у цьому розділі детально її описати.

Отже, яка нам потрібна влада? Будемо послідовні у своїх словах і ще раз наголосимо, що немає нічого такого, що вже десь колись не існувало і не випробовувалося. Просто треба правильно скласти до купи весь корисний для нас досвід у певний потрібний пазл і додати до нього свою, властиву тільки нашому суспільству родзинку, яка й забезпечить унікальність такої системі управління державою.

Чомусь канонічною і ніби-то демократичною у світі вважають владу «триголового дракона» — законодавчу, виконавчу і судову. При цьому наполягають на рівномірній противазі кожної «голови» одна одній. От тут уже незрозуміло: це колективна безвідповідальність за результат чи штучно закладене протистояння владних гілок? Справа в

тому, що так звана рівновага, як правило, перетворюється на взаємне протистояння з патовими, за термінологією шахістів, наслідками для державного управління. Для чого нам це? Тим паче в цій схемі чи навмисне, чи через нерозуміння закладено стратегічну помилку. Бо владна рівновага може бути тільки між народом і його породженням, тим самим «триголовим драконом», а не між його «головами». І жодних інших варіантів. Самі по собі ці «голови» між собою нічого не повинні врівноважувати. Тому що народ тут завжди в пріоритеті.

Мало того, народ повинен мати юридичний механізм у будь-який час «поправити капелюха» будь-якій «голові», тобто хоч кому з обраних ним можновладців, висловивши їм електоральну недовіру на референдумі і негайно відправивши їх у відставку (дивіться нижче про пряму народну демократію). Тому зовсім не має значення кількість «голів» удаваного «дракона». Голова може бути й одна, але це не означатиме тоталітарну форму правління в країні. Бо той, хто отримує навіть такий рівень влади, завжди має реально залежати від того, хто наділив його такою владою. Разом з такою самою відповідальністю. Оце і є справжня демократія.

Почнемо все ж таки спочатку. Якщо у демократичному суспільстві тільки народ є носієм влади, за такою логікою, самою легітимною владою можуть бути її складники, що їх народ обирає **напрямую**. Вважатимемо це аксіомою у своїх подальших міркуваннях.

Владна рівновага у справді демократичному суспільстві може бути лише між народом як носієм влади, з одного боку, та владними виконавцями, яких народ **обирає винятково напрямую**, з іншого боку. Решта — від лукавого. Бо не можуть бути «вагою» для цих «терезів» владні структури, які вже похідні від органів влади, обраних безпосередньо народом країни.

Ми знаємо, що у нас напрямую вибирають лише два владних складники — президента держави та її парламент, тобто Верховну Раду. Третій складник — суддів у нас народ напрямую не вибирає, тому розглядати їх в контексті нашої розмови немає сенсу. Судді у нас — призначенці. І не важливо, хто їх урешті-решт призначає — Верховна Рада, президент чи уряд. Тому для повної легітимізації суддівського корпусу як обранців народу ми повинні почати обирати суддів безпосередньо на прямих виборах. Тоді «триголовий дракон» владної демократії стане щільно від щільності єдиного носія влади — українського народу, і тоді демократичні «терези рівноваги» матимуть такий вигляд: на одній шальці — народ, на другій — обраний ним президент, парламент і судді. Тобто той самий «триголовий дракон».

Якщо з парламентом усе нібито зрозуміло, бо нині він є законодавчим складником влади, то з посадою президента не все так чітко. Він у нас хто? Голова виконавчого владного складника? Зовсім ні. Бо виконавчу владу у нас очолює... прем'єр-міністр, тобто призначений кимось (не має значення ким) чиновник. А де ж Воля Народу? А всенародно обраний президент тоді хто? Проте він ніяк не вписується у вималюваний нами демократичний ландшафт. Всі його владні функції набагато слабші, бо він безпосередньо не очолює виконавчу владу і, згідно з елементарною логікою, не може прямо відповідати перед народом, який його обрав, за надважливі для країни дії виконавчої влади. То, може, тоді треба прямим народним волевиявленням обирати прем'єр-міністра? Однак такої конституційної норми у нас немає. Ми становимо парламентсько-президентську країну. І прем'єр-міністр у нас виходить із парламенту як штучний продукт узгодження інтересів між парламентськими фракціями, які становлять більшість. Тобто керівник виконавчої влади у нас де-факто — фігура з того самого парламентського «горіду». Про яку ж владну рівновагу ми тоді говоримо? Чи має право напрямую звітувати народові за дії наймогутнішої і найвпливовішої частини влади невідомо як пролізлий на цю головну посаду чиновник, який є лише продуктом політичного парламентського компромісу? І навіщо тоді реальному очільникові країни, президентові, відповідати за дії того, хто як посадовець призначений рішенням і відповідно керований «протилежним» йому складником влади, здатний за певних обставин проводити політику, яка не просто не буде корисною, а й може зашкодити державі?

Ви заперечите мені, що парламент, із якого виходить прем'єр-міністр, — це орган, обраний народом. Однак повторюся: прем'єр-міністра у нас напряду народ не обирає, це похідна владна фігура. Тоді чому, згідно з постулатом про рівновагу владних складників не президент є реальним головою виконавчої влади в країні? Простіше кажучи, чому президент країни не очолює її уряд і напряду не відповідає перед її народом?

Отже, робимо важливий висновок: у справді демократичній державі **виконавчу владу, яку втілює уряд країни, повинен очолювати її президент і водночас виконувати інші обов'язки, властиві його посаді**. До речі, така владна модель застосовується у США. І саме за такої моделі посада прем'єр-міністра не потрібна взагалі, а єдиний (!) віце-прем'єр має бути заступником президента в уряді, координувати роботу цього виконавчого органу і керувати його секретаріатом.

Проте найважливіша реформа має торкнутися формування колективного представницького органу влади народу — парламенту. В Україні це Верховна Рада. Немає сенсу заглиблюватися в історію діяльності цього органу, щоб зрозуміти, наскільки неефективним, чужим інтересам громадян, корумпованим монстром він був і є зараз. Чвертьстолітня історія пам'ятає лише невеликий гурт справжніх народних обранців, патріотів, трибунів, кришталево чесних людей. Щоб порохувати їх, вистачить пальців на обох руках. Решта (а тут рахунок уже на тисячі) в кращому разі нічим не запам'яталися або ж народ їх іще довго згадуватиме недобрим словом. Найголовніше, що протягом усієї депутатської каденції люди, обрані народом, у разі неефективної або й злочинної діяльності не могли бути відкликані з депутатської посади. Тому що в режимі кругової поруки ухвалили безліч законів, які унеможливлювали такі дії щодо них. Мало того, вони зухвало ставили і ставлять себе над народом, прикриваючись імунітетом на безкарність. Навіщо такі «представники народу» самому народові?

Маємо дивитися правді у вічі: така представницька структура народної влади себе пережила, бо прогнила остаточно. Мало того, сьогодні вона просто небезпечна для країни, адже там різними засобами «обкопалися» відверті вороги власного народу з минулих часів, які відверто бажають для себе реваншу і намагаються активно діяти в цьому напрямку.

Нині в Україні існує всім уже добре зрозуміла недолуга, корумпована, недосконала система висунення і обрання депутатів усіх рівнів — від місцевих аж до народних у Верховну Раду. В ідеалі має бути так, що всі ці депутати мають бути найавторитетнішими, найрозумнішими і найвпливовішими вихідцями з своїх осередків. Особливо наголошую: вони повинні мати відповідний фах і рівень освіти для ініціювання й участі у написанні будь-яких потрібних країні законів. Подивіться на нинішній та всі попередні склади нашого законодавчого органу. Чи можете ви відповідально стверджувати, що ці люди спроможні виконувати такі надважливі для країни завдання? Давно відомо, що часто-густо потрібні комусь, тільки не народу, закони замовляють політизовані державні інституції або бізнес-структури, їх пишуть спеціально заангажовані фахівці вузького профілю, а потім за хабарі депутатським фракціям замовники цих законів «протягують» їх на засіданнях парламенту. За це кожний народний обранець отримує від керівника чи «скарбника» фракції свою чималу частку різноманітними «цуценятами»: готівкою, пільгами, посадами. Приклади такої «законотворчості» можна наводити безкінечно. Тому який вигляд збоку через таких-от «обранців» має таке «народовладдя» у найвищому законодавчому органі? Або на місцевому рівні, за участю місцевих депутатів.

Не заглиблюючись у причини того, як обираються на будь-яких виборах особи, які у переважній більшості не є в народі моральними й фаховими авторитетами, а часто це так звані «парашутисти», які не мають жодного стосунку до осередку, чиї інтереси вони повинні боронити на всіх рівнях, треба визнати чесно: механізм відбору, висунення і обрання депутатів усіх рівнів прогнив наскрізь і зовсім не відтворює прийняту в будь-якій нормальній громаді справедливую соціальну ієрархію між реальними ватажками осередку і рештою громадян, котрі завжди орієнтуються на них у щоденному житті і готові довірити їм представництво власних інтересів у владі.

То яких же лідерів ми повинні обирати? Не прибульців з іншої планети? Ні. Вони живуть серед нас, ми всі їх добре знаємо, тому що теж живемо поруч із ними.

Ще раз повернуся до тексту першого видання: «Здавна вважається, що у здоровому суспільстві має існувати така модель суспільних відносин, коли будь-яка людська спільнота неформально об'єднується довкола авторитетних керманичів-земляків, на яких свідомо чи підсвідомо рівняються, ідуть до них за порадою, позиками й іншою допомогою, до яких, урешті-решт, просто прислухаються. Усе це дозволяє таким людям суттєво впливати на ситуацію й настрій у спільноті, яка їх оточує.

І такими ватажками не обов'язково можуть бути найбагатші особи громади. За певних місцевих обставин це може бути або наймудріша і найстаріша людина, або регіональний політик, або успішний бізнесмен, а може бути просто впливова інтелігентна людина з авторитетом — учитель, лікар, митець, священик. Тобто особа непересічна, неординарна».

Ці ствердження актуальні й зараз. Тому найважливішим чинником ефективної діяльності як представницької, так і виконавчої гілок влади в будь-якому регіоні має стати майже **стовідсоткове залучення до активної політичної діяльності громадських авторитетів, неформальних лідерів спільноти**. На мою думку, люди, які стануть народними обранцями, повинні здобути статус обранців найвищого рівня, які від імені народу очолять і спільно з ним здійснюватимуть ту саму пряму народну демократію. За наявності такого потужного інституту обранців, який пронизуватиме всі осередки, всі регіони країни, нам не потрібна безліч депутатів різноманітних рівнів у тому вигляді, як це нині. Саме такий обранець поєднає і виконуватиме обов'язки нинішнього місцевого й народного депутатів. І робитиме він це, нікуди не виїжджаючи з місця свого постійного проживання, що дозволить йому завжди тримати руку на пульсі життя того регіону, інтереси якого він представляє. А сучасні засоби комунікації дозволять забезпечити його постійну віртуальну присутність у столичних органах влади або будь-яких інституціях, де потрібна його безпосередня участь і, найголовніше, його ідентифікований електронним підписом «голос» для процесу голосування.

Визначимо два рівні народних обранців:

- народні обранці найвищого рівня (І ступеня), які є учасниками загальнонаціональних депутатських зборів;
- народні обранці місцевого рівня (ІІ ступеня), які є учасниками місцевих депутатських зборів.

Народні обранці найвищого рівня (І ступеня) автоматично стають також учасниками місцевих депутатських зборів.

Пропонується визначати склад народних обранців обох рівнів по результатах місцевих виборів, зараховуючи до їх лав обраних на цих виборах керівників об'єднаних територіальних громад (ОТГ) у якості народних обранців найвищого рівня (І ступеня) та голів сільрад (старостів) у якості народних обранців місцевого рівня (ІІ ступеня).

Тоді будь які інші вибори народних представницьких структур країні не потрібні. Місцеві вибори мають проводитися раз на 5 років. Таким же буде термін повноважень депутатських зборів народних обранців обох рівнів.

Висновок. Кількість народних обранців найвищого рівня (І ступеня) у країні буде дорівнювати кількості об'єднаних територіальних громад. А кількість народних обранців місцевого рівня (ІІ ступеня) буде дорівнювати кількості поселень, які раніше являли собою звичайні територіальні громади. Це буде також буде відповідати новому територіальному розподілу країни і, що головне, ефективно сприятиме побудові міцної горизонтальної соціальної мережі.

Що ж нарешті пропонується? Розділити діяльність у галузі законотворчості та діяльність з ухвалення законів. Я навмисне вище не вживав словосполучення «законодавчий орган держави», тому що впевнений, уже настав час назвати такий орган законотворчим. Саме в цьому терміні криється потрібне нам змістове коріння, яке походить від слова «творити», а не видавати будь-що, написане будь-ким. Ще раз наголошую: нинішні народні

депутати за своїми професійними якостями у переважній більшості неспроможні особисто виконувати такі надважливі для країни завдання, як розроблення і написання законів. Це повинні робити зібрані з усіх регіонів під один дах найкращі фахівці з усіх сфер життєдіяльності країни. І цей дах над певною спорудою має зватися Законотворчою палатою країни. Фахівці, котрі здобудуть таку честь, а народ та держава наймуть їх на певний термін для виконання законотворчої роботи, не будуть депутатами. За статусом це будуть державні службовці високого рівня, професіонали, яких держава добре фінансово вмотивує, але **ТІЛЬКИ ЗА ЯКІСНО ВИКОНАНУ РОБОТУ**. Тобто за якісно написані і — це особливо важливо — успішно ухвалені закони. Такі закони, які справді забезпечать законність. Тому що справжня законність, у розумінні суспільного порядку, ґрунтується на чотирьох основних принципах: єдність норм, верховенство права, контроль за виконанням та невідворотність покарання. Порушення хоча б одного з них веде до беззаконня, а відтак до суспільної незгоди і безладу.

А хто буде замовником? Та хто і як їх прийматиме? Звичайно, що найпершим замовником має бути народ. І це не просто пафосне твердження, а завдання для виконавчої влади і громадських інституцій, які повинні постійно моніторити щоденне життя країни з метою виявляти запити суспільства на вдосконалення цього життя через систему регулівних і захисних законів.

Якщо визначається проблема, яка потребує вдосконалення чи ухвалення нових законів, ініціатором процесу розроблення і написання цих проектів мають бути **ТІЛЬКИ ТІ** персони, підкреслюю — **ПЕРСОНИ** (синонімічне поняттю персональної відповідальності), яких обрав для виконання державних обов'язків **безпосередньо народ на прямих виборах**. А це тільки президент країни та обранці від народу. І все.

Президент як керівник виконавчої влади зобов'язаний передусім найбільшою мірою використовувати своє право на законодавчу ініціативу, бо він затверджує своїм підписом усі ухвалені закони та особисто відповідає перед народом за їх беззаперечне виконання. Обранці, яких теж обирає народ напряду, повинні бути безпосередньо активними у процесі законодавчої ініціативи. Особливо в тій частині законодавства, яка регулює місцеве і регіональне життя, соціальні закони та закони, які вдосконалюють систему народовладдя в країні.

Тобто ми підійшли до висновку, що Верховна Рада у тому вигляді, як вона нині існує, країні не потрібна. Я стверджую, що замінити Верховну Раду повинні **депутатські збори**, які об'єднують усіх народних обранців. Це буде де-юре постійний орган, але більшість часу обранці працюватимуть у віддаленому один від одного і від столиці електронному режимі винятково на окрузі за місцем їх постійного проживання. І тільки на кілька тижнів, скажімо, двічі чи тричі на рік, вони з'їжджатимуться у відрядження до столиці, щоб доопрацювати й очно ухвалити закони найвищого рівня державної важливості, заздалегідь напрацьовані Законотворчою палатою, які потребують саме одночасного колективного голосування.

Певну кількість окремо визначених за рівнем важливості законів має ухвалювати народ згідно з принципами прямої народної демократії. Пряма (безпосередня) народна демократія — це форма політичної організації й устрою суспільства, коли основні рішення ініціюють, ухвалюють і виконують безпосередньо громадяни. Причому на всіх рівнях — від загальнодержавного до місцевого. Назвемо цей процес безпосередньою правотворчістю народу. При цьому головним чинником успішної роботи системи стає персональна відповідальність громадян за виконання ухваленого рішення та його результат. Пряма демократія — це шлях від обштинно-вічової самоорганізації суспільства до електронно-комунікаційної демократії. А функціональне поєднання дій прямої народної демократії і власного представницького органу, яким є депутатські збори і з яким народ працює у нерозривній зв'язці, має існувати як самостійно вбудований елемент демократичного устрою держави.

Ми маємо розробити і втілити в життя таку унікальну для світу модель, де народ у будь-який час через сучасні комунікаційні механізми зможе напряду брати участь в

обговоренні проектів рішень, голосуванням ухвалювати їх, а потім впливати на їх виконання всіма рівнями державної влади. Така взаємодія у вигляді прямого і зворотного зв'язку між народом і владою має здійснюватися терміново, майже в онлайн-режимі.

Як же повинен відбуватися процес постійного народного волевиявлення, який може бути запущено будь-коли за першою потребою? Спробуємо описати структуру такого механізму. На мій погляд, зрозуміла така блок-схема цього процесу. Указом президента чи постановою уряду має бути засновано спеціальний потужний, надійно захищений державний комп'ютерний ресурс (портал), на який повинні напряду надходити і без жодного втручання в процес оброблятися за допомогою цифрового інтелекту результати електронного народного голосування. Такий процес здійснюється через Інтернет з персональних комп'ютерів або інших комунікаційних гаджетів громадян, які їх мають, або з місцевого пункту електронного голосування, який може бути обладнано безпосередньо в офісі народного обранця від осередку або в будь-якому поштовому відділенні для тих громадян, хто не має і не користується комп'ютером або електронними гаджетами.

За основу ідентифікації «голосу» громадянина правитиме його особистий електронний підпис, який буде головним елементом його персональної ID-картки, яку йому видаватимуть при досягненні повноліття. Щоб узяти участь у голосуванні, громадянин повинен сам або через оператора пункту голосування зайти на вказаний портал, отримати на екран монітора анкету-питальник із позначками «Так» або «Ні» та поставити власноруч або за допомогою оператора (якщо у цьому є нагальна потреба) ті позначки, які відбивають його відповідь на поставлені питання. Після цього громадянин «скріплює» власним електронним підписом свій електронний бюлетень, і його відсилають на портал для участі в процесі голосування й наступної обробки результатів.

Звичайно, що для готовності людей свідомо і оперативно голосувати за ті чи ті загальнодержавні питання самому процесу голосування має передувати хай не тривала, але активна роз'яснювальна і дискусійна кампанія в усіх державних і суспільних друкованих та електронних засобах масової інформації, у громадських організаціях, місцевих осередках обов'язково за активною безпосередньою участю УСІХ народних обранців. Народний обранець **персонально** відповідає за процес обговорення, організації і проведення КОЖНОГО такого народного волевиявлення на території осередку, який його обрав та інтереси якого він представляє на всіх рівнях державної влади.

Потужність державного ресурсу для голосування має бути такою, щоб обробка результатів і підбиття підсумків голосування займали щонайбільше добу. Після цього на самому порталі і в усіх державних та суспільних друкованих і електронних засобах масової інформації оголошуються офіційні результати, які визначають рішення за результатами народного волевиявлення щодо поставлених на голосування питань як **остаточне**. Це рішення формалізується через указ президента, який він видає невідкладно після оприлюднення результатів. З цієї миті воно (рішення) стає законом, обов'язковим для виконання всіма і на всій території країни. Президент не має права вето на жодне рішення за результатами такого народного волевиявлення. Скасувати чи змінити його може лише інше рішення народу, проведене за такою самою процедурою.

*Держава (res publica) є народне надбання,
а народ – не будь яке об'єднання людей,
яке було згуртоване якимось чином,
а об'єднання багатьох людей, пов'язаних
між собою згодою у питаннях права
і загальними інтересами*

Цицерон

Форма та органи управління новою державою

Почати цей розділ саме так мене підштовхує нав'язлива думка, яка виникла після усвідомлення суті винесеного вище епіграфа від Цицерона. Він надзвичайно точно ототожнює поняття «державна» з терміном «народ» шляхом визначення її (держави) як народне надбання. І первинним тут точно є народ, а вже вторинним – держава, яку власне він складає. Але народ – це суспільство. Тому далі проводимо наступну паралель: «державна» – «суспільство». А якщо так, все суспільне (читай, народне) у нормальній країні гармонійно має бути також і державним. Тому провокативне протиставлення «суспільного» і «державного», що вже стало всесвітнім політичним кліше, є надуманим і ворожим для нормального життя будь-якого суспільства. Мало того, таке уявлення дає змогу певним спритним персоналіям та кланам неприродно «виділитися» із суспільства і штучно уявити себе «державною», яка нібито складається з «керівної касты» подібних самопризначенців. А суспільство, тобто народ, чомусь не протестує проти такої «приватизації» його надважливого надбання. Вже потім це перетворюється у звичайне мародерство стосовно загально народних матеріальних ресурсів. І не тільки у нас. Це загальносвітове явище. Тому, **якщо суспільство «зарубає собі на носі», що держава – це і є саме воно, а не певна купка самих хитрих, все відразу стане на свої місця.** А за присвоєння народного надбання будь ким будуть судити, як мінімум, за шахрайство. Звідси витікає ще одна важлива сентенція: **в державі не може бути окремо суспільних і окремо державних інституцій.** Це – від лукавого. Пам'ятаєте синонімічну зв'язку: **суспільство – народ – держава?** З цього також має походження поки незрозуміле багатьом виборцям поняття «народна влада». Виходячи з попередніх тверджень, що «народ» це – «державна», знову проведемо паралель: «народна влада» – «державна влада». І це має стати для громадян країни аксіомою.

Мені можуть закинути, що цілком рівняти між собою поняття «суспільне» і «державне» не зовсім коректно. Адже як тоді називати певні народні об'єднання чи різноманітні соціальні ініціативи? Вони теж мають визначатися як державні? Але в українській мові існує два рівноцінних синоніми для слова «народний» – це слова «суспільний» і «громадський». Так от, я пропоную всі народні об'єднання, соціальні ініціативи і таке інше іменувати словом «громадські», а слово «суспільний» закріпити і використовувати як синонім поняття «державний». Вірна розстановка надважливих для соціального життя понять, без найменшої вірогідності їх підміни, різко змінить і направить у вірне русло всю течію життя нової держави.

Йдемо далі. Моделюючи, а вже потім будуючи нову країну, нам треба весь час пам'ятати, що будують ми не «вертикальну», а «горизонтальну» за устроєм народну державу, де вище означена горизонтальна мережа всебічного поєднання людей і буде основною прикметою її новітності. І, звичайно, головною ознакою нашої спільної перемоги стане побудована на основі такої горизонтальної мережі та сама зручна й ефективна прикінцева форма народовладдя, яку обере УСЯ країна. Хоча починати доведеться з того, що маємо зараз, поступово, бажано, еволюційно, але невпинно трансформуючи нинішню владну систему для потреб усіх громадян оновленої країни, закріпивши згодом ці перетворення конституційно.

Нова держава має бути принципово неавторитарна за своїм змістом і формою, але вона повинна стати територією **невідворотності дії ВСІХ її законів для ВСІХ без винятку.** Суворість цих законів не може нівелюватися необов'язковістю їх виконання. Бо тільки на цьому хибному принципі завжди тримається влада «начальників», влада дрібних і великих міліціонерів, прокурорів і суддів. Тому безумовне дотримання законності дасть можливість втілити в життя принципи справжньої демократії і неодмінно з дуже впливовим проявом місцевого самоврядування. **Запропонована кооперативна форма внутрішнього життєстрою й управління для запобігання будь-яким системним протиріччям і некерованості має бути ідеально точно відтворена у владі місцевій.** І тут усе залежатиме

від консолідованої політичної волі під час розроблення й ухвалення найважливіших державотворчих рішень.

Ми дійсно маємо велику потребу дуже активного прояву впливового місцевого самоврядування для побудови міцної держави нового типу. Але передусім має бути ефективно збудована і працювати, як швейцарський годинник, влада центральна.

Ми вже наголошували, що руйнувати геть усе не треба, — для нової країни треба залишити тільки корисне, прозоре за змістом та необтяжливе за складом.

Звичайно, якщо загальне життя країни складається і буде складатися з певних більш-менш незалежних одна від одної галузей, напрямів чи сфер, то в кожній має бути одна структура, яка керує, організовує, генерує інновації, представляє і захищає інтереси держави і на яку має бути покладено ПОВНУ відповідальність за стан справ. Одразу наголошую: дубльованих структур у керівництві галузями чи напрямками в країні однозначно бути не може! Структура одна і відповідальність теж одноосібна.

І не так вже важливо, як називатиметься ця структура — міністерство чи державна агенція. Важливо, щоб у неї було справжнє якісне кадрове наповнення, а обсяг реальних повноважень врівноважувався реальною відповідальністю за результат.

Кількість таких державних структур має ґрунтуватися насамперед на визначенні реального переліку самої кількості повноцінних галузей чи сфер життєдіяльності нової держави. Звичайно, повною мірою повинні бути представлені соціальна (культура, охорона здоров'я, соціальний захист, освіта), економічна й наукова сфери, напрями внутрішньої безпеки, оборони та зовнішньої політики.

З керівників цих структур і має складатися уряд нової держави. Очолювати уряд повинен президент країни, а керувати роботою секретаріату уряду і координувати взаємодію всіх державних структур має віце-прем'єр, заступник президента в уряді, разом з невеликим урядовим офісом (чому невеликим — стане зрозуміло пізніше). І жодних інших галузевих чи будь-яких ще віце-прем'єрів! Жодних незлічених інкубаторів для чиновників!

Навіть адміністрацію президента нової держави слід анулювати через можливе дублювання функцій, що зовсім не конституційно та ще й заважає конструктивно працювати галузям і їх керівникам, розмиваючи при цьому систему одноосібної відповідальності. Президент країни теж буде мати власний невеликий, але ефективний офіс.

У читача може скластися враження, що ми так легко розмірковуємо про скорочення секретаріатів і адміністрацій у великій за розмірами державі тільки через нестримне бажання банально скоротити нарешті кількість зажерливих чиновників або з популістських мотивів, або (що ще гірше) через звичайний непрофесіоналізм. Але все це не так. Наша мета має конкретну назву, і ми досягнемо її тільки тоді, коли на допомогу реальній новій державі побудуємо сучасну «електронну державу». Це і є наша головна мета для досягнення мобільного ефективного керування країною та реальний шлях становлення порядку в державі. І процеси ці базуються лише на оцифровуванні життєвих процесів, а не на створенні нових бюрократичних систем.

Так що таке «електронна держава»? «Електронна держава» — це така форма оперативного і стабільного, майже онлайн-керування країною, яка передбачає системне й уніфіковане накопичення, зберігання та моментальний доступ до інформації, що зачіпає й пронизує всі аспекти життєдіяльності реальної держави з метою

- користування нею;
- ухвалення рішень будь-якого ступеня важливості й відповідальності.

Така форма діяльності передбачає створення в країні повного електронного документообігу, існування електронних баз даних усіх державних органів та органів місцевого управління, які мають бути уніфіковані між собою й поєднані в єдину систему «електронної держави» з можливістю доступу з будь-якого рівня. І найголовніше: щоб така система надійно й ефективно діяла, потрібно втілити в неї так званий електронний підпис (головний елемент персональної ID-картки людини) як основний компонент, який ідентифікує будь-якого суб'єкта в системі такого документообігу.

Можуть бути дві форми доступу: вільний — для громадян, які хочуть отримати певну послугу від держави без особистого контакту з чиновником-виконавцем, та службовий — кодований, з різними рівнями доступу залежно від ступеня службової конфіденційності або секретності самої інформації.

Інтелектуалізація життя країни

Цей розділ хочу розпочати гаслом «Українці, через освіту — у світову еліту!», бо вірю, що від суспільства споживання, культ якого всі роки панування в країні дикого капіталізму і тотального маркетингу нам щодня з усіх боків нав'язують «патріоти»-імпортери всякого іноземного барахла, ми неминуче перейдемо до високоінтелектуального, по-справжньому освіченого суспільства за найвищими світовими стандартами. Про величезний потенціал на цій ниві свідчать неабиякі успіхи нашої молоді в західних навчальних закладах. Але таких людей на сьогодні в країні дуже мало. На жаль, у більшості своїй уже виросло нове покоління з «калькуляторами в очах», але без найменшого бажання вчитися та вдосконалюватися для вирішення найскладніших життєвих завдань. Для нього простіше пірнути в який-небудь каламутний бізнес, де можна, як у відомому анекдоті, заробити на тому, що продаємо вдвічі дорожче, та на ці «два відсотки» й жити.

Але «наркоманія» тотального споживання замість піднесеної психології творення — шлях у нікуди. І для людей, і для країни. Має знову стати модним (перепрошую, але слово дуже влучне) бути освіченим, бути інтелектуалом, інтелігентом, художньо обдарованим, високодуховним, морально та фізично дужим, доброзичливим і толерантним. Це і є ті якості, що мають бути притаманними справжньому громадянину нової країни.

Нам з перших кроків становлення нової держави треба почати пропагувати й агітувати передусім за інтелект як головну мету людини нового суспільства. Пропаганда інтелекту — найдієвіший чинник запоруки здорового громадського життя.

Таке інтелектуальне суспільство завжди буде нерозривно пов'язане з рівнем освіти, науки і медицини в державі. З цього абсолютно логічно виходить усвідомлення, що педагоги, науковці та лікарі, що працюють виключно у державних установах, мають за важливістю значення своєї професії бути визначені (або прирівняні) як державні службовці з усіма обов'язками та привілеями, суть яких викладена у подальшій главі «**Фундамент побудови нової держави — остаточна перемога над корупцією**».

Такий підхід стане вирішальним, бо не тільки наявно висвітлить усю значимість представників цих професій для становлення та розвитку нової держави, а й надасть змогу системно вирішити усі нагальні особисті проблеми цих фахівців, що виникли за роки повного нехтування їх долею з боку держави.

Повертаючись знов до теми іноваційної країни, зазначу, як треба вкрай уважно поставитися до втілення власних українських іноваційних розробок в усіх сферах життєдіяльності нової кооперативної держави. Ми не можемо собі дозволити загубити хоча б один винахід чи технологію, яка допоможе нам на шляху до створення власного економічного дива.

Для цього нам потрібно насамперед щільно й прискіпливо вивчити архіви всіх **попередніх перспективних українських винаходів**, які через різноманітні бюрократичні, волюнтаристські чи монополістські прояви не було свого часу втілено в життя. Треба знайти і повернути їх для дальшого використання для добра нової країни.

Потрібен також постійний моніторинг усіх **сучасних винаходів і технологій** та їх обов'язкове, невинне втілення. Але пріоритетність власних українських розробок зовсім не означає нехтування вивченням світового наукового досвіду та залученням до використання найкращих світових розробок найвищого гатунку.

І що дуже важливо — тільки у по-справжньому інтелектуальному суспільстві стане ефективною й результативною підготовка нових управлінських кадрів, здатних реалізувати всі вищезазначені амбітні цілі з побудови нової країни.

І головне. Нова країна має знайти своє місце у світовому розподілі праці, а для цього потрібно сформулювати світові свою унікальну пропозицію. Тому для нас актуальним є не тільки питання, за рахунок яких інтелектуальних ресурсів це забезпечити, а перш за усе, якою має бути ця унікальна пропозиція.

Висновок. Українці обов'язково повинні стати нацією творців. Тільки завдяки інтелектуальному прориву стане можливим прорив економічний. Це — аксіома.

Особливості системи освіти у новій державі

Загальновідомий факт, що освіченість нації — це основний нематеріальний актив держави. Не буду вдаватися у не цікаві для мене зараз підробки, як сталося, що наша нинішня освіта, особливо початкова, абсолютно не відповідає вимогам сучасного світу. І саме головне, вона зовсім не відповідає завданням, які має ставити перед собою держава, що хоче у майбутньому претендувати на значне місце у такому світі.

Страшне для нас ось що. На початку становлення незалежної України її сучасники вважали втраченими для «світлого» майбутнього старші покоління, що на їх думку на той час вже були остаточно сформовані тепер чужою радянською системою. Але за більше, ніж чверть віку незалежності, ситуація лише погіршилася. Не вдаючись зараз у причини стверджую, що ми за цей час не тільки не виховали нову генерацію українців, а навпаки, отримали втрачене покоління космополітів тотального споживання, переважно не патріотично налаштоване, готове їхати від внутрішніх труднощів за «піастроми» за три світи на будь-яку, навіть принизливу для себе роботу. Сподівання ідеалістів-патріотів не виправдалися, недолуга держава, що склалася за цей час, отримала переважно «гідне» їй покоління. Це ніяк мене особисто не дивує, бо які люди — така й держава. І навпаки.

Що маємо зробити кардинального для виховання майбутніх поколінь, відповідних зовсім новій країні, щоб вона надалі будувалася, розвивалася та захищалася принципово новою генерацією її громадян? Для цього ми маємо докорінно перебудувати самі принципи нинішньої невідповідної темпам сучасної еволюції освіти: замінити формальне тестування логікою самостійних рішень, втілити вивчення законів світобудови як основні. І що надважливе для оновленого суспільства: з юнацьких років вчити своїх нащадків законам спільного проживання, основам і правилам справжнього громадянства як членства в суспільстві, принципам справжньої Людини — поняттю честі, совісті, відповідальності, поваги до оточуючих та самоповаги, любові та подяки.

Інакше станеться те, про що застерігає відомий китайський бізнесмен та інноватор, глава всесвітньо відомої торговельної інтернет-компанії «Алібаба» Джек Ма: «Те, чому ми сьогодні навчаємо наших дітей, завтра може призвести до втрати ними роботи. Усе, чому ми навчаємося за старою схемою, запам'ятовуючи знання, навчаючись обчисленням — усе це машинам вдається краще. Ми повинні перебудувати систему освіти. Ми повинні вчити наших дітей бути інноваційними і творчими. У новому світі, щоб досягти успіху, вам знадобляться IQ, EQ та LQ. EQ — це емоційний коефіцієнт, а LQ — “коефіцієнт любові”, децю, чого у машин ніколи не буде».

Я переконаний, що у нашій нинішній складній ситуації, яка цілком відповідає сучасним глобальним викликам, а результат її успішного подолання у майбутньому буде напряду впливати на долю усього світу, ми з перших днів маємо взяти на себе завдання почати змалечку вирощувати справжніх дітей держави для оновленої Київської Русі.

Те, що я зараз опишу, лише на перший погляд дивина чи унікальність. Але, повертаючись до своїх попередніх тез, маю повторити: немає нічого у цьому світі такого,

щоб десь та колись вже не було. Треба просто скласти усе для нас корисне у певний пазл нового вигляду і пристосувати під необхідну реальність. У нашому випадку всі складові системи нової освіти або колись були, або ще існують. І вони пройшли свою перевірку часом.

Отже, перш за усе треба розділити нашу освіту за ознаками завдань, які вона має виконувати.

Як не дивно буде це чути, але перші покоління громадян нової країни ми маємо почати готувати заздалегідь саме як «дітей держави». Тобто, система освіти буде поділена на всебічне навчання з дитинства тих, чії батьки добровільно забажають (а самі діти будуть відібрані за вродженими здібностями) підготувати своїх нащадків до служби у різноманітних державних сферах, тобто майбутніх державних службовців, яких держава згодом органічно вбудує в систему своєї життєдіяльності, обов'язково забезпечить їх роботою та усім іншим необхідним для гідного життя (дивись наступний розділ про «Професійний соціальний контракт з державою працівників правоохоронних органів, військовослужбовців та державних службовців»).

Для цього ми маємо повернутися до системи закритих шкіл, доволі розповсюджених у світі як престижні навчальні заклади. Будемо відверті: нинішнє навколишнє соціальне середовище, яке «успішно» розклало перше покоління тих, хто народився за часів незалежності, не може бути прикладом і середовищем зростання майбутньої еліти держави нового типу. Саме держава має «висмикнути» їх з нього заради майбутнього їх власного та суспільного блага, якщо навіть такий крок певною мірою віддалить цих дітей від їх сімей. Але нічого хибного тут не проглядається, бо багато з них нічого позитивного зараз дати своїм нащадкам не в змозі. Тому що вони самі є неадекватним усім Божим заповідям продуктом наскрізь прогнилого суспільства тотального споживання. Але рішення сімей віддати своїх дітей на виховання державі заради їх справжнього достойного майбутнього має бути тільки добровільним.

Система виховання дітей у таких школах має бути особливою та дуже якісною і повністю за державний кошт. Окрім традиційного розподілу напрямів навчання на гуманітарний та технічний, усі без винятку учні мають пройти повний курс патріотичної, ідеологічної (відповідної державній ідеології розвитку), інтелектуальної (з досконалим опануванням логіки та риторики), аналітичної, фізичної і початкових економічної та військової підготовки. Протягом перших років навчання фахівцями має бути визначене природне тяжіння учнів до тих чи інших спеціальностей у сфері майбутньої державної діяльності. Згідно з певним всебічним тестуванням, вони будуть відбиратися для подальшого навчання вже за спеціальним нахилом, яке буде потім продовжене у вищому спеціальному навчальному закладі з метою отримання повноцінної вищої освіти і теж за державний кошт.

В процесі набуття вищої освіти державні інституції повинні відслідковувати навчальний шлях кожного студента з метою його ефективного подальшого працевлаштування. Кожний випускник має відпрацювати певний визначений законом термін за державним розподілом і бажано у регіоні, де він народився і виріс. Такий підхід буде сприяти, насамперед, легкості вбудовування випускника у професійне середовище серед земляків та зміцненню когорті місцевих соціальних авторитетів, на яких буде будуватися ефективна представницька та виконавча система місцевого самоврядування. Це забезпечить успішний старт соціального ліфту для кожного випускника системи освіти нової країни.

Інша частина освітянської сфери буде, як у більшості розвинутих країн світу. Вона буде будуватися на вільному виборі сімей, де навчати своїх дітей, кого з них готувати та до яких професій. Усе навчання у державних навчальних закладах – від початкового та до вищого включно, буде для всіх громадян безоплатним (дивись у подальшому розділі «Рента. Земельні рентні відносини» про окремий соціальний бюджет країни). Але набуття середньої освіти для усіх громадян країни має бути обов'язковим!

Для отримання робочої професії, підтвердженої сертифікатом майстра, людина має після закінчення середньої школи додатково пройти курс навчання у професійно-технічному

закладі. Після цього рівень її освіти підвищиться з середнього до середнього спеціального. Тільки сертифікат майстра надасть можливість отримати постійне робоче місце з гідною кваліфікацією та достойною зарплатнею.

І зовсім важливе. Після досягнення повноліття, тобто у 16 років, кожний громадянин країни отримуватиме паспорт. До цього факту ми маємо готувати молоде покоління аж з дитячого садочка. На усвідомлення важливості набуття офіційного громадянства має бути спрямована уся наступна патріотична підготовка дітей. Тому ця подія аж ніяк не може бути пересічною у житті людини, бо у подальшому на його долю має лягти повноцінна частка відповідальності за Батьківщину, суспільство, родину та себе особисто. Тому отримання цього самого важливого в житті людини документа має бути урочистим за процедурою і своїм змістом та супроводжуватися **прийняттям присяги громадянина Київської Русі** з набуттям усіх конституційних прав, а також усіх громадянських обов'язків разом з можливими наслідками за їх порушення.

Духовна платформа нової держави

Створюється одночасно з нею і абсолютно невід'ємна від модельної побудови такої держави у всіх сферах її життєдіяльності.

Ґрунтується на непохитному віруванні у Єдиного Бога, як засновника усього сущого, і має на меті об'єднання існуючих релігій і конфесій під омофором нової Церкви Єдиного Бога.

Головним результатом осягнення людиною істинної віри у Єдиного Бога мають стати: постійне підключення до Вселенського енергетичного простору та вбудованість у хід Промислу Божого з метою стати «руками» Творця при здійсненні Його величних планів і завдань.

Діяльність Церкви Єдиного Бога як основи Духовної платформи будується не на культово-символічних проявах і не на містичних обрядах, а на реалістичній духовно-просвітницькій діяльності, основою якої є осмислення і освоєння Вселенського світорозуміння та світоустрою, органічне сприйняття наповненості і могутності енергетичної сили навколишнього простору як сутності Промислу Божого, як умови практичної взаємодії людини з Ним.

Нові люди майбутнього зобов'язані навчитися жити у резонансі з цим енергетичним простором, стати його частиною, вміти зчитувати всю необхідну інформацію для використання у своїй повсякденній практичній діяльності.

Такі новознайдені можливості дадуть людству шанс і право стати вбудованими в життєву парадигму нової ери, дозволять знаходитися у органічному поєднанні з природою, навчитися жити за її законами і тим самим подовжити та якісно покращити активну фазу не тільки своєї життєдіяльності, а й навколишнього світу у цілому.

Єдиний Бог знаходиться над усім сущим і, перш за усе, над віруваннями людей у своїх пророків, виражених релігійними обрядами і ритуалами, а також над способом їх життя – духовного та соціального.

Духовна ідеологія Церкви Єдиного Бога заснована на об'єднавчих для усіх віруючих принципах, які виходять з первозданності усіх діянь Творця при створенні світу. Тому вони є аксіомою і константою, обов'язковою до прийняття усіма людьми.

Церква Єдиного Бога – це не якась архітектурна споруда. І не культовий заклад. Це простір зосередження, середовище пізнання і галузь застосування найважливіших духовно-просвітницьких практик, що відкривають світ в усій його удаваній незбагненності. Який постає доступним тому, хто осягнув сутність Єдиного Бога та повірив у непереможну силу Його Промислу.

Духовна платформа ґрунтується на новопридбаних знаннях загально вселенського виміру, які не підлягають розтягуванню по «кутах» різноманітних культів. Рівень і обсяг

таких знань дозволить органічно включити у себе всі накопичені віками людські думки, почуття і емоції, об'єднавши їх під одним великим дахом Церкви Єдиного Бога.

Тому віруючі усіх релігій і конфесій, для яких Єдиний Бог є Абсолют, знайдуть для себе у нових знаннях на тільки те, що є основою звичних для них релігійних поглядів, а й відкриють горизонти, до яких дотягнутися зі своєї духовної позиції раніше було неможливим в силу недостатньо масштабного проникнення в сутність первозданності, яку може відкрити лише віра у Єдиного Бога, яка веде нас до досягнення найвищої духовної вершини – шпиля Великого Пізнання Істини.

Органічне поєднання і рівноправне існування у Церкві Єдиного Бога віруючих різних конфесій для досягнення найвищої цілі – пізнання істинного свого призначення і усвідомлення реальної сили нових можливостей у зв'язці з силою Промислу Божого – знівелює ворожість та взаємне несприйняття через розбіжності релігійних поглядів, ритуальних відмінностей у здійсненні обрядів, національних протиріч та упереджень. А значить – об'єднає і консолідує душевні та інтелектуальні зусилля не на помилкове досягнення переваги тієї чи іншої релігії, нації або раси, а забезпечить найголовніше – замирення усіх, хто живе під егідою Творця. Бо перед Його силою стають беззмістовними, безсилими і жалюгідними усі потуги виділитися будь чим несуттєвим. І у «шттовханіні» за помилковою перевагою спровокувати релігійний конфлікт з далекосяжними наслідками і можливими жертвами.

Тому заснування та органічне входження в людське духовне життя Церкви Єдиного Бога – найвища цінність для нової держави. Силою свого головного Символу буде забезпечений і на віки збережений порядок речей, описаних заповідями Божими. І тоді світ буде відтворений у ідеальному для життя резонансі з природою та її законами, з безсмертним і вічним рухом у Всесвіті.

У Бога немає релігії

Махатма Ганді

Нова Реформація. Релігійні основи та духовне життя країни. Церква Єдиного Бога

Світ потребує миру. Світ потребує єдності і спорідненості поглядів, об'єднання навколо АБСОЛЮТНО важливого і в моделях, і в прикладах успішного, щасливого життя.

Проте в щоденних реаліях усе не так. Те, що нині відбувається на Землі, усіх роз'єднує, а не єднає. Наочним прикладом такого стану може бути метафора, яка являє собою результуючий вектор серед різноспрямованих. Життєві зусилля кожної людини можна уявити як певний вектор, який визначає не тільки його силу, а й напрямок. Якщо в суспільстві векторів людських зусиль, спрямованих у правильному напрямку, більше, ніж хаотично спрямованих, результуючий вектор покаже і забезпечить імпульс правильного напрямку руху для цілого соціуму. Якщо хаотично або протилежно спрямовані вектори переважатимуть, руху вперед не буде взагалі, а буде хаос. Що ми всі нині і спостерігаємо. Однак якщо станеться перше, не важливо, якою буде швидкість такого руху, головне — щоб він просто був. А далі все стане на свої місця.

У попередньому розділі ми вже говорили про метафізичність і нематеріальність найважливіших явищ, які відбуваються в реальному житті нас самих і нашої країни. І більшість українців навіть підсвідомо це відчують, бо змалечку вірять у Бога, його величну творчу силу і непереборну справедливість. Більшість сучасних українців відвідують церкву. Проте яку? Адже їх у нас багато.

А чому багато? Вона що, різновид театру, де в репертуарі можуть бути п'єси різних жанрів і стилів? Хто розуміє людську психологію, той знає, що людина завжди у своєму

житті тяжіє до проявів символізму і ритуалістики, тому для неї віра у Єдиного Бога нерозривно пов'язана з ритуальним відвідуванням церкви, суворим дотриманням релігійних обрядів, кимось колись написаних, певною поведінкою. Однак віра — це зовсім інше. Вона супроводжує людину будь-коли і будь-де і не залежить від релігійних обрядів. Зрозуміло, що людині, яка перебуває у храмі, набагато легше сприймати свою віру через дійство служби, ритуальні співи, молитви і візуальні зображення на стінах храму, іконах. Ну, чим це не театр, тільки релігійний? Саме в тяжінні людей до обрядів ще з язичницьких часів проростає наше уособлення віри в Єдиного Бога через певні ритуальні дії. Проте цей період не можна сприймати спрощено. Передусім, що це за термін такий — «язичництво»? Суть цієї релігії у її назві не розкривається. З огляду на зміст їхніх вірувань самі себе вони так називати не могли. Отже, їх так «охрестили» інші. Хто ж? Мабуть, ті, хто намагався знищити як власне самі ці переконання, так і фізично людей, які їх сповідували.

Та якщо бути об'єктивними, язичництво (називатимемо його поки що так, як це заведено) — це прадавня релігія, коли люди поклонялися ще не персоніфікованим людським образам, а могутності тих сил, які вони відчували як похідні від надсили Творця, в яку вже тоді підсвідомо вірили, але ще не могли визначити для себе як Єдиного Бога.

Яким же силам вони поклонялися? Це дуже просте питання — силам природи, з якими щодня стикалися і які допомагали їм виживати, хоча природу цих сил люди тоді пояснити не могли. Це земля, вітер, вогонь, вода, Сонце, Місяць тощо. Що ж тут такого особливого? Їх віра в сили природи мала щоденне підтвердження реального існування і могутності цих сил. Справді, люди в ті часи не могли собі пояснити, звідки все це береться і як виникає енергія таких сил. Тому ще раз підкреслюю, що давні люди підсвідомо відчували за цим надзвичайного за своєю силою Творця, якого тепер ми називаємо Єдиним Богом.

Повернемося знову до символів, значущих саме для нас, українців. Багатовіковий могутній Дніпро, який напуває всю нашу Батьківщину, родюча українська земля, яка нас годує, ласкаве і тепле Сонце, чарівний Місяць, який світить нам уночі разом із зірками, повітря, яке дає нам дихання для нашого життя, рослинність, яка дає плоди для нашої їжі, вогонь, який «готує» цю їжу і завжди зігріває нас, — хіба ці символи не гідні поклоніння? Звичайно, гідні. Хіба усіх їх не створив для нас Єдиний Бог? І, поклоняючись їм, давні люди вже тоді зверталися саме до Нього, вірили Йому і в Нього.

Кожна людина у світі народжена для творення. Щоб усім своїм існуванням втілити у життя основний Божий посил: рухатися до досконалості шляхом миру. А віра у Бога є маяком на цьому шляху. Але ми знаємо, що на таке здатна доволі мала частка людства. Чому так? Адже за народженням усі отримують від Творця свій шанс. Відповідь проста: рухаючись шляхом свого життя, велика кількість людей або спочатку не бачуть, або вже потім втрачають з поля зору той самий маяк, якій зветься вірою.

Людина може стати творцем лише за умови, що вона є часткою Божого Промислу, існує та діє у колообігу подій, що реально рухають світовий прогрес. Тобто, коли вона стає руками Бога. Та для того, щоб стати дійовою особою цього промислу, треба постійно отримувати інформацію, чути і розуміти певні знаки, вірно їх трактувати і при цьому приймати вірні рішення. Стверджую, що все це надходить нам від Бога напряду, органічно приймаючи вигляд власних думок та вірного аналізу подій, що відбуваються, рішучості і впевненості у правоті власних дій. І що з часом переростає у непохитні переконання та важливий життєвий досвід. І хоча я вірю у те, що усі люди можуть бути саме такими, насправді ж усе не так. І причина тут одна: відсутність віри в душі людини. Скажу відверто: не Богові потрібна наша віра, а перш за усе нам самим. **Тому що НАША ВІРА І Є ТИМ САМИМ «КОДОМ ДОСТУПУ» ДО ІНФОРМАЦІЇ З НАЙВИЩИХ СФЕР. А ТАКА ІНФОРМАЦІЯ – ЦЕ КЛЮЧ ДО УСПІХУ.** Лише такий зв'язок дає змогу прожити своє справжнє, запрограмоване при народженні життя. Дає змогу стати успішними та корисними світу і людству. А значить – і Богу.

Справжня віра — це щосекундний найвищий духовний стан нашої душі, який не залежить від місця і часу перебування людини, від будь-яких символів поклоніння і

словесної форми наших звернень та прохань до вищих сил. Треба тільки мати у своєму серці Єдиного Бога. І тоді ти можеш обирати для себе форму прояву свого поклоніння Йому у вигляді комфортних твоєї душі ритуалів і молитов. Та споконвічність усього сущого — лише в Ньому. А без Нього все решта — просто театралізоване дійство, постановку якого здійснюють для нас інші люди. І до речі, з різними за своїм змістом цілями.

У Бога немає націй. Ймовірно глобальна проблема розділення людства за релігійними принципами — це результат лише маніпулятивних дій ідеологій різноманітних релігій, які по-різному «аранжують» прояв людської віри у Єдиного Бога, якого визнають усі віруючі різних віросповідань і національностей? Адже розділення людей, особливо за релігійними принципами, як правило, призводить до взаємного несприйняття і ворожнечі. Безліч міжнародних і внутрішніх громадянських конфліктів у світі стається саме на релігійному ґрунті. Вони можуть виникати спонтанно, їх можуть також ініціювати і спрямовувати певні деструктивні сили. Та в кожному випадку можна говорити про абсолютну шкідливість розділення людей за релігійними принципами, бо за два тисячоліття в релігійних конфліктах, які часто переростали у масштабні тривалі війни, загинули мільйони людей, які насправді всі були однаковими дітьми Єдиного Бога.

Ніхто, звичайно, не збирається заперечувати факти, пов'язані з життям у певні історичні часи легендарних особистостей, яких люди називали посланцями Бога на Землі і які стали родоначальниками різних релігій, засновниками власних вчень і вірувань.

Проте всі вони теж були дітьми Єдиного Бога, який свого часу послав їх на Землю лише задля об'єднання людей і в жодному разі не для роз'єднання та ворожнечі.

Тому завжди пам'ятайте: немає найправильнішої релігії, немає найправильнішої віри, найрозумніших служителів культів. **Бог Єдиний.** Бог — це шпиль найвищої гори, а нинішні всілякі віри і релігії — це лише підходи до цього шпилья. Моліться кому хочете, але знайте, головна ваша мета не «відмолити» власні гріхи, а досягнути і пізнати Єдиного Бога.

Звертаючись до Нього з молитвою про допомогу, пам'ятайте надважливі заповіді: живи за совістю, поважай своїх предків, люби гідних, твори добро, але май силу протистояти злу.

Для атеїстів ХХІ століття треба, мабуть, якось інакше пояснити, що таке Єдиний Бог і Його сила, що є Його Воля, згідно з якою живе природа, існують життя і людство.

Сучасникам не важко уявити, з чого складається і як працює комп'ютер. Цей дуже поширений нині пристрій містить, власне, два компоненти: «залізо», як-то кажуть, тобто корпус з усією електронною начинкою, і софт (*soft*) — комплекс програм, які керують усіма процесами у комп'ютері і без яких той — справді мертво «залізо».

Ми знаємо, що навіть найскладніші процеси можна наочно ілюструвати дуже просто і зрозуміло. Так от, якщо ми проведемо аналогію між звичайним комп'ютером і багатогранним світом, нам треба уявити сучасний світ як корпус комп'ютера вкупі з його електронною начинкою. Проте світ — він живий, існує і рухається завдяки невідомим нам космічним або природним законам. Назвіть їх ще якось, як захочете.

Ми також знаємо, що «вдихнути життя» в комп'ютер може тільки потрібне програмне забезпечення, тобто софт (*soft*). У нашій метафорі цей програмний продукт — аналогія до законів життєдіяльності, за якими існує реальний світ. Однак програми для комп'ютера створюють люди. Залишається тільки поставити риторичне запитання: а хто ж **Програміст** цього «програмного забезпечення», за яким живе наш нескінченний і надскладний світ?

Відповідь буде однозначною: це Єдиний Бог.

Державна релігія

Що означає це словосполучення? Екзотичну новелу чи закономірний підсумок суперечливого існування в одній країні різних, іноді навіть ворожих один одному, потужних ідеологічних і морально-етичних факторів впливу на життя цілого суспільства?

Але маємо факт: офіційні державні релігії існують у багатьох країнах світу. Переважно всі ці країни дуже розвинуті та впливові у світі. А у деяких, як Великобританія, перша особа країни є очільником державної церкви.

Проте подібна офіційність визнання однієї релігії як державної зовсім не означає дискримінацію інших вірувань. Вони визнаються так саме, бо затребувані певними прошарками населення. І згідно свободи віросповідання, безперешкодно служать своїм прихильникам.

Певна релігія визнається офіційною владою як державна, якщо її засади абсолютно резонують з загальноприйнятою більшістю громадян довготривалою ідеологією розвитку країни, духовним та морально-етичним настроєм її соціуму. Яка в найкращому сенсі цього слова корисна для держави на протязі усього її руху шляхом розвитку. А головне, яка є об'єднавчою для її громадян. Звичайно факторів, які визначають вибір певної релігії у якості державної, набагато більше. І всі вони дуже серйозно зважуються при прийнятті рішення про надання статусу державної релігії.

А як же у нас? Україна – найбільш релігійна країна на пострадянському просторі. Ми історично маємо чималий «пасьянс» різноманітних вірувань: від переважної православної релігії з усіма її відгалуженнями – православною, греко-католицькою, католицькою, протестантською та аж до ісламу, буддизму, іудаїзму і далі до дрібних сектантських так званих «церков».

Така розрізненість – це добре? Це об'єднує народ? Це дає основу для єдиного сприйняття людьми духовних та морально-етичних завдань, які буде ставити собі оновлена держава на шляху своєї побудови? Звичайно, ні.

Музиканти добре знають, що одна і та сама музична тема може звучати у різних аранжуваннях зовсім по-іншому. Так от, музична тема в данному випадку – це Божі заповіді, які визнаються усіма релігіями світу без винятку у якості основоположних. А під аранжуванням ми розуміємо їх адаптацію у культові дії, що властиві тій чи іншій релігії.

І ця музична тема завжди буде константою, бо саме Єдиний Бог надихає на існування абсолютно усі релігії світу. Тому для України єдиним вірним і вдалим рішенням стане заснування, розвиток і визнання у якості державної нової Церкви Єдиного Бога (про що детально описано в попередньому розділі).

Чому це має бути саме Церква Єдиного Бога? Тому, що згідно її основоположних постулатів, саме вона має стати дійсно об'єднавчою силою для усіх віруючих людей країни. І в нас має бути держава, що буде побудована саме за священними принципами поєднання людей. За допомогою прийнятих у якості державоутворюючих соціальних та економічних кооперативних засад.

Тому вважаю за корисне ще раз зазначити головний постулат Церкви Єдиного Бога: **немає найправильнішої релігії, немає найправильнішої віри, найрозумніших служителів культів. Бог Єдиний. Бог — це шпиль найвищої гори, а нинішні всілякі віри і релігії — це лише підходи до цього шпилья. Моліться кому хочете, але знайте, головна ваша мета – досягнути і пізнати Єдиного Бога.**

Дещо про «зворотну сторону медалі». Сили зла як виклик людству і світу на його шляху до досконалості

Написавши раніше про силу і позитивні вектори спрямованості руху людства, я природно мав на увазі силу добра, яка до них прикладена. Але якщо ми поведемо розмову

про протилежний, деструктивний та руйнівний напрямок руху, цілком справедливо пов'яжемо його з рушійними силами зла.

Власне, із силами добра усе зрозуміло, бо це є Божий Промисел. А що таке сили зла і хто чи що їх генерує, ми ніколи для себе до кінця не уявляємо. Людству завжди краще та легше перекидати свою відповідальність за негативні дії і явища, що відбуваються з ним, на будь-кого – тільки не на себе. І винні тут завжди потойбічні сили: від диявола – аж до чорної кішки на дорозі.

Однак я візьмусь стверджувати, що у світі існує лише одна світла конструктивна сила, що є рушійною силою творіння. І надходить вона у цей світ від Єдиного Бога.

Господь створив рівноважний, саморегульовний світ, у якому дав нам можливість проявляти себе і будувати життя на свій розсуд. Але цей розсуд люди успадкували разом з безроссудністю у пропорції рівно 50 на 50 відсотків. Тобто, маємо наявну нестійку рівновагу. Впевнений, що великий Господь мудро передбачив, що за всі свої негативні дії людство кожен мить свого життя складає жорсткі іспити у вигляді глобальних криз, негараздів, бід та нещастя тощо.

Із легенди про біблійський рай ми знаємо, що людям цілком довіряти не можна, бо міфічне яблуко вони все одно «поцуплять». І такий собі міфічний змії, що ніби-то уособлює спокусу, тут ні до чого. Рішення визріло в їх первісних головах усвідомлено і за це вони понесли цілком справедливе покарання, але навіть після цього, вже на Землі, в їх діях нічого не змінилося.

У відомій повісті братів Вайнерів «Ера милосердя» автори устами головного героя напрощуд точно формулюють уособлення світового зла: «Якщо є на світі диявол, то він не козлоногий рогач, а він дракон з трьома головами і голови ці – боягузство, жадібність, зрада. І якщо одна прикусить людину, то дві інших доїдять її вщент».

Тобто мова йде не про якісь міфічні прояви вселенського зла, а про добре знайомі і дуже поширені у повсякденному житті людські негативні якості. Тому смію стверджувати, що кого б ми не уявляли першоджерелом всесвітнього зла, його все одно генерують і проявляють через свої дії самі люди. І якщо зло сприймати як енергетичний прояв (а так воно і є), то будь який первинний його імпульс має здатність множитися та поширюватися, не дивлячись на відстані та перепони і багатократно підсилюючись, викликати синергетичний шквал негативного спрямування, що руйнує «все і вся». І щоб суцільне лихо не охопило весь світ і він просто не загинув, Господь пильно слідкує за нашими діями, міцно тримаючи у своїй руці «чарівний запобіжник», який стримує нас від самознищення. Тому я впевнений: Він усе одно має надію, що Його діти хоча б колись стануть розумнішими, толерантнішими та конструктивними у своїх діях. Тому наше першочергове завдання – якнайшвидше припинити генерувати взаємне зло у нашому планетарному «гуртожитку» і стати справжніми **homo sapiens**, що виправдають усі Божі сподівання, будуючи на Землі саме такий рай, який ми колись безглуздо втратили.

Етичне виховання нації. Етика взаємовідносин у суспільстві

Надважливу роль у створенні гідного климату у соціумі грають міжлюдські етичні взаємовідносини. Звичайно, що на їх якість більшою мірою впливають культура та освіченість нації, певні багато вікові навички людського спілкування, релігійні та сімейні традиції.

А що робити, коли всі перераховані фактори в силу соціального, економічного та інтелектуального занепаду країни, а значить, і більшості нації, опинилися «нижче плінтуса»? І коли будь-які роз'яснювальні лекції та профілактичні заходи нікого з тих, на кого вони розраховані, зовсім не хвилюють? Коли хамство та зневага до ближнього, а іноді й просто фізична сила вважаються проявом доблесті? Коли той, хто хоч на «копійчину» розбагатів будь-яким засобом, може дозволяти собі плювати на інших, уявляючи себе «пупом землі»?

Нормальна частка суспільства чекати поки зміниться кілька поколінь і все влаштовується еволюційним шляхом не може, тим більше, що подібне все одно народить подібне, а може ще й гірше. До того ж усі перераховані вади суспільних відносин напряду впливатимуть на швидкість та якість розбудови нової держави.

І хоч на хамство і силу в народі може знайтися така ж сама сила, такий підхід вже не влаштовує саму державу, бо, як буде зазначено у подальшому розділі «Державна доктрина громадської безпеки країни та нові правоохоронні органи держави», спокій та правопорядок у суспільстві має бути перш за все.

Тому нова держава всіма своїми можливостями разом із свідомою частиною суспільства має дієво втрутитися саме в проблему етики взаємовідносин та превентивного ефективного виховання навіть жорсткими методами осіб, що «випали в астрал» від удаваної власної значущості і зневажають будь-які принципи добросусідських відносин. **Це вже, суворо кажучи, – примушення стати достойним громадянином своєї країни.**

З бешкетниками все просто. Є кримінальна стаття, має існувати невідворотність покарання і все – позбавлення волі. А от у випадку, коли людину просто боляче образили, морально познувалися, несправедливо принизили, що тоді робити, куди звертатися за справедливістю?

З прадавньої історії відомо, що небайдуже навколишнє середовище – найкращий вихователь, бо синергія нетерпимого до хамства та безкомпромісно налаштованого колективу завжди переламає будь-якого «героя». І неважливо, який це колектив: чи то виробничий, чи то сусідський. Як би кумедно зараз з відстані часу не виглядали товариські суди минулих часів (у війську – суди офіцерської честі), що як правило, були певною профанацією хорошої ідеї, їх майбутнє застосування з доброю ідеологічно вмотивованою адаптацією у реальність та ще з неминучими суспільними наслідками для порушників може стати одним із значущих важелів впливу на етичну атмосферу у соціальному середовищі. Давайте розглянемо ці наслідки.

Об'єднана громада у випадку звернення громадянина чи просто сторонньої фіксації будь-якого прояву недобросусідських відносин некримінального походження у співтоваристві повинна мати повноваження через її керівників запросити на колективну розмову порушника чи порушників. І ті зобов'язані з'явитися на засідання громади (або її виконавчого органу). За першим разом винним виноситься суспільна догана, яка не буде мати кримінальних наслідків, але має ускладнити відношення до винних з боку анклавів їх помешкання. Повторний аналогічний випадок повинен мати наслідки у вигляді звернення громади до правоохоронних органів чи безпосередньо до суду з метою, наприклад, їх обов'язкового засудження до 15 добового ув'язнення з виконанням суспільно-корисних робіт або присудження аналогічних робіт на більш тривалий термін, але без ув'язнення. І обов'язково з матеріальним відшкодуванням моральних збитків потерпілим.

Будь-які прояви хамства та зневаги до оточення не можуть залишатися без наслідків для винних. У випадку повторного рецидиву вони мають трактуватися як прояв соціально небезпечних дій та тягнути за собою вже певну кримінальну відповідальність, наприклад, як один з проявів бешкетництва. Позитивно налаштоване суспільне середовище має право колективно та ефективно впливати на безпеку та комфортність власного існування. І це стане одним з найважливіших факторів прояву місцевого самоврядування.

От тепер ми поступово підійшли до надзвичайно важливої теми відповідальності за вчинені громадянами протиправні дії без тяжких наслідків. З кримінальною відповідальністю серйозної тяжкості усе ясно. Усім зрозуміло, що засудження винних за серйозною за значенням кримінальною статтею тягне за собою невідворотне позбавлення волі та ізоляцію від суспільства на різні терміни. Але ми маємо добре розуміти, що в'язниця не перевиховує злочинців і «на виході» з неї суспільство, як правило, отримує потенційного рецидивіста, бо там його оточення буде таким же, як він сам, що не гірше. Там не спрацьовують засоби морального перевиховування, бо серед злочинного середовища правила існування зовсім інші. Ніякі намагання адміністрації таких закладів «перекувати»

злочинців не будуть мати позитивних наслідків, бо тут спрацьовує простий арифметичний принцип: їх більше, ніж вихователів – адміністрації та охоронців. А більшість завжди збереже всередині себе свої сталі навички та принципи. Нехай і ганебні.

Але якщо уявити собі, що винні за не дуже тяжкі кримінальні вчинки після засудження будуть мати можливість за певного обмеження своїх цивільних прав залишитися жити серед звичного для них середовища, яка у такому випадку може бути міра їх покарання та відповідальності перед суспільством? Ось тут може виникати поразка у правах на заміну тюремного ув'язнення. Ще раз наголосимо, що немає нічого у цьому світі такого, щоб десь та колись вже не було. Далеко й ходити не треба. У Російській імперії, до якої входила територія нинішньої нашої країни, існували такі міри впливу на винних, як поразка у правах та цивільна страта.

Я зовсім не поділяю існуючі у нинішній Конституції України принципи рівноправності для тих, хто порушив її закони та за вироком суду позбавлений волі. Такі люди мають бути на час відбування покарання автоматично позбавлені більшості цивільних прав, особливо права на участь у виборах. Ув'язнені – це керована владою, де-факто бесправна маса людей, яка зробить усе, що накаже ця сама влада. Тому логічним здається запитання: а чи не є «козирем в рукаві» у неї сотні тисяч в'язнів, що з майже 100% гарантією проголосують, як владі потрібно? Поставимо питання більш відверто: навіщо позбавленому волі за злочини перед суспільством сумлінне виконання головного завдання здорової частини цього суспільства – обрання найкращих представляти їх інтереси у владі?

Але право вибирати – це ще не все. Утримувати у в'язниці дрібного правопорушника для суспільства просто нерентабельно, бо там працездатність ув'язненого, як правило, дорівнює нулю. Адже найчастіше за такою людиною залишається матеріальний борг перед постраждалими або суспільством у цілому, і він зобов'язаний його сплатити. Для суспільства важливо, щоб він був відшкодований якнайшвидше і в повному обсязі. Тому засуджений повинен працювати повноцінно і максимально продуктивно, але під суворим наглядом та у здоровому виробничому колективі. Залежно від міри покарання він може жити або вдома, або розконвойованим на окремому поселенні. Але весь свій термін покарання він буде не «гріти нари», а відпрацьовувати завдану шкоду і під впливом здорового оточення методично перевиховуватися. Якщо це не спрацює, тоді кримінальна стаття може бути перекваліфікована судом і термін його покарання буде продовжений, а сума відшкодування відповідно збільшена. Але треба зробити максимально можливе, аби дрібний правопорушник не попав за ґрати на «перевиховування» кримінальною спільнотою.

Тобто перевиховання з примушенням має йти лише через важку та сумлінну працю і виходити через кишеню винуватця з постійним застосуванням усіх можливих важелів морального впливу здорового оточення.

Ми маємо усвідомити, що поразка злочинця у правах може бути різноманітною для різних типів злочинів, де держава може не застосовувати тюремне ув'язнення. Але відбування такого покарання правопорушником має бути для суспільства ефективним як із морального, так і з матеріального боку.

Про матеріальний фактор у питанні перевиховання правопорушників додаю наступне. Кожний громадянин є співвласником усіх природних ресурсів країни і має свою долю не тільки в їх обсягах, а й у рентних платежах, що надходять до окремого соціального бюджету від їх використання і з якого фінансуються всі конституційні права громадян на повноцінне життя у власній країні (дивись подальший розділ «Рента. Земельні рентні відносини»). Так от, у випадку навіть часткової поразки у правах (не кажучи вже про поразку повну), людина на відповідний покарання термін лишається усіх матеріальних преференцій, пов'язаних з користуванням коштами соціального бюджету. Це унеможливує фінансування державою конституційних зобов'язань перед порушником її законів.

Однак є злочини, за які треба застосовувати найвищу міру соціального захисту – так звану цивільну страту. Вона повинна включати позбавлення громадянства, повну конфіскацію усього майна та грошових коштів, де б вони не були, і виселення з країни на

«всі чотири сторони». У нікуди. В основному так має бути за скоєння серйозних корупційних злочинів, махінацій з державним бюджетом та власністю і навіть зраду державних інтересів, що не пов'язана із шпигунством чи завданням прямої шкоди безпеці країни. Для такого типу судочинства треба буде створити окремий суд Честі.

Заснування малоенергоємного суспільства нового типу

Україна й українці вже понад двох десятиліть своєї незалежності потерпають від залежності (перепрошую за каламбур) зовні в енергетичній сфері. Тут у нас у всьому проблеми: морально й технологічно спрацьоване обладнання, яке дісталось нам у спадщину від країни, де енергоресурсів завжди вистачало і про жодну ощадливість, звичайно, ніхто й не думав, брак потрібних уже новоствореній країні власних енергоресурсів, неможливість (а потім і небажання) швидко освоїти навіть уже розвідані родовища. Додамо ще до цього майже повну відсутність альтернативної енергетики та впроваджених енергоощадних технологій.

І ще те, що потім виявилось найнеприємнішим для країни: такі вкрай потрібні власні енергоресурси й ощадні технології стали зовсім ні до чого будь-якій українській владі. Їй одразу було набагато цікавіше палити недешевий імпортований газ, купований за валюту, «змішуючи» його з власним українським, при цьому гратися різницею в ціні для різних прошарків споживачів. Цікавіше було й «закопувати в землю» шалені бюджетні кошти, дотуючи майже завжди збитковий і небезпечний для людей видобуток вугілля. Цікавіше стало щороку підвищувати комунальні тарифи на тепло, зробивши при цьому непрозорою систему обліку втрат енергоресурсів. І ще багато-багато різних схем, наприклад, приватизаційних у самій енергетиці. Все це разом сприяло появі астрономічних багатств у тих, кого було допущено до цієї гідівниці. Без винятків.

Ви спитаєте: а що ж народ? А народ мав платити дедалі вищі комунальні тарифи під монотонне базікання можновладців про занадто дорогий російський газ та сумнівні перспективи інвестування у власну вугільну промисловість чи у повний ядерний цикл. Так і дожили майже до енергетичного колапсу. Що ж маємо робити далі?

Відповідь така: **невідкладно почати будувати малоенергоємну, енергоощадну державу.**

Для цього треба негайно вжити заходів тотальної економії та прозорого обліку всіх наявних енергоресурсів, а також якнайшвидше втілити в щоденне життя ефективні енергоощадні технології. Почати використовувати як первинну сировину те, що «лежить під ногами» і що завдяки сучасним технологіям може стати джерелом енергії.

Перейти, де це можливо, на автономні системи енергозабезпечення, в такий спосіб диверсифікувавши й урізноманітнивши самі види енергоресурсів. Такі системи мінімізують їх втрати та зроблять ефективною систему обліку їх споживання.

Але фундамент енергетично маловитратного суспільства — це не тільки енергетика чи економіка. Найголовніше — це людина з її потребами, попитом, врешті-решт, з оновленою ментальністю, з потребою жити з малими, але ефективними енерговитратами, з бажанням і намаганням зберігати екологію та навколишній світ для себе і своїх нащадків. З таких людей і має скластися нове за розумінням важливості своїх соціальних завдань середовище, яке й стане тим самим малоенергоємним суспільством.

Висновок. За своїм основним змістом малоенерговитратне суспільство орієнтує людей на пріоритетність духовної й просвітницької суті їхнього життя, надихає на нестримний рух до цивілізації прогресу.

«Чорно-біле кіно».

Нотатки про майбутнє юриспруденції нової держави

Багатобарвність або велика кількість відтінків не завжди добре. Чомусь навіть старі чорно-білі фото чи фільми і зараз цінуються як творчі шедеври. До цього часу митці, які дійсно розуміють, що у монохромних координатах вони можуть висловитися влучніше, вдаліше, достовірніше, намагаються зробити це саме у чорно-білих кольорах.

Те ж саме буває у певних важливих сферах суспільного життя. Мова зараз піде про юриспруденцію у її широкому, загально-суспільному тлумаченні. Яка включає у себе найширший перелік змістів цього терміну, як от:

1. Науку про державу і право, яка вивчає правове регулювання і висуває правові ідеї прогресивних змін та засоби регулювання механізмів співіснування у суспільстві.
2. Сукупність знань про саму державу, управління нею і власне правничу діяльність, що дають підстави для професійного заняття юридичною діяльністю.
3. Практичне застосування юридичних знань та юридичних дій у реальному житті суспільства.

Але реальна юриспруденція є багатобарвною з розмаїттям півтонів лише для двох перших пунктів вище наведеного переліку. А для третього вона дивним чином має перетворюватися у «чорно-білу» реальність, у якій практичне застосування масиву юридичних знань, правил та кодексів неминуче переходить у безкомпромісну дійсність, що наче під мікроскопом збільшує та уточнює її вимір і потребує вивіреності і точності, але рішучих дій, наче рух загостреного скальпеля хірурга.

Так само у деяких відомих фільмах несподівано для глядача кольорова картинка на екрані раптово перетворюється на чорно-білу. І цю нову екранну реальність одразу ж відчуваєш як оголену деталізовану дійсність, що різко змінює твої відчуття та вимагає від тебе зовсім іншого ставлення до подій, що відбуваються.

Не будемо зараз концентруватися на перших двох позиціях переліку. Бо детальне обговорення цих питань займе величезний обсяг місця і часу. Просто припустимо, що за замовчуванням вони вже визначені і вивірені у державі саме так, як цього потребує суспільство оновленої країни.

Зараз більш важливим буде розглянути юридичну практику з застосуванням усіх напрацьованих рекомендацій у вигляді законів та практичних дій з їх втілення у реальне життя. Тобто, нам треба поринути у чорно-білу реальність. Яка без півтонів, без самовільних компромісів. Але, перш за усе, визначимо та розподілимо сфери діяльності і напрями для застосування.

Отже, перша сфера – це судочинство. Ніби усе просто. Маєш закон – суди по закону. Але чомусь у багатьох випадках суддями приймаються зовсім неправосудні рішення, які або спираються на прямі недоліки законів, або можливості неоднозначного тлумачення законодавчих норм, або ж на відверте нехтування буквою закону з майже не прихованими корисними намірами.

Чому виникають можливості для застосування подібних «методів» у процесі відправлення судочинства? Чому немає одного-єдиного варіанту тлумачення певних обставин будь якої події, її неупередженої оцінки та однозначного справедливого судового рішення? Яке навіть за великим бажанням, не можна було б назвати неправосудним.

Відповідь не буде простою. Ми розподілимо її на дві частини. Перша частина – закони хтось пише. Друга – по цих законах судять. І судять не комп'ютери чи роботи, а живі люди. З усіма своїми чеснотами та недоліками. Але чому саме вони судять? Як вони взагалі туди потрапили, щоб вершити людські долі?

І ось тут ми зіткнемося з однією єдиною особливістю людської натури, яка обов'язково має бути, але як правило, зовсім відсутня у представників усіх перерахованих нами фахових категорій.

Світовому кінематографу, думаю не випадково, вдалося доволі метафорично

висвітлити її, але чомусь не у людей, а у кіборгів і тільки у фантастичних фільмах. Таких, як «Робокоп» чи «Суддя Дредд».

Згадаємо, хто бачив самих героїв та їх дії. Вони — абсолютно безкомпромісні істоти з точно запрограмованим в них банком достатніх професійних знань, який вмикається в їх мозоку лише при настанні конкретних обставин. Аналізуючи скоєне, вони ідеально екстраполюють обставини випадку, що стався, на їх оцінку, яка базується лише на «запрограмованому» знанні того фрагменту законодавства, який саме потрібно застосувати для винесення вірного вердикту. І потім зробити необхідні безкомпромісні дії для його успішного виконання. Звичайно, у стилі найкращих голівудських кліше.

Коли ти бачиш таке, хоча і усвідомлюєш, що це робить кібернетичний організм, який по іншому не може і що усе це – фантастика, мимоволі виникає відчуття захоплення разом із задоволенням від швидкості, розумності та ефективності оцінки обставин, блискавичної реакції та вірності прийнятого рішення вкупі з подальшими рішучими діями. Разом з вірою і упевненістю в однозначності застосованої законодавчої норми і, як результат, досягненням вкрай важливої справедливості.

Більшість читачів скривиться: ця істота за своєю суттю – комп'ютер! А від людини хіба можна таке вимагати? І от той, хто скривився, вже підсвідомо допустив помилку людського рішення як можливу. Або ще гірше — як можливість злого умислу.

Але як не дивно це буде чути, науковці серйозно працюють над застосуванням штучного інтелекту у процесі судочинства. Причому, зовсім не на допоміжних ролях, а у якості судді, що виносить вердикт. Поки що під методологічним контролем колегій юристів і тільки на дорадчому рівні.

Приклад склала російська компанія «Мегафон», яка на VIII Петербургському міжнародному юридичному форумі представила судового робота. Причому, випустила його у реальний судовий спір у якості судді. А його опонентами виступили досвідчені фахівці з юриспруденції.

У цій версії робот-суддя являв собою чат-бот, який працює на основі нейромережі, що постійно навчається і може аналізувати. Причому, навчання нейромережі у процесі роботи йде постійно. Чим більше з ним «спілкуватися» і завантажувати його інформацією, тим розумнішим стає штучний інтелект. Це проявляється у тому, що раз по раз його «рішення» стають усе точнішими.

Можливо через доволі нетривалий проміжок часу завантажені юридичними знаннями усієї історії юриспруденції роботи-судді витіснять людей майже з усіх позицій у процесі судочинства. І мені чомусь здається, що розвинутий штучний інтелект може це зробити. Фахівці з IT-дисциплін упевнено стверджують, що це усього лише питання так званої Big Data, тобто кількості отриманої та обробленої інформації та кількості виконаних штучним інтелектом типових дій.

Але усе ж я роблю інший висновок. І навів я цю інформацію не для того, щоб зазначити, що агітую виключно за розвиток штучного інтелекту для перспектив розвитку судочинства. Навпаки, я хочу довести, що схожим типом інтелекту може володіти... сама людина. Яка буде свідомо відібрана за народженими здібностями ще з юності і потім спеціально навчена. А штучний інтелект зможе стати в її професійній діяльності серйозною допоміжною силою.

Тепер трохи людської психології. Усі люди різні, і саме таке різноманіття у різні часи суспільного життя витягує на його поверхню і робить затребуваною ту чи іншу за ментальністю частину соціуму. А якщо точніше: у каламутні часи бувають витребувані і спливають на поверхню безідейні, хитрі, пристосованці, опортуністи або конформісти — тобто люди без чітких моральних якостей і яскраво визначених конструктивних життєвих позицій. Такі категорії людей органічно «вписуються» і навіть якийсь час можуть домінувати у житті суспільства, яке склалося таким за трагічних для нього причин і обставин. І тут завжди вагомими та впливовими частинами цього життя будуть судочинство та охорона безпеки громадського середовища. І яким буде це життя, такими вони саме й будуть.

Але часи можуть змінюватися. Еволюційно чи революційно у кращий бік. І тоді на передній край суспільного життя вийде зовсім інша частина суспільства. Протилежна за своїми якостями. Тоді й виникне соціальне замовлення на ідейних, незламних, порядних та безкомпромісних. От про деякі з цих категорій докладніше. Почнемо з кінця. Безкомпромісні — це категорія людей, для яких існує лише єдине трактування ситуації, яке базується на їх особистому непохитному переконанні, заснованому на ідейності, моралі, досвіді та знаннях. За наявності саме таких якостей, безкомпромісність несе у собі виключно позитивний вектор. І саме вона передбачає відсутність півтонів у трактуванні подій, які б могли вплинути на непереборне рішення діяти згідно закону. Тобто, маємо перехід у «чорно-білу» реальність. В якій біле зветься білим, а чорне, звісно, чорним.

Саме так і повинно бути. Закони мають бути написані без жодної вірогідності їх інтерпретації за допомогою так званого «людського фактору». Бо буква закону, надрукована на папері, теж символічно відтворює ту саму чорно-білу реальність. І усі дії на безумовне виконання такого «чорно-білого» законодавства мають бути такими ж самими. Монохромними. Без відтінків.

І от тепер на обрії виникає найголовніше. Де ж узяти таких виконавців волі закону? Особливо, після десятиліть нехтування переважно вірно написаними основними законодавчими актами, сформованими за роки незалежності корпусом їх розробників. Покоління наступників незалежності вже звикло до того, що удавана суворість законів легко нівелюється необов'язковістю їх виконання. І цей скепсис вкупі з цинізмом тих, хто вважає, що «вибився» і може цими законами нехтувати, вже викарбувалися у підсвідомості цілого народу. Що ж будемо робити далі?

Мені це відомо. Бог нагородив наш народ (втім, як і будь який інший) реальним різноманіттям людських характерів та персональних людських якостей. І якщо поставити за мету відбір певної кількості людей за точно визначеними вродженими рисами характеру, нам вдасться зробити це. Бо вони народжуються щодня, вони є у кожному поколінні. Звичайно, усе це можливо зробити за наявності точних критеріїв та методик такого відбору і подоланні труднощів величезної роботи вже статистичного виміру. І обов'язково за наявності державної політичної волі.

Перш за усе, визначимо основні критерії цього відбору. Нам потрібні люди юнацького віку, які зі шкільної парти виявили свій прямий, стійкий та безкомпромісний характер, своє «чорно-біле» ставлення до вирішення принципово важливих життєвих проблем, відчутний перфекціонізм своєї поведінки у реальному житті. І що найголовніше, вони мають тяжіти до прийняття рішень як таких та їх невідворотних виконань без страху і сумніву. Коли вірять у їх правоту. Тобто нам потрібні свої «судді Дредди» і свої «Робокопи». З їх професійною відповідальністю та безкомпромісністю, коли йдеться про захист мирного життя суспільства.

Але це будуть живі люди. Громадяни, патріоти, незламні захисники людей. У нашої нації вони є. Нехай з ненайкращих реалій сьогодення вони сприймаються диваками, людьми не з цього світу. Дійсно, певною мірою «кіборгами». Але саме на них наша надія. Бо дотримання та виконання законів саме так, як вони написані — це єдине, що збереже державу для подальшого життя і надасть потужного вектору його розвитку.

При такому підході до персонального, але добровільного відбору абітурієнтів на навчання у вищих юридичних учбових закладах нам, окрім методик відбору, треба буде мати потужну службу фахових психологів, яка буде давати висновок про відповідність та придатність молоді людини до вимог майбутньої професії. Тут нічого складного нема. Кожна правоохоронна структура має підрозділи таких фахівців у власних кадрових службах. Потрібно тільки розширити їх до потрібної кількості та приділити серйозну увагу їх розвитку, озброїти потрібними сучасними методиками, новою допоміжною комп'ютерною технікою й достатнім фінансуванням. І при цьому вимагати істотних зрушень до описаних тут результатів. І тоді успіх не змусить себе чекати.

Коли ми почнемо приймати до навчання виключно тих, хто пройде спеціальне рівневе психологічне та освітнє сито відбору, ми отримаємо підбір студентів, більшість з яких дойде

до завершення навчання принципово новим професійним завданням і поповнить лави суддів та правоохоронців для структур громадської та державної безпеки країни.

Після закінчення фахового ВУЗу держава підпише з ними Професійний соціальний котракт співробітника правоохоронних органів, військових та державних службовців (дивіться відповідний розділ), у якому візьме на себе обов'язки достойного забезпечення рівня їх життя, соціального захисту і страхування.

А обов'язки самого працівника перед державою автоматично виникнуть при складені присяги їй на вірність і справі, якій він має присвятити своє життя.

Невідворотність покарання за злочини та правопорушення. Якщо вірити досвідченим адвокатам, які відповідно до свого професійного обов'язку постійно стикаються з процесом судочинства, судити не важко. У сенсі якогось надзвичайного навантаження. Особливо, коли ти фахово підготовлений, здоровий фізично, врівноважений і, головне, налаштований розв'язати судовий спір по справедливості. Тиснути на тебе тут може лише відповідальність за прийняте рішення.

Я навмисне ніколи б не спитав про таке нині діючого суддю. Бо його відповідь буде прогнозовано невідповідною реальному стану речей. Тобто, на його думку, це і надзвичайно важко, і завантажує надміру, і впливає на здоров'я аж «на розрив» і так далі до безкінечності. І усе це лише для того, щоб «набити собі якомога вищі підбори» для хибного усвідомлення суспільством крайньої надзвичайності їх «унікальної» ролі у його житті.

Я вже наголошував, що будь яка суворість навіть вірних законів одразу ж нівелюється необов'язковістю їх застосування і виконання. У нас існує безліч реально непотрібних, складно або зосім незрозуміло написаних для громадян законів з так званими «закладками», тобто певними формулюваннями-перевертнями, які можуть за наявності злочинного умислу трактуватися неоднозначно і навіть протилежно, даючи можливість непорядним корумпованим суддям приймати так звані неправосудні рішення.

Існують такі тексти законів, що навіть фахівці «ламають» голови, щоб просто дочитати їх до кінця, не кажучи про те, щоб досягнути в них те саме зерно однозначності, заради якого вони мали бути створені. А що вже казати про пересічних людей без юридичної підготовки, для яких це зовсім недосяжно і незбагнено.

А має бути зовсім навпаки. Для того, щоб вимагати від громадян абсолютного дотримання законів країни, останні при ознайомленні з ними мають бути доступними для розуміння та осмислення навіть на побутовому життєвому рівні.

Тому розхоже прислів'я, що «незнання законів не звільняє від відповідальності» – від лукавого. І при ознайомленні з текстами кодексів їх суть має стати доступною кожній людині, і тільки за наявної необхідності певні нюанси та тонкощі можуть надалі бути розтлумачені юридичними консультантами.

Отже, висновок: якщо ми бачимо складно і незрозуміло написаний текст закону, суть якого має зводитися до простих заповідних істин – це вже ознака і підозра на шахрайство з метою подальших судових маніпуляцій при його застосуванні.

Отже, перша необхідність – максимально розчистити законодавче поле, скасувавши складно написані і тим самим незручні для розуміння, користування, а тим більше – до застосування, законодавчі акти. А те, що можливо залишити – відредагувати під нове життя соціуму оновленої країни.

Редагуючи старі та створюючи нові закони, треба пам'ятати, що Божих заповідей, на яких тримається весь наш світ – усього десять. Тому, як і про що не пиши у цих законах – усе по суті має звестися лише до них.

Звідси висновок: про все важливе та серйозне у законах, які мають бути для людей, треба писати просто і зрозуміло. Для того, щоб їх саме так розуміли та застосовували у судочинстві. З повною відповідальністю за невідворотні наслідки у разі їх невірного виконання.

Нам у старших класах середньої школи необхідно мати не декларативний, а реальний предмет «Основи юридичних знань», який навчить вірно орієнтуватися у пошуку і надалі

предметно ознайомить учнів з самим законодавством, котре потрібне кожному громадянину для повноцінного і захищеного життя у законодавчому полі власної країни.

Друга сфера – прокурорська діяльність з нагляду за законністю. Прокурор (зміст походить від латинського слова *procurare*) – це людина, яка чимсь відає, піклується про щось.

У офіційному розумінні – це державний службовець із спеціальною освітою та підготовкою, який перш за усе здійснює контроль за дотриманням законів у державі. Друга важлива функція його діяльності – підтримання державного обвинувачення в судах. Тобто, прокурор – головний представник обвинувачення від імені держави. Саме таким чином він здійснює кримінальне переслідування у відповідності до закону.

Але головне тут – не змістити акценти з головних принципів на другорядні. Тобто, з захисних на такі, що карають. Бо саме це – **основа контролю за дотриманням законів у державі**. Будь ким і будь коли. Саме таким є головне завдання прокуратури оновленої країни. До того ж, сюди увійдуть наступні функції:

- нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство;
- нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

Обов'язкові і дуже важливі такі функції:

- представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених законом;
- підтримання державного обвинувачення в суді.

З метою реалізації усіх вище наведених функцій прокуратура здійснює міжнародне співробітництво з відповідними правоохоронними структурами інших держав.

І головне: на прокуратуру не можуть покладатися функції, не передбачені Конституцією України.

А тепер трохи “лірики”. У чому є прояв основної мети діяльності прокуратури в суспільстві взагалі? Навіть якщо значна частина громадян ніколи не буде вдаватися до її допомоги? Відповідь така: вона просто має БУТИ. І не просто бути. Вона і зараз є. Але вона має бути зовсім іншою. Бо переважно караючий складник її роботи вкупі з недоброю корупційною «славою» та негативним відношенням людей до такої «діяльності» робить її чужою для суспільства і саме у такому вигляді непотрібною. Повторюю, у всіх без виключення громадян термін «прокуратура» має викликати асоціацію з надійним щитом їх життя в законодавчому полі країни, останнім оплотом справедливості у випадку, коли інші захисні механізми будь якого гатунку не спрацюють. Саме тоді у проблему має негайно і дієво втрутитися прокуратура. І в неї мають бути усі повноваження та важелі для примушення дотримання законів будь ким. При чому, як для захисту державних інтересів, так і громадянських, коли інших варіантів пошуку справедливості не залишиться.

От тоді резонанс щоденного життя здорової частини суспільства із законодавчими засадами держави стане абсолютним. А я вже писав, що взаємна довіра між державою і її громадянами є основою основ при змінах життя країни на краще, бо саме вона забезпечує необхідну підтримку людей на цьому доленосному шляху.

Третя сфера – слідство. Злочини, нажаль, траплятимуться завжди. Різні за тяжкістю та з різних на те причин. Навіть у здоровому і законослухняному суспільстві. Головне – це своєчасно розкрити їх, знайти дійсно винних і здійснити правосуддя та невідворотне покарання.

І от тут першою і надважливою постаттю стає слідчий. Саме на нього покладений збір усіх переконливих доказів вини підозрюваного у злочині або ж його невинуватості у разі помилки оперативних працівників.

Слідчий – особлива каста у лавах правоохоронців. В ідеалі він має суттєво відрізнятися від іншої частини співробітників спецслужб своїми вродженими і професійними

якостями та набутими навичками. Якими конкретно? Чіпкою пам'яттю, швидким і всестороннім аналізом подій та фактів, блискавичною реакцією на зміну перебігу цих подій, непохитною стійкістю перед обставинами та особливу врівноваженість.

Але головне – він має любити «чорно-біле кіно», тобто вміти працювати у монохромній реальності. Де оцінка подій і фактів має бути однозначною і суворо відповідати чинному законодавству. Чіткому і зрозумілому. Без ніяких півтонів та неоднозначностей. Бо саме вони ведуть до хибних компромісів і, як результат, – до помилок, а ще гірше, до протизаконних злочинних дій.

І тут знову повернемося до попередніх міркувань. Недобрі, ганебні часи невідворотно відійдуть у минуле. Виникне потужна соціальна потреба ідейних, незламних, порядних та безкомпромісних громадян. Тому що безкомпромісні — це категорія людей, для яких існує лише єдине трактування ситуації, яке базується на їх особистому непохитному переконанні, заснованому на ідейності, моралі, досвіді та знаннях. За наявності саме таких якостей безкомпромісність являє собою виключно позитивний вектор. У трактуванні будь якої ситуації вона передбачає відсутність будь яких півтонів, які могли б вплинути на непереборне рішення діяти виключно по закону. Тобто, у наявності знов маємо перехід у «чорно-білу» реальність. В якій біле зветься білим, а чорне, звісно, чорним. Усі дії служителів «чорно-білого» законодавства мають бути такими ж самими. Монохромними. Без відтінків.

І знов наголошую, нам потрібні свої «судді Дредди» і свої «Робокопи». Але живі люди. З професійною відповідальністю та безкомпромісністю. Бо йдеться про захист мирного життя наших людей.

Де візьмемо таких слуг закону? Відповідь буде така: якщо поставимо за мету відбір таких людей за точно визначеними вродженими рисами характеру, то зробимо це. Вони завжди будуть у кожному наступному новому поколінні громадян.

Саме на них наша надія. Тому що дотримання та виконання законів саме так, як вони написані — це той головний важіль, що зламає хребет будь якому різновиду злочинності і непереборно доведе до справедливого суду усі якісно і неупереджено розслідувані кримінальні справи.

Четверта сфера – охорона громадського порядку. Її сміливо можна ставити першою – бо захист життя громадян та перешкодження протиправним діям кримінального характеру проти суспільства – основне завдання будь яких правоохоронних структур держави.

Саме цьому питанню я присвятив наступний розділ.

Ми всі заслуговуємо на життя в безпеці. Державна доктрина громадської безпеки суспільства та нові правоохоронні органи держави

Цей розділ свого часу було написано для видання 2012 року. Прочитавши його тепер ще раз, ви переконаєтеся, що тоді я був правий. Нинішня недолуга влада, підсвідомо чи свідомо, але точно за спонукання західних радників-кредиторів, мусила почати вже описаний мною рух саме в такому напрямку. Нещодавня поява нових структур громадської безпеки (мається на увазі поліція), ухвалення нового закону про національну поліцію, перейменування міліції в поліцію на зразок західних стандартів, абсолютно точна за моїм переліком ліквідація зайвих і шкідливих для правоохоронної системи підрозділів — усе це доводить правоту прогнозів на підставі моїх власних аналітичних висновків. І хоча за якістю це не зовсім ті реформи, яких очікувало суспільство, рух усе-таки почався і нам доведеться пройти цей шлях до кінця та з честю його завершити.

Одне бентежить. Знову спадає на думку сентенція: «Як ви човен назвете, так він вам і попливе». Чому «поліція»? Чим назва «міліція» нам завадила? Тоді йдемо далі та ще й

назвімося жандармерією. Слово «міліція», яке виникло в часи французької революції і означає формування захисників правопорядку саме від народу, абсолютно резонує з нинішніми, справді демократичними намаганнями викувати щит для охорони суспільства нової держави.

Нам не завжди і не скрізь треба прикладати до себе кальки західного життєустрою. Для українців ще з часів Другої світової війни слово «поліцейський» (розмовне «поліцай») підсвідомо означає дещо інше. І ми не можемо не враховувати цей психологічний чинник, якщо хочемо отримати повну довіру до такої інституції. Особисто у мене словосполучення «пане поліцейський» застряє в горлі. Упевнений, настане час, коли ці важливі нюанси буде законодавчо виправлено згідно з комфортним спілкуванням між громадянами і правоохоронцями. А зараз треба будь-що продовжувати початий з Божого благословення рух і не зупинятися ні на мить. Отже, повернімося до тексту 2012 року.

«Ще на початку ХХ сторіччя ми побудували своє задзеркалля. Нехай і чиймись руками, але за нашого мовчазного сприяння. І в нашому задзеркаллі жити стало зовсім небезпечно, майже неможливо. Чому — немає сенсу зараз обговорювати. Причини всім відомі. Це вже історія.

Ще від початку радянських часів життя людини перестало хоч чогось вартувати, навіть ламаного гроша. Тому поняття «безпека людини і її родини» доволі глузливо сприймали ті, хто «вибилися» і вже могли вирішувати долю таких, як вони. Так поза полем бою полягли мільйони не найгірших громадян країни і за це ніхто, причетний до цього, навіть не відповів. Але винні за це жили поруч з нами, у нашому з вами задзеркаллі!

Так народ поступово звик до того, що міліціонер, прокурор, суддя існують за їхні ж гроші не для того, щоб їх захищати, а щоб карати. Та ще й добре на цьому заробляти. Бо така була сутність побудованого нами задзеркалля.

Що ж змінилося за часи нашої незалежності? Нічого. Гірше, що на тлі успіхів навіть сусідніх, колись «братських» нам країн ми виглядаємо вже конкретною резервацією, де панує повне нехтування безпекою і життям людей, де бадьоро крокують «беспредел» і життя за кримінальними поняттями. І все це при повному правовому нігілізмі як «громадян начальників», так і простого люду.

Ми що, мазохісти? Годуємо тих, хто нас гнобить замість того, щоб захищати, а про власну безпеку будемо піклуватися самотужки? І все це при сумарній майже півмільйонній кількості всіх тих, кому за присягою належить захищати нас, тобто міліції, СБУ, прокуратури і суддів.

Висновок. У державі зовсім відсутні саме поняття та факт безпечного життя її людей, тобто немає системи ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ. У діяльності правоохоронних структур превалює один тільки карний складник, у всіх не розбираючи.

І знаєте, якщо навіть їх усіх замінити одночасно, як у Грузії, іншими, не запламованими, малоймовірно, що в майбутньому щось докорінно зміниться. Бо НЕ НАПИСАНІ ВЗАЄМО ПРИЙНЯТНІ ПРАВИЛА, за якими ці нові, припустімо, чесні люди мають будувати громадську безпеку в новій державі. Нам потрібний загальнодержавний документ, де ці правила буде викарбувано. Потрібен справжній катехізис для правоохоронців. Його назва — **Державна доктрина громадської безпеки суспільства**, яка має бути ухвалена законодавчо в контексті реформи правоохоронної й судової систем. Адже існує військова доктрина в армії, чому ж правоохоронці не мусять мати для виконання аналогічний документ?

Вище ми розглядали майбутню форму управління державою. Але там ми не обговорювали, якими повинні стати в ній правоохоронні структури. У цьому розділі ми й розглянемо це важливе для кожного громадянина питання.

Трохи психології: чи замислювався хтось, чому, йдучи працювати, скажімо, в міліцію, людина часто змінюється в негативний бік, у неї проявляються риси, які не можуть бути

прийнятними в нормальному суспільстві? Страшно уявити, що твій сусід, якого ти в цивільному завжди сприймав як звичайну людину, здобувши погони й отримавши від держави зброю та повноваження, перетворюється на садиста, хабарника, злочинця. Але таких випадків багато, і це вже, на жаль, статистика.

Ви заперечите мені, що нормальні туди не йдуть, а йдуть тільки ті, хто здавна має приховану до таких жажливих проявів схильність. Тоді я поставлю риторичне запитання: до чого нам угруповання таких людей та ще й наділених державою потужними повноваженнями? Навіщо нам їх утримувати на свій головний біль? Давайте озброїмося і кожен сам себе захищатиме. Як у лісі. Але ми не для цього хочемо будувати нову державу. Тому нові її правоохоронці будуть працювати за **НОВИМИ** правилами. Згідно з названою Державною доктриною громадської безпеки суспільства.

А Міністерство внутрішніх справ має стати **Міністерством громадської безпеки** з яскраво вираженим вектором професійної діяльності, що буде спрямований саме на досягнення такої безпеки. Весь карний складник діяльності нинішнього МВС має бути згруповано в один департамент, який повинен зайнятися своєю безпосередньою професійною діяльністю — боротьбою зі злочинністю. Я впевнений, що флагманською структурою, яка об'єднає цей департамент на виконання такого завдання, стане відомий усім ще з прадавніх часів карний розшук.

У зв'язку з процесом поступової декриміналізації більшості так званих економічних статей Кримінального кодексу в майбутньому відпаде потреба виділяти в окрему структуру підрозділи боротьби з економічною злочинністю. Ну а боротьбу з організованою злочинністю, особливо у світлі її сучасної транскордонної діяльності, треба повністю передати в загальнодержавну структуру, яка відповідатиме безпосередньо за безпеку держави. Це виглядає найбільш логічним кроком з огляду на реалії існування самої міжнародної організованої злочинності, яка часто об'єднується і діє спільно з угрупованнями міжнародного тероризму.

А що ж таке головні для нас структури громадської безпеки? З чого вони складатимуться? Як діятимуть?

У цей найпотужніший департамент нового міністерства ввійдуть та об'єднаються ті, хто повинен зайнятися безпекою громадян безпосередньо: нова потужна і мобільна патрульно-постова служба, нова дорожня міліція (зараз патрульна поліція) із зовсім іншими завданнями, пов'язаними з дорожньою і придорожньою безпекою, добре розгалужена й оснащена служба дільничних інспекторів, служба профілактики неповнолітньої злочинності, аналітичні служби, підрозділи цифрового зв'язку та комп'ютерних технологій, потужний центр професійної підготовки.

Я не маю вдосталь місця та і якоїсь мети детально описувати структуру нового правоохоронного міністерства, хоча непогано на цьому розуміюся. Я доволі детально описав це читачеві, щоб він зрозумів, хто і якими силами захищатиме безпеку громадян нової держави, та авансом віддав свою довіру майбутнім, зовсім новим за своєю суттю правоохоронним органам. А нова Доктрина всіма своїми засадами скріпить воєдино їх діяльність на досягнення громадської безпеки та спокою».

Висновок. Правоохоронне законодавство у новій державі має бути докорінно змінено, а всі правоохоронні структури реформовані під нові завдання, безумовне виконання яких дасть українському народу змогу плідно працювати, спокійно спати, впевнено будувати своє майбутнє, просто відчувати себе захищеними. Кожної миті.

Фундамент побудови нової держави — остаточна перемога над корупцією

Головний актив нашої країни – її потенційно сильне громадянське суспільство. Країна з таким суспільством є надто відкритою, щоб залишатися й надалі настільки корумпованою.

Її громадяни надто освічені, щоб залишатися настільки ж бідними. Комуś врешті-решт доведеться відступити, і навряд чи це буде громадянське суспільство.

Нам треба нарешті засвоїти, як «Отче наш»: усі наші кроки на шляху побудови сучасної конструкції керування новою державою мають вести до винищення такого явища, як корупція, що розкладає усе і вся.

Звичайно, цьому великою мірою має сприяти описана вище модель «електронної держави», де будь-який персоніфікований контакт між громадянином-споживачем державної послуги та чиновником-виконавцем буде максимально мінімізованим. Але це не головне.

Усе, що ми повинні і будемо робити для оновлення країни, має бути нанизано на єдиний стрижень — тотальну боротьбу з корупцією. Ефективна боротьба з цим ганебним явищем, — по суті, єдина можливість зберегти керованість державою. І ще одне, найважливіше — тільки за умови перемоги над корупцією та безумовного дотримання законів легалізується вітчизняний бізнес, податки від нього підуть до бюджету і тільки тоді реально «відчиниться брама», через яку ззовні потечуть інвестиції і нові технології.

Ви спитаєте, а де ж наші доблесні правоохоронці, котрі за присягою повинні боротися з цією корупцією? І не тільки боротися, а ще й **не брати в цьому участі самим**.

Відповідь на це не буде простою. Такі питання, як захист життя громадян, їх майнових прав та результатів їхньої праці, мають бути найголовнішими для тих, кому за Конституцією належить це робити.

Присяга присягою, але ми повинні усвідомлювати, що правоохоронці (особливо початківці) — теж звичайні люди і мають таке саме право жити гідно. А ще вони мусять надійно захищати свій народ, іноді ризикуючи власним життям, але, на відміну від інших наших громадян, винятково за заробітну плату з державного бюджету. І все!

Зі свого гіркого досвіду ми теж знаємо, що скільки не плати... Продовження цієї фрази всім добре відоме. Тому зараз я писатиму не про те, як нам треба забезпечити гідне утримання правоохоронців (тут двох думок і бути не може) задля того, щоб вони були добре мотивовані державою і завжди готові самовіддано захищати своїх громадян, а про те, що вже маючи таке утримання і спеціальні професійні привілеї, вони не сміли навіть подумати про хабара під загрозою **водночас втратити все, причому за всі роки служби**. І мова тут зовсім не про таку крайню форму покарання, як засудження й ув'язнення. Її справді може бути застосовано до особливо зухвалих порушників присяги. Йтиметься про надважливе: як зробити так, щоб правоохоронцеві (і будь-якому державному службовцю) стало НЕВИГІДНО брати хабара, порушуючи чи прикриваючи факти порушення закону.

Відповідь є. **Треба втілити в систему функціонування нової держави Професійний соціальний контракт з державою працівника правоохоронних органів, військовослужбовців та державних службовців**, розробивши при цьому досконалу, справедливу і відповідну завданням оновленої державної служби Табель про ранги.

Розкриємо основні принципи такого важливого й потрібного всім документа. Має бути ясно, що держава, приймаючи на службу тих, хто вірою і правдою повинен їй служити (а в крайньому разі віддати за неї життя), зобов'язана офіційно підтвердити для такої людини її статус, рівень утримання, привілеї й гарантії. Такий документ має підписуватися між новим працівником та повноважним представником держави (наприклад, міністром) на двадцятирічний термін і набирати чинності через певний час, визначений для службовця як випробувальний термін. Немає зараз сенсу повторювати обов'язки такого службовця перед державою і народом — усе це відображено у його присязі.

А от про обов'язки держави перед ним треба сказати докладніше. Якщо людина, яка повинна вірою і правдою служити державі й захищати її згідно із законом не має права отримувати будь-які сторонні доходи, держава повинна взяти на себе (і виконати!) наступні обов'язки.

1. Через рік надати працівникові, який успішно пройшов термін випробування, **службове** житло, відповідне його сімейному стану. Надалі, мірою збільшення сім'ї, а також кар'єрного зростання, житлові умови мають синхронно поліпшуватися, але

однаково статус житла протягом усього терміну дії соціального контракту повинен залишатися **тільки службовим, без права його відчуження**. Якщо людина протягом терміну служби міняє місце її проходження, їй виділяється аналогічне за розміром і станом житло незалежно від нового місця проживання. І тільки по закінченні терміну дії соціального контракту працівник, який сумлінно відслужив, **отримує своє останнє службове житло у приватну власність**. Для виконання такого масштабного завдання відповідним відомствам треба буде сформувати і постійно поповнювати банк службового житла. Як це працюватиме — тема для окремої розмови, але ці механізми автором розроблені і тому добре відомі.

2. Заробітна плата, зафіксована в такому контракті як початкова для будь-якого звання чи посади, має відповідати рівню вищому, ніж середній, для кваліфікованих фахівців в країні. Надалі вона повинна пропорційно зростати згідно з підвищенням звання й посади службовця, що кожного разу має фіксуватися окремим додатком до соціального контракту. Важливий момент: саме «тіло» зарплати має складати левову частку загальної суми утримання, решта — це надбавки за звання та складні й ризикові умови праці. Такий алгоритм потрібний для збереження стабільним самого окладу як основного складника утримання службовця з метою унеможливлення прояву волюнтаризму через бажання його керівників «відрегулювати» невеликий за розміром оклад суттєвими надбавками, щоб зробити працівника залежним від прояву їх службового свавілля.

3. Страхування службовця від будь-яких ризиків держава має здійснювати протягом усього терміну дії соціального контракту. Але, на відміну від нинішніх принципів страхування, по-перше, страхування ЗАВЖДИ має покривати всі видатки на лікування й інші компенсації в разі поранення чи захворювання працівника під час виконання ним службових обов'язків. У разі його смерті сума страхування має бути збільшена в разі і стати разом з пенсією по втраті годувальника реальною допомогою для сім'ї загиблого. По-друге, якщо людина успішно пройде весь термін служби, вона має отримати при виході на пенсію максимальну страхову суму, яку теж має бути зазначено в соціальному контракті. Така сума, на мій погляд, не може бути меншою, ніж її гривневий еквівалент у 50 тисяч євро.

4. Спеціальні службові привілеї:

- безоплатне і позаконкурсне навчання дітей у відомчих навчальних закладах будь-якого рівня;
- безвідсоткові цільові кредити, які видаватиме спеціально уповноважений державний банк, який обслуговує фінансування відомства з державного бюджету;
- певні побутові пільги, які можуть бути надані службовцю та його сім'ї відомством або місцевими органами влади.

Усі ці обов'язки держава повинна взяти на себе і стабільно виконувати **за умови сумлінного виконання службовцем присяги та своїх професійних обов'язків протягом усього терміну дії соціального контракту**. Якщо службовець хоча б один раз порушить закон, здійснивши кримінальний вчинок, який карається позбавленням волі, або ж учинить провину, яка має призвести до його обов'язкового звільнення з роботи за порушення присяги, **соціальний контракт з таким працівником має бути розірвано, а сам службовець позбавляється службового житла, всіх видів фінансового утримання, компенсацій, страхової суми й усіх перерахованих привілеїв**.

Контракт може бути розірвано з працівником тільки на основі рішення суду в таких випадках:

- за кримінальним правопорушенням;
- згідно з рішенням суду про звільнення працівника за порушення присяги за позовом відомства як другої сторони соціального контракту.

А тепер уявіть собі, чи багато знайдеться правоохоронців або інших державних службовців, які ризикнуть перекреслити одноразовим хабарем чи іншим правопорушенням

весь результат попереднього життя? Особливо за умови невідворотності дії законів у новій державі. Питання риторичне.

Висновок. Справжнім остаточним результатом тотальної боротьби з корупцією в державі має стати загальна думка, яка опанує розум кожного громадянина: чесним насамперед бути вигідно. Об'єднуючи людей у новий соціум за новими принципами, ми зобов'язані повністю виключити з нинішнього життя притаманні йому такі вади: неповагу людини до своєї держави, правовий нігілізм, байдужість до своєї долі та небажання покращити власне життя власними ж силами.

А протилежні цим вадам риси, як-от: повага до рідної держави, шанування власних законів, бажання працювати, щоб жити краще, і стануть проявом справжнього патріотизму.

Про майбутню армію нової держави

«Природно, що безпеки тільки внутрішньої окремо не буває. Внутрішня безпека в державі нерозривно пов'язана з безпекою зовнішньою, яку переважно забезпечує дієздатна сучасна армія разом зі структурами державної безпеки, зовнішньої розвідки та дипломатичним відомством».

Так починався цей розділ у першому виданні. Це було 2012 року. Тепер, коли на цьому напрямі, починаючи з 2014 року, все докорінно змінилося, нині, 2015-го, цей розділ слід викласти дуже докладно і зовсім в іншому контексті. Хто читав і має перше видання книжки, зможе порівняти тексти.

Отже, сталося те, про що 2012-го ніхто (крім агресора, звичайно) й подумати не міг. Проте Україна нині змушена давати відсіч проявам зовнішньої агресії і, на жаль, внутрішньої зради.

Ми всі пишалися тим, що Україна стала позаблоковою державою, але цей статус добрий для мирних часів і за наявності сильної боєздатної армії. Не хочу марнувати час і цей текст на те, що всі і так уже знають. За останні роки українську армію розвалили, знекровили матеріально, морально, ідеологічно, патріотично, кадрово і т. д. Злочинці, які зробили це, ніби знали (а може, справді знали), що настане час, коли нам треба буде захищати свою Вітчизну. Мабуть, сподівалися, що така армія виявиться нездатною на це, але події 2014–2015 років довели зворотне. Тепер нам разом із територіальним, економічним, соціальним відновленням країни доведеться стрімко, але розумно і ретельно побудувати справді нову армію, вже відштовхуючись від реалій 2015 року. Так от, якою має бути армія оновленої держави?

Повторюся, спираючись на попереднє видання: «Така армія кількісно і якісно має відповідати стандартам найкращих армій світу, бути абсолютно професійною за особовим складом, тобто контрактною. Армія має бути мобільною за складом і родами своїх військ, бути готовою невідкладно, без тривалого мобілізаційного розгортання виконати будь-яке завдання на захист власного народу і території країни. Армія має бути сучасно озброєна, а більшість потрібного бойового оснащення повинен розробити й виготовити для неї національний оборонний комплекс. Я особисто вірю, що світлий розум і хист наших учених і виробників зможе здійснити прорив на цьому стратегічному для країни напрямку. Головну увагу треба буде приділити розробці надсучасної високоточної ракетної зброї останнього покоління, стимулювати виробництво космічної техніки, пов'язаної передусім з ефективністю дій військ протиповітряної оборони країни, зокрема систем супутникового наведення високоточних ракет, космічної розвідки. На щастя, спеціальні конструкторські бюро та саме виробництво ми поки що не втратили».

Сенсу ці правильні, хай і загальні фрази не втратили. Однак тепер я мушу висвітлити всі ці твердження в деталях, із яких вималюється повне розуміння того, як назавжди відбити

бажання у будь-якого агресора навіть думати про нашу країну, як про мету можливих воєнних дій.

Залишимо на пізніше перелік невідкладних заходів з відновлення бойового стану Збройних Сил країни. Хоча саме це потрібно почати вже сьогодні, я про ці заходи напишу нижче, тому що це зараз як тактика, а стратегія має початися з іншого. З того, що нам буде потрібно не тільки сьогодні чи завтра, а на віки.

Перший етап. Починати доведеться з юнацького військово-патріотичного виховання нації. Тобто спершу патріотичне виховання, яке слід починати у дитячих садочках і продовжувати все життя людини, хай там де вона потім навчатиметься чи працюватиме. Та насамперед сім'я повинна стати первинним осередком такого виховання для кожного громадянина. Від дідів до батьків, а потім до дітей, онуків і так далі. Цей ланцюжок у майбутньому не повинен ніколи перериватися.

Військове ж виховання, яке має бути нерозривно пов'язано з фізичним, треба починати в середній школі. Причому, за бажанням цю підготовку можуть проходити й дівчата, але для юнаків вона мусить стати важливим і обов'язковим предметом. На момент закінчення школи, тобто у 17–18-річному віці, ми маємо отримати підготовленого потенційного солдата на рівні щонайменше навчального центру нинішньої регулярної армії. Виходити саме на такий рівень важливо, бо в країні згодом не буде армії призовного типу, а буде армія професійна. Тому для юнака чи дівчини на майбутнє буде два варіанти продовження власного життєвого шляху: або стати цивільним фахівцем, але вже з відповідною початковою військовою і фізичною підготовкою, яка надалі знадобиться для її подальшого вдосконалення у загально державній системі регулярної перепідготовки, або продовжити далі військове навчання і стати військовим фахівцем, для чого слід буде вступити до військового навчального закладу будь-якого рівня і після його закінчення поповнити лави професійної армії. Саме такий розвиток життя молоді людини має стати найшанованішим у суспільстві.

І не треба боятися готувати в найкращому сенсі мілітаризовану, патріотично налаштовану націю. Тим паче українці завжди були ментально готові і здатні стати такою нацією. Бо, по-перше, вони добрі вояки. По-друге, вони щирі патріоти своєї землі, країни, культури, яких ще треба добре пошукати по світах. По-третє, ми отримаємо фізично і морально здорову націю з великою тривалістю життя, бо нова генерація української молоді виросте здоровою, фізично дужою, впевнений — без шкідливих звичок, як-то наркотики, алкоголь і тютюн. Вона виросте мобільною, завзятою й охочою до конкретних творчих справ, до досягнення життєвого успіху через успіх держави загалом.

Щоб подолати комплекс меншовартості, українцям треба добре усвідомити, що ми більше ніж 40-мільйонна нація, яка живе в країні з найбільшою в Європі територією і де, до речі, розташовано географічний центр континенту. Що ще треба для розуміння своєї значущості і потенційної могутності? І це без урахування того неосяжного природного потенціалу, яким нагородив нас Господь, та інтелектуального потенціалу нації, який нікуди не дівся, нехай навіть частка його поки що працює за кордоном у провідних компаніях, університетах і наукових закладах.

Другий етап. Професійна армія. Знову почнемо з навчання. Щоб мати високопрофесійну армію, треба десь готувати її кадровий склад — від солдатів до молодших і старших офіцерів. Нічого нового, що було б нам незвично. Рівні навчання такі: військові навчальні центри для рядового складу професійної армії, військові ліцеї, училища першого рівня для навчання молодшого офіцерського складу, військові інститути для здобуття молодшими офіцерами рівня знань, відповідних вищому офіцерському складу та перманентне вдосконалення рівня підготовки вищих офіцерських кадрів. І нарешті, військові академії для підготовки вищого командного складу армії — генеральського. Щоб отримати таке звання, найкращим представникам вищого офіцерського складу треба закінчити саме академію.

Якість навчання має бути надвисокою. На рівні найкращих світових стандартів, а то й вище.

Що стосується самого організму сучасної української армії, мало що хотілося б додати до моїх загальних формулювань трирічної давності. Проте військовий конфлікт на території країни 2014–2015 років увиразнив окремі чинники, які неможливо було врахувати в мирний час. Як і неможливо було усвідомити, що таке взагалі може статися з моєю країною. Проте свобода — це надто дорогий продукт і за неї ми заплатимо сповна.

Отже, висновки з досвіду конфлікту. Все ж таки потрібні високопрофесійні мобільні, добре озброєні, захищені броньованою технікою сухопутні війська, особливо в умовах бойових дій тактичного характеру. Передусім як психологічний чинник стримування і впливу на супротивника, бо людина зі зброєю — візуальний образ, що його інша людина підсвідомо сприймає як найбільшу загрозу своєму життю. Крім безвідмовної зброї і потрібної кількості боєприпасів, боєць сухопутних військ повинен мати всі засоби індивідуального захисту та обладнання для ведення бойових дій у будь-який час доби і в будь-яку погоду. Сухопутні війська повинні отримувати в достатній кількості сучасну надійну мобільну бронетехніку для захисту бійців при пересуванні. Я навмисне зараз пишу про багатофункціональні бронетранспортери, а не про чомусь досі затребувані дуже дорогі танки, що їх самі танкісти сумно охрестили «труною на колесах на один бій». І зрозуміло чому. З можливостями сучасної протитанкової зброї вижити танку в умовах щільного бою допоможуть або щасливі обставини, або просто випадок, що в принципі одне й те ж. Висновок: з будь-якою артилерією супротивника мусить «розмовляти» і подавляти її лише краща за неї артилерія, а це само собою унеможливорює перебування людини на полі бою в майже беспорядній перед протитанковою ракетною зброєю «сірникової коробочки». Бійці сухопутних військ повинні йти в наступ на бронетехніку тільки після придушення бойових порядків ворожої артилерії. Тобто в сучасному бою повинно діяти непорушне правило: артилерія — тільки проти артилерії, а якщо немає іншого виходу, тоді люди стають проти людей. Усе решта — це неправильно спланована наступальна військова операція або захист власних бойових позицій.

Щоб максимально зменшити кількість людських жертв серед особового складу армії, треба якнайширше застосовувати так звану «безконтактну» війну. Чим вище організація і технологічне оснащення армії, тим менше в майбутньому буде протистояння «віч-на-віч». Для цього, особливо з метою запобігти зайвим жертвам серед непричетного до воєнного конфлікту мирного населення, потрібна зовсім інша артилерія. Це вже не зовсім артилерія, а високоточна артилерійська ракетна зброя ідеально вивіреної знищувальної потужності і надзвичайної точності влучення, яка, образно кажучи, може влетіти в будь-яку «квартирку». Інтенсивність такої війни легко регулювати, застосовуючи щоразу ще більше такої смертоносної техніки або інших видів зброї. До таких належить авіація, у тому числі беспілотна, яка в разі оснащення подібною високоточною зброєю, має аналогічну смертоносну дію.

Звідси висновок: удари високоточною зброєю завдають переважно з повітря, тому такі дії будуть високоефективними лише тоді, коли армія пододала певний технологічний бар'єр у засобах розвідки, наведення і доставки боєприпасів до цілі. Тут усі компоненти повинні працювати разом, дуже точно і злагоджено. І що далі розвиватиметься армія, дедалі щільнішою й ефективнішою має ставати інтеграція наявних сил і засобів у єдину систему управління боєм. Я переконаний, що таку високоточну «гуманну» зброю і всі супутні технічні складники для розвідки, наведення і доставки її до цілі з метою завдати нищівних ударів по супротивнику успішно виготовлятиме в достатній кількості вітчизняний військово-промисловий комплекс.

Перераховуючи все це, я ловлю себе на думці: а чого з названого у нас немає, щоб у короткостроковій перспективі створити це? Усе є: величезний досвід виробництва і ракетної техніки, і авіації, і високоточних систем наведення. І нехай недолугі «консультанти» з військових питань заперечуватимуть мені, що Україна ніколи не випускала саме високоточні тактичні ракетно-артилерійські комплекси і літаки-штурмовики, я не сприйму це. Бо якщо країна посідає одне з чільних місць у ракетній і авіаційній техніці у світі, це означає, що ми

маємо науковців, інженерів і технологів, здатних створити будь-яку спеціалізацію від уже наявних базових напрацювань і технічних досягнень. Була б політична воля та рішення про пріоритетне фінансування таких розробок, а також суворий контроль на всіх етапах виконання завдань.

Щодо захисної бронетехніки. Дивно навіть сумніватися, що країна, яка має Інститут електрозварювання імені Патона — першопрохідця у виготовленні броні ще з Другої світової війни та одне з провідних у світі танкових конструкторських бюро разом з виробництвом, а ще низку інших бронетанкових заводів з АвтоКразом на додаток, нездатна розробити і виготовити надійну бронетехніку для захисту підрозділів сухопутних сил. Без дальших коментарів.

Далі. Стрілецька зброя. Головний складник індивідуальної боєздатності кожного бійця — якісна і надійна стрілецька зброя. Не можу стверджувати, що в цьому напрямі Україна досягла серйозних успіхів. Мабуть те, що всі попередні роки наші військові арсенали заповнювала ще радянська, доволі надійна стрілецька зброя, якою переважно й були озброєні українські вояки, зіграло певну негативну роль у тому, що військова верхівка не дуже турбувалася про розвиток вітчизняних винаходів і розробок у цій важливій сфері. І хоч ми маємо вітчизняну виробничу марку «Форт», під якою намагаємося власними силами створювати і виготовляти стрілецьку зброю, поки що її якість залишає бажати кращого. Та все-таки як пілотний проект сучасне виробництво зброї ми вже маємо, маємо й ентузіастів у дослідницьких організаціях та на військових підприємствах в інших регіонах. Час від часу з'являються цікаві проекти, розробки, що їх можуть доопрацювати і вдосконалити найкращі фахівці в цій галузі та рекомендувати їх до серійного виробництва. Головне, не тримати всі наші винахідницькі і технологічні можливості розпорошеними. Вони мають буди консолідовані під одним державним «дахом» з метою негайного прориву в оснащенні збройних сил сучасною стрілецькою зброєю, яка відповідала б найкращим світовим стандартам. До речі, принцип здобування іноземних ліцензій і технологій від найкращих світових виробників зброї ще ніхто не скасовував, тобто варіанти вирішити це завдання у нас є.

Дуже важливе значення для бойової ефективності збройних сил має відстежування і вчасне виявлення цілей супротивника. Таку роль відіграють установки активного і пасивного стеження за рухомими та нерухомими цілями, наземними і повітряними. В Україні є певний досвід і досягнення у виробництві подібної техніки, особливо пасивного стеження, яка найефективніша, бо її не можуть заздалегідь виявити радары супротивника. У цьому напрямку нам треба досягти технологічного прориву з метою ефективного стеження за повітряними цілями для вчасного їх знищення силами протиповітряної ракетної техніки. Бо саме вони в умовах сучасної війни — найголовніша небезпека для військових підрозділів та військових і цивільних об'єктів. Це завдання ми повинні добре усвідомити і негайно братися за вдосконалення такої техніки.

Проте на сучасному рівні вирішення попереднього завдання нічого не варте без задіяння техніки космічного стеження за цілями і взагалі космічної розвідки.

І кому б про це говорити? Адже Україна (нехай у складі колишнього СРСР) у період підкорення космосу належала до космічних держав. Ми й нині маємо надпотужне конструкторське бюро та виробництво ракетної техніки, маємо традиції, напрацювання, наукові заклади, яскравих фахівців, яких, на щастя, ще не всіх втратили. Однак, на диво, владна верхівка за весь час незалежності просто не зважала на цю надважливу не тільки для оборони, а й для всіх сфер народного господарства високотехнологічну галузь.

Отже, що нам украй потрібно від неї передусім? Крім того, що нам добре вдається уже більше, ніж півстоліття, тобто потужні ракети-носії, нам конче потрібно налагодити виробництво власних супутників розвідувального (особливо!) призначення, зв'язку та цивільних потреб. Цю ситуацію вдало характеризує така метафора: ми маємо потужний двигун, але не маємо того, що він повезе. Тому супутники для нас — питання стратегічне, і не важливо, чи самі ми попервах це зробимо, чи в кооперації з кимось, у кого є більший

досвід. Послугами наших ракет-носіїв користуються світові виробники супутників, то чому ми не можемо використовувати наші досягнення собі на користь в умовах технологічної кооперації з кимось досвідченішим?

Сучасні системи наведення ракет повинні отримувати від супутників потрібні розвідувальні дані і точні координати передбачуваних цілей для наступного ідеального влучення по них ракетними артилерійськими системами високої точності. Тоді і небо України, і її територію буде надійно захищено від будь-яких провокацій чи відвертої агресії. Бо нікому не захочеться раптово отримати «звісточку з України» простісінько на своє власне «подвір'я».

Третій етап. Система перманентної військової перепідготовки дорослого чоловічого населення країни.

Боездатна, добре оснащена армія — це добре, але це тільки половина справи. Є інша половина, яка зветься військовим резервом і яка в разі серйозної загрози разом із регулярною армією надійно «замкне» кордони України та «вимкне» бажання будь у кого помірятися з нею силами. Йдеться про обов'язкову перманентну бойову перепідготовку дорослого чоловічого і жіночого (за бажанням) населення країни. Я вже наголошував, що не треба боятися свідомо готувати в найкращому сенсі мілітаризовану, патріотично налаштовану націю. Хто не сприймає це твердження, нехай вивчить досвід нейтральної успішної Швейцарії. Немає місця і часу описувати в деталях тамтешню розвинуту систему підготовки боездатності населення. Google без проблем дасть вичерпну інформацію про те, що будь-кому мало не здасться, хто ризикне напасти на цю мирну і невелику за розмірами країну. Нам теж потрібна пристосована до специфіки нашої держави схожа система, яка пронизувала б усе громадянське суспільство від юнацтва до людей старших, бо, повторюю, вона, крім військових навичок, дає нації фізичне здоров'я, а головне — виховує мужність і налаштовує на патріотизм.

Четвертий етап. Фінансове утримання, пільги і соціальні гарантії. Оснащення армії допоміжною технікою і потрібним знаряддям для щоденної життєдіяльності. Побут і медицина армії.

Ми вже ознайомилися із засадами Професійного соціального контракту з державою працівників правоохоронних органів, військовослужбовців та державних службовців. Насамперед зазначу, що ці засади повністю відповідають завданням держави із забезпечення гідного фінансового утримання, надання житла і соціальних гарантій своїм військовослужбовцям. Разом із шаною та повагою суспільства.

Якщо ми декларуємо, що будуємо армію світового рівня за військовою підготовкою, озброєнням, патріотичним вихованням, системою військової освіти, то повинні розуміти, що армія не буде боездатною без сучасного розвинутого тилу: транспортної і допоміжної техніки, системи забезпечення всім потрібним, насамперед харчами, належного рівня побуту військовослужбовців у польових умовах і в місцях постійної дислокації. Водночас армійський штатний розклад не повинен чисельно «роздуватися» за рахунок допоміжних служб, які виконують суто цивільні завдання. Йдеться про максимальний, де тільки можливий аутсорсинг, тобто професійне забезпечення спеціальними структурами, які за договорами постачання чи надання послуг мають виконувати для армії решту завдань, не притаманних їй, звичайно тільки за грошову компенсацію. Це істотно скоротить кількість тиловиків у погонах, знизить грошовий тиск на фонд заробітної плати в армії і, що важливо, суттєво покращить якість усіх послуг за рахунок відібраних на конкурсах спеціалізованих цивільних підприємств, для яких собівартість послуг при великих обсягах виробництва, а ще виробничої і товарної уніфікації, буде набагато нижчою, ніж у разі виконання таких завдань власне армійськими тиловими структурами.

Побут військовослужбовців під час виконання ними бойових завдань і в мирний час має бути понад усе!

І ще про важливе. Нині у світі є низка компаній, які спеціалізуються на облаштуванні якісних мобільних споруд із легких, водостійких і теплих матеріалів для розміщення

військових підрозділів і служб у будь-яких кліматичних умовах та географічному рельєфі. Ці приміщення легко збираються, оснащуються окремими паливними генераторами, від яких працюють потужні обігрівачі й кондиціонери, освітлення й насоси вкупі з потужними фільтрами і тенами для подання, очищення й нагріву води. Такі конструкції будь-яких розмірів збираються і розбираються за лічені години, можуть слугувати всім підрозділам збройних сил і перевозитися слідом за ними на транспортних засобах у разі переміщення з місця постійної дислокації. Хто цікавиться деталями, можу знову порекомендувати скористатися допомогою Google — там уся детальна інформація є у вільному доступі.

Я особисто бачив на спеціалізованих виставках за кордоном повний асортимент подібного обладнання і тепер упевнений, що більшість складників, крім уже зовсім унікальних окремих приладів, українські підприємства зможуть виготовляти самостійно, а решту закуповувати або виготовляти в Україні за ліцензіями.

Окреме надважливе питання для боєздатності армії — медична служба, покликана надавати медичну допомогу, зокрема екстрену. За період реальних бойових дій ми вже бачимо серйозні проблеми військової медицини, організаційні, матеріальні і професійні.

Колишня система окружних шпиталів давно не відповідає територіальності і щільності розташування військових з'єднань та частин на території країни. До того ж вона може становити серйозні труднощі для виконання тактичних або стратегічних завдань збройних сил у разі передислокації армійських підрозділів, якщо перед ними постануть нові виклики. Простіше кажучи, ми отримали у спадщину неповоротку, немобільну, ще й погано оснащену військову медицину.

І знову про навчальну професійну підготовку. Проблема якісних медичних кадрів на майбутнє треба починати вирішувати передусім з налагодження синтезу між системою початкового навчання військових лікарів зі шкільної лави та системою перепідготовки вже навчених цивільних лікарів на лікарів військових. Що краще? Кожен із цих підходів має право на існування за двох умов: якість навчених військових лікарів «на виході» має бути на найвищому рівні, а їх кількість повинна відповідати потребам загальної чисельності армії.

Очевидно, що крім реальної потужної військово-медичної академії, яка поєднає два названих способи здобування спеціальної освіти військовими лікарями та підготовку вже досвідчених військових лікарів з метою досягнення ними вищих щаблів у військово-медичній ієрархії, у країні в разі потреби і військової доцільності можуть утворюватися регіональні військові медичні інститути, які даватимуть той самий рівень медичної освіти, що й академія, але без підготовки військово-медичних керівників найвищого рівня.

Ще один важливий штрих. Військові медики, на відміну від цивільних лікарів, мають бути зовсім інші за ментальністю. Насамперед вони повинні бути вояками в душі за покликанням. Вони приймають військову присягу і, якщо треба, мусять уміти взяти до рук зброю і вправно нею користуватися в бою. Тому професійна підготовка лікарів у військово-медичних навчальних закладах обов'язково потребує якісної бойової підготовки курсантів на випадок можливої особистої участі в бойових діях для захисту власного життя і життя поранених, які перебувають під їх опікою у польових шпиталях.

Далі. Потрібна кількість медичних кадрів (а це не тільки лікарі різних фахів, а й молодший медперсонал) має десь гарантовано працювати у мирний і, що найважливіше, у воєнний час. Де і як? Звичайно, ніхто від нинішніх стаціонарних шпиталів відмовлятися не збирається. Мало того, їх потрібно всіляко підтримувати і розвивати, бо ми мусимо пам'ятати і про розвиток військової медичної науки. А саме шпиталі вкупі з академією мають стати осередком підвищення наукового, методичного і практичного потенціалу військової медицини та кузницею нових науково-медичних кадрів.

Є серйозне практичне питання: як охопити і надати поточне медичне обслуговування, а в разі потреби вчасну швидку допомогу будь-якого рівня кожному воякові? Відповідь така: згідно з потрібною країні чисельністю армії слід розрахувати граничну чисельність військового медичного персоналу всіх рангів та визначити територіальне розташування медичних закладів різного рівня у прив'язці до місць постійної дислокації військових частин.

Розмір і можливості цих медичних закладів повинні суворо відповідати їхньому максимальному завантаженню пацієнтами згідно з коректною медичною статистикою. Медичний рівень усіх закладів — від лікарень до амбулаторій чи просто медичних кабінетів (залежно від кількості приписаних до них військових) — має бути однаково якісним, а технічне оснащення не повинно відрізнятися. Це потрібно лише для того, щоб поранений або хворий зміг отримати потрібну для рятування життя чи здоров'я першочергову медичну допомогу у повному обсязі без зайвого небезпечного для життя транспортування в інший віддалений медичний заклад.

І найголовніше — польова військова медицина. Існує чотири головні чинники успішного функціонування військово-польової медицини: коли є ДЕ, КОМУ і ЧИМ надавати медичну допомогу та є НА ЧОМУ усе це доправляти до найближчого місця бойових подій. Хоча я все це вже висвітлював вище, повторюся ще раз.

ДЕ — у мобільному польовому шпиталі, зібраному з легких споруд, водостійких і теплих матеріалів, пристосованому до будь-яких кліматичних умов і географічного рельєфу; оснащеному автономним паливним генератором, від якого працюють потужні обігрівачі й кондиціонери, освітлення й насоси разом з потужними тенами і фільтрами для подачі, нагрівання й очищення води. Шпиталь має бути будь-якого потрібного розміру, збиратися й розбиратися за лічені години.

КИМ — висококваліфікованим медичним персоналом, лікарями будь-якого профілю й молодшим медичним персоналом у достатній кількості, навченими у спеціальних військово-медичних навчальних закладах, які здобули там також достатній рівень бойової військової підготовки.

ЧИМ — абсолютно достатнім асортиментом якісних ліків, за допомогою сучасного медичного обладнання, пристосованого до пересування разом зі шпиталем.

НА ЧОМУ — у розібраному вигляді на спеціальному високопрохідному автотранспорті, який переміщується вслід за військовими підрозділами у разі зміни ними у бойових умовах місця дислокації.

П'ятий етап. Військова політика нової країни. Внутрішні та геополітичні завдання.

Як підсумок усього викладеного вище про нову армію оновленої держави треба поговорити про речі стратегічного характеру. Усі дії держави та її армії, пов'язані з обороноздатністю країни, її військовим потенціалом і потужністю військово-промислового комплексу, мають бути визначені у новій військовій доктрині. Звичайно, це документ великого обсягу і спеціального призначення, тому тут обмежимося розмовою лише про найважливіші тези, які мусить знати кожний українець.

Сумний досвід 2014–2015 років свідчить не тільки про всі вже названі бойові, структурні, підготовчі, ідеологічні і матеріально-технічні недоліки збройних сил. Засадничу негативну роль зіграла відверто зрадницька політика керівництва країни 2010–2013 років щодо власної держави та її армії на користь Росії і тотальне розкрадання матеріальних ресурсів генералітетом у злочинній згоді з напівкримінальним і кримінальним бізнесом, який «приліпився» до армійських структур. Тому на момент Майдану кінця 2013 року і початку російської агресії, підтриманої зсередини сепаратистськими елементами за гроші внутрішніх і зовнішніх ворогів України, ми мали морально дезорганізований, погано оснащений і непрофесійно керований конгломерат військових частин, який дієздатною армією назвати просто неможливо. І це при її штатній чисельності понад 200 тисяч осіб!

Вище я вже перерахував усі заходи, які нам треба здійснити, щоб отримати сучасну армію світового рівня. А тепер про речі глобальні.

Ми були позаблоковою країною. І мені особисто на момент першого видання книжки здавалося та й зараз здається, що це найкраща позиція для старту еволюційного оновлення країни. Та вже в активній фазі агресії наші керманичі почали хаотично шукати, до кого б притулитися «під крило». Звичайно, їм марилося НАТО і тому позаблоковий статус було скасовано. Та навіть попри гіпотетичну пряму загрозу виходу російських військ через Україну на кордони країн-членів НАТО, остання не дуже хотіла, а якщо чесно, «впритул не

бачила» нас хоча б якимось партнером, не кажучи вже про повноцінне членство у блоці. І навіть враховуючи ступінь загрози для себе самої, дії НАТО, що могли бути спрямовані хоч на якусь дієву підтримку України, не були адекватними навіть її власним інтересам, то що вже казати про інтереси наші.

Відверто кажучи, не пара вони нам. Сімдесят років не було справжньої «гарячої» війни у Європі, тому весь цей час вони ніжилися у «гарячій ванні», звідки не дуже хочеться вилазити, щоб замість цього лізти у справжнє пекло. Тому й було пустопорожнє «занепокоєння», навіть без нормальної й достатньої політичної і технічної підтримки, не кажучи вже про активні дії для стримування агресора. З України це видається нерішучістю, а попросту кажучи, боягузтвом і здачею проєвропейської України як можливого партнера, хай і потенційного.

Тому альтернативи у нас немає. Хочеш миру — готуйся до війни. Втретє наголошую: не треба боятися мілітаризації суспільства. Нам доведеться пройти весь цей шлях до кінця, щоб стати справді **незалежними** від песимістичних думок, нібито від нас нічого **не залежить**. Тоді від нас **залежатиме все** і насамперед наше власне життя у власній країні. І, вибачте, тоді нам буде «по барабану», хто, що і як про нас думає, а тим паче хто і які має проти нас ворожі наміри. Саме так природним чином відновиться і справжня позаблоковість, і нейтральність. Що, зважаючи на реальну схильність українців бути справді незалежними, але добре кооперованими у світову економіку вкупі з чинниками, потрібними для існування внутрішнього, складе ту саму успішну для нас модель співіснування міжнародного.

Висновок. Треба будувати свою армію, щоб потім не годувати чужу (відомий вислів).

Економізація внутрішньої й зовнішньої політики в державі

Існує така мрія про досконалий ринок. Дехто з так званих «фахівців» вважає це утопією, але такий ринок — не економічна стихія, як вони думають, у якому всі процеси відбуваються самі собою, а логічне й реалістичне **поєднання вільного підприємництва та державного регулювання**. Все гармонічне завжди в балансі, бо істина завжди посередині. Цей життєвий постулат теж працює скрізь і завжди і ще нікому не вдалося спростувати його дієвість. А людям потрібні лише свобода й рівні можливості. Тому **всі дії нової держави мають бути спрямовані виключно на внутрішній соціально-економічний результат**.

Нова держава — це передусім новий внутрішній устрій усіх її життєвих процесів. Підкреслюю — процесів внутрішніх, певною мірою відокремлених від загальних глобалізаційних світових процесів.

Бо що означає суцільна глобалізація для теперішньої України? Глобалізація — це така форма прояву сучасного суспільного життя, яка завдяки насамперед інформаційним (комунікаційним) технологіям безпосередньо пронизує абсолютно всі сфери людського життя.

Глобалізація «дістане» будь-яку людину де завгодно у світі, якщо вона має хоч якийсь приймач інформаційного сигналу. І хоча глобалізаційні процеси містять у собі велику кількість векторів спрямованості, але основними все-таки є інформаційний та економічний.

Глобалізація інформаційного простору — це позитивне явище для світу й сучасної України. Інтернет з його можливостями швидкісної передачі даних, доступні мобільні гаджети, комп'ютерні програми для відеозв'язку в інтернеті, як-от Skype, та ще багато чого зробили глобальний ефірний простір абсолютно доступним як для швидкого отримання, так і для передачі потрібної інформації.

Світ стиснувся до розміру комп'ютера, смартфона чи мобільного телефону. І якщо на спілкування між людьми раніше витрачалися тижні або місяці, тепер на це вистачає хвилин. Завдяки цьому кожен момент свого життя ми живемо в реальному світі в онлайн-режимі, ми

працюємо з компаніями інших континентів у онлайн-режимі, ми пересилаємо гроші в будь-який банк світу в онлайн-режимі. І — найголовніше — вся світова політика між державами нині теж здійснюється в онлайн-режимі.

Звичайно, можливості інформаційної глобалізації незворотно вплинули на світові економічні процеси. Нині завдяки високошвидкісному інтернету й різниці між часовими поясами вже можливо в межах однієї компанії мати, наприклад, головний офіс у Лондоні, а бухгалтерів, які готують для неї фінансові звіти, в Індії. Нині компанія може розробляти дизайн і технологію своїх виробів у США чи Італії, виготовляти самі товари в Китаї чи Таїланді (так званий аутсорсинг) та ще й контролювати виробничий і логістичний (зберігальний і постачальний) процеси знову-таки в онлайн-режимі.

Суттєво змінилася світова система накопичення й постачання (логістика) вироблених товарів. Наприклад, для того щоб ви змогли в будь-який час купити будь-який товар, скажімо, в Німеччині, його не треба багато мати на складах цієї країни. Через комп'ютерні мережі компанії-виробника щохвилини йде облік руху товарів через усі виробничі, складські і торговельні її підрозділи. І якщо товар закінчується в конкретному магазині в Німеччині, автоматично терміново йде запит на найближчий склад про його доставку, а якщо на місцевому складі товару теж замало, автоматично підключається склад сусідньої країни чи центральний склад головної компанії або вже склад заводу-виробника. За потреби вони включають у цей процес авіаційну вантажну доставку DHL чи Federal Express, яка терміново транспортує складам і магазинам товар у необхідній кількості, щоб підтримати їх працездатність. Так зараз працює світова логістика. І все це теж у онлайн-режимі.

Змальовуючи світову систему розподілу праці, руху технологій і товарів, ми непомітно перейшли від проявів інформаційної глобалізації до глобалізації економічної. І якщо з першою у нас не виникало жодних протиріч, до другої є багато запитань... Особливо зважаючи на нинішній економічний стан і рівень розвитку України та її нинішню небудованість у жодну дієву економічну співдружність країн, наприклад, Євросоюз.

Так добро для України економічна глобалізація чи ні? На перший погляд, дивне запитання. Спадає на думку відоме старовинне прислів'я «гуртом і батька легше бити».

Проте сучасна вразливість спільної економіки Євросоюзу наводить на іншу думку: а може, нам пощастило з тим, що ми нікуди не «вляпалися», а колись вистраждали у довгих внутрішніх дискусіях статус позаблокової держави?

Глобалізація, попри очевидно позитивні явища, має ще й суттєві негативні та неочевидні. І ця неочевидна її частка ставить багатьом країнам і їх суспільствам дуже серйозні виклики, від яких треба буде ефективно захищатися, бо економічний глобалізм у тому спотвореному вигляді, що існує зараз, однаково поступово зруйнує поділ на глобальних споживачів і глобальних виробників.

Наважуся стверджувати, що нині ефективно протистояти негативним викликам економічної глобалізації зможе лише держава, достатньо ізольована від легкого проникнення не завжди дружніх і корисних для її економіки засобів та інструментів.

Мають же бути якісь «санітарні кордони» для протистояння іноді негативному, руйнівному впливу чужих, не властивих і не корисних для нас ідей, методів та принципів?

Щоб було зрозуміло: економічна глобалізація по-нашому, образно — це коли нас навмисне чи ні відволікають від справи і втягують у безкінечний процес певних, зовсім не дружніх нам викликів, а ми, умовно кажучи, опустивши руки додолу, стоїмо в ступорі обличчям до своїх зовнішніх кордонів, чогось від когось чекаючи і не помічаючи, що в цей час відбувається за нашою спиною, у себе вдома. А мабуть, краще було б повернутися до цих кордонів певною частиною тіла, уважно подивитися всередину країни, взяти всі можливі знаряддя праці й почати справді розбудовувати нову державу. Просто почати продуктивно працювати. Для себе. Для родини. Для процвітання своєї країни.

Якщо ми, маючи найпотужніший у світі аграрно-хліборобський потенціал, не можемо нагодувати самих себе, які ми рівнозначні учасники глобалізаційних економічних процесів?

На що ми можемо впливати у цих процесах? Хто з нами рахуватиметься? Ми просто масовка чи статисти у чийсь великій світовій грі, спостерігачі невідомо чого і для чого.

Висновок. Ми повинні точно усвідомити, що економічна глобалізація, яка, на перший погляд, здається об'єднавчим процесом, реально не є кооперативною формою діяльності держав чи суспільств, бо глобалізаційні економічні процеси не обов'язково передбачають рівноправність учасників та їх спільну спрямованість на досягнення максимально ефективного для всіх результату. Такі цілі властиві лише для правильно організованої кооперативної діяльності будь-якого рівня і виміру. Тому не економічна глобалізація, а кооперація в найширшому сенсі цього поняття врятує національну і світову економіку від уже видимого краху.

Але знову повернімося до термінів «швидкий світ», «швидкі гроші» тощо. Впевнено можна стверджувати, що досягнення глобальних комунікаційних технологій їх винахідники, розвинуті держави, використали не тільки для добра усього світу, а й з метою втягнути за їх допомогою слабші, але ресурсно привабливі (і ресурсом не тільки матеріальним, а й людським) держави до своїх економічних інтересів, а згодом і політичних орбіт. Тут немає нічого дивного. В епоху всебічної комерціалізації і тотального культу споживання прибуток як результат боротьби за будь-які ресурси став основною метою переважної більшості світових суспільств.

Глобальні комунікаційні технології дозволили легко долати навіть найзахищеніші кордони країн, роблячи їх прозорими для виконання комусь потрібних економічних чи будь-яких інших завдань. Не завжди корисних для суспільства цих держав, а тільки для певних їх громадян або, ще гірше, для поширення руйнівних економічних процесів як результату ворожих дій однієї держави проти іншої.

Наведемо яскравий приклад, мабуть, найважливішого інструменту, завдяки якому відбувається процес живлення глобальної економічної діяльності. Це фінанси і, звичайно, їх провідники — міжнародні та споріднені з ними дочірні, а також наші вітчизняні банки.

Найпотужніші економіки світу вже встигли «накачати» світову фінансову систему такою кількістю емісійних грошових знаків, що на фінансових ринках відкрито заговорили про девальвацію і втрату платоспроможності більшості ключових резервних валют світу. А втрата кредиту довіри до них може призвести до майже безвихідної для світової економіки ситуації.

Та чомусь перше, що впадає у вічі на вулицях українських міст, — це насамперед завелика кількість банківських офісів і їхніх філій. Причому на будь-який смак і вибір: від всесвітньо відомих іноземних до дрібних, нікому не відомих місцевих. Їх уже більше, ніж продуктових магазинів. І це незважаючи навіть на нинішню банківську кризу. Навіщо бідній країні такий асортимент?

Якщо уважно відстежити ступінь доступності людини до гуманних банківських позик та ефективність роботи банків на реальну економіку країни і добробут її громадян, виникне тверда впевненість, що за всі часи незалежності країни будь-який банк в українських реаліях майже завжди був річчю в самій собі.

Тобто приватна банківська структура, хоч вона майже завжди зветься акціонерною, в Україні перебуває поза громадським контролем. Мало того, те, що відбувається в банках, навіть не контролюють громадяни, які є їх міноритарними акціонерами або ж вкладниками депозитів. Тому що законодавство дуже специфічне. Громадянину проти банку правди ніколи не знайти. І така ситуація часто розбещує так званих банкірів. Голова йде обертом від шалених, хоч і чужих грошей. Відповідальності майже нуль, особливо якщо вмієш домовлятися та ділитися з контролерами своєї «діяльності».

Кошти можна виводити світ за очі одним натиском на клавіатуру комп'ютера чи смартфона (знову витрати глобалізації!), а можна і вводити в країну для різних, не завжди законних чи корисних для держави потреб. Тобто банки — це найкращий з усіх інших

інструмент для економічних маніпуляцій з найголовнішим економічним ресурсом — фінансовим.

Але що від усіх цих речей звичайним громадянам? Для їх життєвих потреб така фінансова структура повинна мати зовсім інший вигляд. **ВОНА МАЄ ПРАЦЮВАТИ БЕЗПОСЕРЕДНЬО НА НИХ І ДЛЯ НИХ!** Бо вони є для цих фінансових структур Його Величністю Вкладниками.

Ми дійшли до найбільшого за всі роки існування України розшарування між дуже бідними і дуже багатими. У світовій економіці існує так званий коефіцієнт Джині, який визначає ступінь нерівності в розподілі частки сукупного доходу країни, призначеної для перерозподілу серед усього населення. Чим вищий за значенням цей показник, тим менша кількість людей концентрує добробут нації у своїх руках. Немає потреби навіть доводити, який високий цей показник в Україні. А тому чинник сильного розшарування громадян за ознакою фінансової спроможності засвідчує три наступні найважливіші явища.

1. Майже повна відсутність у країні заможного середнього класу. Хоча середній клас повинен стати переважним за своєю кількістю. Україна має стати країною, де через середній клас і його зусилля назавжди запанує загальна заможність.

2. Олігархічно-бюрократичний устрій держави, який у принципі їй історично не властивий. **Бо Україна не бананова країна!** (Дарую як нове гасло.) В Україні має зародитися, постійно зростати і згодом панувати заможний середній клас. Не тільки в період становлення нової країни, а й надалі середній клас через певні соціальні ліфти, які йдуть тільки нагору, має постійно поповнюватися представниками бідних верств населення, постійно зменшуючи їх кількість і в такий спосіб роблячи країну щасливішою. Не важливо, як назвемо ці ліфти: чи то всеохопний кооперативний рух, чи сімейний малий і середній бізнес, чи особисте кар'єрне зростання людини-громадянина на фаховій ниві (в освіті, медицині, науці, культурі, виробничій, інженерній діяльності тощо). Все перераховане має стати в нашому соціальному середовищі явищем престижним, сприяти становленню людини в морально-особистому і матеріальному аспектах.

3. Повна непереконливість і неспроможність, а, ймовірно, хибність нинішніх чинних у світі економічних інструментів та інституцій, що застосовуються і діють саме в українських економічних реаліях. Я маю на увазі українські й іноземні комерційні банки у їх сучасному вигляді, підприємства так званого великого бізнесу (часто несправедливо приватизовані в українського народу), власники яких бадьоро отримують левову частку прибутку в часи підйому економіки, але під час її спаду вдало продають державі власні борги. За останні кризові роки легко пригадати чимало випадків багатомільярдних «вкидань» державних (читай: наших з вами) грошей у рефінансування структур «ну дуже впливових» осіб. Буде справедливим також додати до цього переліку нинішні державні підприємства, які вже зовсім не керуються державою, та ще абсолютно недолугі державні органи керування економікою країни. Ось вам повний джентльменський набір!

Автор впевнений, що багаторічний, а іноді й багатовіковий набір хрестоматійних економічних інструментів і різноманітних індикаторів з часом зовсім незаслужено став незмінним, майже канонічним.

Але чим славний цей набір, якщо зараз майже все людство в тенетах по-справжньому першої, але, мабуть, не останньої глобальної економічної і, як наслідок, соціальної кризи? Звичайно, якісь потужні і тривалі кризові прояви були й раніше — від стародавнього Риму і до Великої депресії у США. Але ще ніколи це явище не мало справді глобального характеру і так деструктивно не діяло на держави незалежно від їх політичного й соціального устрою. І, що найстрашніше, нинішня економічна криза, не розбираючи, «тупо» руйнує навіть високоорганізовані і добре розвинуті економіки та суспільства.

У всьому на світі є свій зоряний час. Зараз соціальні, а з ними й економічні процеси пришвидшуються в багато разів. І, мабуть, зоряні часи різноманітних «економічних

коктейлів» — від Маркса–Енгельса, Адама Сміта чи інших економічних «пророків» — вже закінчуються.

Ми маємо скласти вже інший «економічний коктейль» із зовсім нових інгредієнтів, перевірених віками, але чомусь відкинутих на узбіччя економічними «гуру», чії рецепти поступово призвели світ до економічної прірви. Але нині, за очевидної потреби системних змін у світовій економіці хоча би просто з метою порятунку ми навіть у високорозвинутих країнах **не спостерігаємо ні виникнення системи альтернативних товарно-фінансових відносин, ні пов'язану з ними появу нових класів, ні нової суспільної ідеології**. Вони думають, що знову «прорвуться»? Та ні.

Насправді ж економіку уособлюють не тільки підбірки зведених статистичних даних або курси валют чи біржові котирування. Економіка — це не акції, деривативи й інші складники тієї мильної бульби, надуваючи яку разом із заангажованими економістами певний дуже тонкий, але спритний прошарок суспільства заробляє шалені гроші просто з повітря. І говорити про таке неподобство треба відверто, бо саме воно катастрофічно розшаровує й розрізняє будь-яке суспільство з самої середини.

Щодо хибності сучасних економічних принципів і засобів, не кажучи вже про відверту шкідливість окремих явищ для перспектив дальшого економічного розвитку країни, тут для нас мусить вималюватися зовсім інший «краєвид».

Якщо ми для себе на майбутнє визначаємо, що країна не потребує так званого великого бізнесу і купи банків у тому вигляді, в якому вони зараз є, а разом з тим нечувану кількість їх пафосних офісів, у яких чисельні втрачені для реальної економіки фахівці обслуговують бізнес, що реально не працює на державу та її народ, тоді нам треба збудувати зовсім інший економічний ландшафт, а саме:

1. Змістити акценти в майбутній економічній діяльності на середній і особливо малий, найкраще, сімейний бізнес.

2. Через усебічну кооперативізацію економічного й громадського життя **запустити в країні справжній підприємницький бум**.

3. Зосередитися переважно на виробничому підприємництві і сталій роботі кредитних спілок (кас взаємного фінансування).

4. Якомога рівномірніше розосередити щільність розташування всіх підприємницьких структур і кредитних спілок (кас взаємного фінансування) на території країни, чим сприяти відпливу й поверненню для плідної праці на свою малу батьківщину часто добре не влаштованих, «зайвих» у великих містах людей.

5. Такими попередніми діями стимулювати повернення додому заробітчан, які виїхали за кордон, тим більше що в умовах зростання безробіття серед населення країн єврозони під час кризи попит на їх працю відчутно знижуватиметься.

6. Вивільнити велику кількість кваліфікованих фахівців, які змушені робити багатих ще багатшими, обслуговуючи довгі ланцюжки з виведення грошей з країни в офшори олігархічним і чиновницьким бізнесом, та надати їм пристойну заробітну плату і значні посади в економіці держави нового типу. А поки що вони лише розтринькують найважливіший свій капітал — життєвий час, не докладаючи жодних зусиль, щоб гідною працею зробити заможним і незалежним себе самого.

7. Змінити стиль роботи сучасних підприємців з офісного на виробничий. Простіше кажучи, немає чого сидіти в кабінетах різних фірм і банків, намагаючись заробити гроші з повітря. Треба навчитися виробляти щось корисне, матеріальне, розосередившись на сучасних невеликих, але мобільних підприємствах у тих місцевостях, де робити це найрентабельніше, а тому вигідно й конкурентно як для самої країни, так і, врешті решт, для себе самих.

Висновок. Держава, що має оновитися, повинна змінити старий та визначити для себе новий, може, властивий на даному етапі тільки їй, економічний інструментарій, за допомогою якого її і буде побудовано — з новими справедливими,

по-справжньому християнськими соціальними й економічними стосунками всередині. І така нова економіка для оновленої України — це насамперед засіб задоволення суспільством своїх матеріальних потреб.

Бо високий за рівнем врожай за означенням не може бути традиційною проблемою країни! Низький — може, бо точно стане причиною інфляції. Виробникам завжди немає де зберігати, немає на чому переробляти, немає куди продавати. Внутрішній ринок спотворено діяльністю «патріотів»-імпортерів, тому часто залишки продукції вигідно реалізувати просто не можливо та й ніде. А експорт так зарегульовано державою й монополізовано окремими посередницькими структурами-перекупниками офшорного походження, що небагатьом реальним виробникам пощастить напряму вийти на зовнішні ринки.

Але, незважаючи на жодні труднощі, **матеріальні потреби невпинно формуються у людській свідомості, і вони, в свою чергу, є наслідком людських цінностей.** А людські цінності формуються суспільними нормами, принципами та мораллю.

Висновок. Що має цінність — у тому і є потреба.

Треба добре розуміти, що неординарні цілі вимагають застосування неординарних засобів. І ще треба враховувати нинішню швидкість світових економічних процесів, бо тільки від неї залежить кінцевий результат реформ. Нині в Україні вона дорівнює швидкості руху черепахи, а має бути швидкістю потужного експреса. Тобто на одну одиницю виміру часу треба досягати якнайбільшого економічного результату: обсягу ВВП, кількості видобутих сировинних ресурсів чи зароблених грошей.

Де і як будемо заробляти гроші для держави

Питання важливе. Насамперед мусимо навчитися заробляти на зовнішніх ринках. Потенціал маємо. Немає навіть потреби перераховувати експортні можливості України, особливо у надважливій нині для всього світу продовольчій сфері. Просто треба навчитися виробляти з найкращої сировини найкращі продукти, а не лише продавати її на переробку іншим країнам. Упевнений, в Україні є багато інших перспективних винаходів у виробничій, науковій, інтелектуальній сферах, які можуть бути затребувані світом і за які країні не буде соромно. Повторюю, треба буде невідкладно провести якісну ревізію «загашників» перспективних напрацювань і розробок наших талановитих науковців і технологів. А відібране має бути втілено як для внутрішнього користування, так і для виробництва конкурентної експортної продукції.

Звичайною для майбутньої економіки має стати ситуація, коли торговельне сальдо країни буде позитивним. Тобто експорт переважатиме над імпортом з метою отримання позитивного для країни фінансового результату, коли відчутний зовнішній грошовий ресурс поповнить і наповнить кровообіг національної економіки, інвестуючи надалі певні точки її дальшого зростання і тим самим запускаючи відновлювальні економічні процеси.

Будемо заробляти і на ринку внутрішньому. Але головне — це перш за все **нагодувати самих себе власною якісною продукцією**, яку треба навчитися виробляти у потрібних країні обсягах та ще й за гуманну ціну. Бо, нарощуючи виробництво українського продукту, ми дамо людям стабільну роботу і гідну зарплату, ожививши в такий спосіб внутрішні ринки попиту й пропозиції. Тому **внутрішній ринок надважливий для економічної міцності і соціальної стійкості держави.** Наголошую ще раз: для держави та її громадян він повинен працювати прибутково і забезпечувати робочими місцями всіх працездатних українців. У нас є кому працювати і є де працювати. У нас немає жодної об'єктивної причини, що перешкоджала б запуску підприємницького буму, який створить сприятливі умови для повернення до своїх рідних домівок заробітчани з мегаполісів та з-за

кордону, де їм через конкуренцію з місцевими жителями складно заробляти гідні для існування гроші. А вже потім за допомогою всіх можливостей розгорнутої по всій країні кооперативної системи забезпечити їм зайнятість, добробут та можливість жити повноцінними сім'ями й династіями, скріплюючи цим «соціальним цементам» внутрішнє життя країни.

Та все-таки найсуттєвішим поповненням фінансів країни має стати справедлива сплата за використання загальнонаціональних природних ресурсів усіма суб'єктами підприємницької діяльності. Йдеться про ренту та концесію і платежі, що з ними пов'язані. Зараз поняття «рента» в країні повною мірою не легалізовано через відсутність чіткого спеціального законодавства, а податки за використання природних ресурсів у багато разів нижчі, ніж у розвинутих європейських країнах (докладніше про ренту, концесію та їхню важливість для процвітання держави читайте нижче в окремому розділі).

Тепер ми логічно підійшли до того, щоб поки що просто перерахувати той економічний інструментарій, який потрібний громадському суспільству для побудування нової кооперативної держави.

Увага, це:

- виробничі, обслуговуючі й споживчі кооперативи та їх об'єднання;
- кредитні спілки (каси взаємного фінансування) та їх потужні регіональні об'єднання;
- невеликі приватні (краще сімейні) підприємства малого й середнього бізнесу;
- потужні народні підприємства (замість наявних державних);
- принципово нова фінансова система країни (дивіться у наступному розділі).

Висновок. Нова держава має заробляти кошти на зовнішніх ринках, всіляко поширюючи експансію туди товарів і технологій власного виробництва. Має заробляти і на ринку внутрішньому, максимально наповнюючи його продукцією та попитом на нові робочі місця. Але завжди зберігати та НІКОЛИ в майбутньому не виводити власні виробництва за межі країни, хоч як вигідно це комусь здаватиметься. Бо за негайною вигодою криється велика небезпека залишити власних громадян без стабільної і різноманітної роботи та, що найгірше, розбестити їх, давши сумнівну можливість, нехай і за чималу соціальну подачку, зовсім припинити плідну працю на себе, свою родину та свою країну. На жаль, усі без винятку розвинуті держави світу вже наступили на ці граблі. Від них, ледачих, уся виробнича праця й пішла до Китаю та інших, колись малорозвинутих, але завзятих до роботи «східних тигрів». І тільки через чийось чужу ледачість склався феномен їх виробничого зростання і фінансового успіху. Не більше.

Замість епіграфа

*Прилітає на Землю інопланетянин і запитує людей:
«Чому на вашій планеті усе в дефіциті, чому так багато голодних,
хворих, бездомних та безробітних? Чому планета така забруднена?»
«Грошей не вистачає» – відповідають йому.
«Що це за ресурс такий – гроші? Може вам допомогти та завезти
ці гроші з інших планет, якщо вам так важко їх видобувати?»
«Не треба, бо ми їх самі друкуємо».
Засумував інопланетянин і назавжди викреслив
землян з переліку розумних цивілізацій.*

Фінансова система нової країни

(написано у співдружності з Іриною Горецькою)

Настав час докладно описати діяльність фінансової системи нової країни, бо вона, на перший погляд, дуже незвична і за своїми принципами доволі оригінальна.

Раніше я позначив, а далі детально опишу систему кредитних спілок (кас взаємного фінансування), їх об'єднань та асоціацію. Наголосив на тому, що кооперативна система сприймає банки як фінансовий механізм, який діє за певними умовами і правилами. Окремо зазначив, що системі кредитних спілок (кас взаємного фінансування) потрібен власний кооперативний банк як вирівнювач загальних фінансових ресурсів кооперативної системи та канал зв'язку з фінансовим ринком країни і що цей банк має надавати членам кооперативів певний перелік банківських послуг.

Тепер розглянемо загальну побудову самої системи з поправкою вже на реалії 2015 року. Отже, позиційно це повинно виглядати так.

Перший рівень. Згідно з чинним законодавством це кредитні спілки (каси взаємного фінансування). Клієнти: члени кооперативів і звичайні громадяни — фізичні особи.

Другий рівень. Об'єднання кредитних спілок (кас взаємного фінансування). Клієнти: кредитні спілки (каси взаємного фінансування).

Третій рівень. Обліково-розрахункові центри. Функціонально замінять нинішні банки, але без можливості приймати депозити і видавати кредити під комерційний відсоток. Клієнти: фізичні особи і юридичні особи будь-якої форми власності.

Четвертий рівень. Кооперативний банк. Єдиний недержавний банк у країні. Згідно з назвою є об'єктом кооперативної власності. Його співвласниками мають стати кооперативи, кредитні спілки (каси взаємного фінансування) та їх об'єднання.

П'ятий рівень. Банк стратегічного інвестування і соціальних програм. Повністю державний банк. Активно співпрацює з обліково-розрахунковими центрами. Клієнти: фізичні особи — приватні підприємці, юридичні особи будь-якої форми власності, кооперативи, кредитні спілки (каси взаємного фінансування), об'єднання кредитних спілок (кас взаємного фінансування). Тобто суб'єкти господарювання будь-якої форми власності.

Шостий рівень. Зовнішній розрахунковий банк. Повністю державний банк. Клієнти: суб'єкти господарювання будь-якої форми власності.

Сьомий рівень. Центральний емісійно-резервний банк. По суті, центральний банк країни.

Розкриємо основні завдання і напрями роботи установ кожного рівня.

Перший і другий рівні. Діяльність кредитних спілок (кас взаємного фінансування) та їх об'єднань як основних системотворчих у кооперативній державі елементів докладно висвітлено на початку II та III частин нашої книжки. Тому тут згадуватимемо про них тільки в ракурсі їх взаємодії з рештою складників нової фінансової системи.

Третій рівень. Обліково-розрахункові центри мають замінити комерційні банки у нинішньому їх вигляді — як українські, так і іноземні, зареєстровані в Україні як дочірні структури. Для останніх може бути запропоновано організаційну форму обліково-розрахункового центру у вигляді філії головного банку.

Такі центри ведуть рахунки кооперативів, місцевих комун, фізичних і юридичних осіб, здійснюють облік руху вільних коштів осіб — членів кооперативів, які за їх згодою акумулюються на відповідних рахунках цих центрів. Емітують повний перелік ринкових фінансових інструментів (за винятком похідних): платіжні картки НСВЕР (національна система внутрішніх електронних платежів), векселі, акредитиви, фінансові гарантії тощо. Беруть активну участь у роботі заснованих ними фондів взаємного безвідсоткового фінансування (інвестування) для всіх видів бізнесу спільно з такими самими центрами. Здійснюють формування і контроль за витрачанням коштів. Щодня проводять кліринг внутрішніх розрахунків між кредитними спілками (касами взаємного фінансування) та всередині самих спілок. Беруть безпосередню активну участь у розгляді на первинному етапі всіх проектів розвитку кооперативів і підприємств малого й середнього бізнесу, які

потребують фінансування. Форма власності обліково-розрахункових центрів може бути державною, кооперативною або приватною, але за умови єдиних тарифів вартості касово-розрахункових операцій. Засновуються за територіальним принципом, їх кількість залежить від потреби кооперативів, компаній і фізичних осіб, яких вони обслуговують. Центри засновуються згідно з ліцензією центрального емісійно-резервного банку.

Четвертий рівень. Кооперативний банк діє як вирівнювач загальних фінансових ресурсів кооперативної системи та як канал зв'язку між кооперативною системою і наявними державними банками, особливо в питаннях інвестицій, представляє інтереси кооперативної системи фінансів у державній фінансовій системі. Акумулює грошові ресурси в національній валюті для наступної конвертації і оплати зовнішніх контрактів для всіх суб'єктів кооперативної діяльності. Емітує повний перелік ринкових фінансових інструментів: платіжні картки національної системи внутрішніх електронних платежів (НСВЕП) у національній валюті для внутрішніх розрахунків, векселі, акредитиви, фінансові гарантії тощо. Бере безпосередню активну участь у розгляді на завершальному етапі всіх потужних проектів розвитку кооперативної системи, які потребують фінансування.

П'ятий рівень. Банк стратегічного інвестування і соціальних програм. Структура, яку засновує і якою повністю керує держава. Суть і напрям діяльності закладені в самій назві банку. Має інвестувати кошти в потужні стратегічні програми розвитку країни: інфраструктурні, промислові, інноваційно-наукові та інші цільовими коштами «замкненого» циклу, спеціально емітованими для цього центральним емісійно-резервним банком. Такі цільові кошти повинні забезпечити оплату праці для новостворених робочих місць, а також закупівлю технологій, устаткування, матеріалів тощо.

Формує соціальні фонди і фінансує соціальні програми державного значення в режимі фінансової підтримки, як-от здоров'я нації, загальна й вища освіта, програми захисту інвалідів і ветеранів, соціальної реабілітації, професійної перепідготовки й диверсифікації фахівців у різноманітні сфери виробничої діяльності та ін.

Створює і наповнює фонди, які формуються за рахунок коштів від рентних і акцизних платежів, платежів за використання надр, та відповідає за їх цільове використання (дивіться розділ про соціальний бюджет країни).

Разом із зовнішнім розрахунковим банком відповідає за отримані державою або суб'єктами господарювання будь-якої форми власності іноземні інвестиції з метою їх цільового використання.

Шостий рівень. Зовнішній розрахунковий банк. Його так само засновує і повністю контролює держава. Покликаний виконувати важливу функцію фінансової комунікації зі світовими фінансовими ринками та окремими іноземними банками. Єдине «вікно» виходу і входу фінансів будь-якого походження за кордон держави. Здійснює за дорученням суб'єктів господарювання всіх форм власності розрахунки у валюті за їх зовнішньоекономічну діяльність. Розрахунковий центр держави за її міжнародні фінансові зобов'язання і державні інвестиції у різні міжнародні проекти. Єдиний банк, який за заявками юридичних і фізичних осіб здійснює обмін валют для розрахунків під час закордонних подорожей та зворотний обмін готівкової валюти на національну. Замовлену валюту клієнти отримують у місцевому обліково-розрахунковому центрі або найближчому місцевому відділенні зовнішнього розрахункового банку. Банк веде карткові рахунки міжнародних платіжних систем у валюті для громадян і корпоративні карткові рахунки для організацій.

Сьомий рівень. Центральний емісійно-резервний банк. Це справді центральний, тобто головний банк країни. Особливо підкреслимо, що всередині країни матиме право «ходіння», тобто буде в обігу, тільки національна валюта. Тому цей банк займається повним переліком питань, пов'язаних саме з національною валютою, а також наглядовими і регуляторними функціями у фінансовому секторі країни. Тобто він здійснює емісію національних грошових знаків у потрібній кількості і тільки під оплату «майбутньої праці»; відстежує щоденний попит на гроші. Банк не веде банківської діяльності у класичному розумінні: не емітує жодних цінних паперів, не кредитує напряму фінансові структури будь-

якої форми власності, не купує і не продає векселі, не випускає деривативи, не має жодних прямих фінансових зв'язків з фізичними і юридичними особами, крім банку стратегічного інвестування і соціальних програм та зовнішнього розрахункового банку.

Він емітує (друкує) нові гроші, коли вони потрібні країні, а в разі потреби вилучає надлишкову грошову масу з фінансового ринку, коли починає відчуватися її надлишок.

Заявки на друк нових грошей надходять від банку стратегічного інвестування й соціальних програм згідно із затвердженими урядом напрямками інвестування у розвиток галузей країни на певний період. Суми і види платежів мають бути розписані помісячно на кожний поточний рік.

Здійснює формування фінансового резерву держави у вигляді матеріального золота, різних валют для оплати зовнішніх контрактів як за критичним для держави імпортом, так і за поточними зовнішньоекономічними проектами. Разом із зовнішнім розрахунковим банком формує прогноз щодо розміру резервів у потрібних валютах. Сам процес оплати у валюті має здійснювати і контролювати зовнішній розрахунковий банк.

Центральний емісійно-резервний банк на основі розрахунків урядових економічних і фінансових структур встановлює внутрішній курс обміну валют і дорогоцінних металів, єдиний для всіх учасників зовнішньоекономічної діяльності, щонайменше на один рік, але можливо і на триваліший термін. Достроковий перегляд курсу можливий лише за спеціальною урядовою постановою за переконливих економічних обставин. Банк повинен контролювати купівельну здатність національної грошової одиниці, бо зберігати її на постійному сталому рівні — його найголовніше завдання. Розраховує розмір і вартість споживчого кошика на основі поточних статистичних даних і даних економічного аналізу та планування.

Веде облік державної скарбниці, платіжного і торговельного балансу держави.

Як регулятор банк здійснює нагляд за діяльністю банку стратегічного інвестування і соціальних програм, зовнішнього розрахункового банку, кооперативного банку, а також регіональних обліково-розрахункових центрів. Контроль за діяльністю останніх здійснюється через окремий головний розрахунковий центр, який має обслуговувати кореспондентські рахунки обліково-розрахункових центрів.

На перший погляд, фінансова структура нової країни складається зі знайомих усім ланок, крім хіба що обліково-розрахункових центрів, які повинні замінити комерційні банки. Однак уся ця система має працювати із заздалегідь обумовленими застереженнями, дотримання яких зробить її ефективною і життєздатною.

Отже, які це застереження? Здається, окремі з них ніби й не стосуються професійної спрямованості всього ланцюжка системи, але вони є проявами загальнолюдських цінностей і вплив на результати її роботи можуть чинити надважливий.

Просто перерахуємо ці застереження як чинники.

- Головний об'єкт діяльності фінансової системи — це Людина, якій при народженні Бог дав волю для самовдосконалення.
- Навчити людей жити за потребами. Мати пріоритетом, щоб люди й сама система заробляли кошти зі своєї власної діяльності, а не жили в борг зовні.
- З попереднього випливає: НІ зовнішнім боргам.
- Не потурати розвитку у людей спекулянтської психології і психології рантьє.
- Система своєю діяльністю повинна сприяти постійній оборотності фінансових ресурсів вкупі з раціональним їх використанням замість накопичення і, як результат, фінансового застою в країні. Треба добре пам'ятати, що будь-який застій завжди доводить до гниття.
- Зробити сплату податків справою честі для кожного громадянина чи компанії. Максимально спростити оподаткування, відмовитися нарешті від ПДВ (детально про нові податки дивіться нижче). Видатки громадян мають відповідати їх доходам і контролюватися через видатки.
- НІ позиковим відсоткам — і кредитним, і депозитним.

- НІ спекулятивному ринку фінансів.
- Сприяти рівномірному розвитку всіх видів власності: державної, кооперативної, комунальної та приватної.
- Працювати винятково у правовому полі країни, унеможливити існування тіньового ринку фінансів.
- НІ офшорам.
- Дотримуватися правила, що краще надлишок грошових знаків у країні, ніж їх брак, тому що перший наслідок браку грошей у країні — це безробіття.
- Грошові кошти, передані інвестиційним або соціальним фондам, не підлягають знеціненню.
- Створити єдиний соціальний фонд для пенсіонерів, інвалідів та інших незахищених верств населення з коштів окремого соціального бюджету (дивіться розділ про соціальний бюджет).
- У фінансовій системі не повинні змішуватися загальнонаціональні і корпоративні чи громадські фінансові ресурси.
- За наявності відчутного профіциту бюджету повинні знижуватися податки або формуватися нові соціальні програми підтримки стратегічного розвитку країни.
- Відмовитися від прив'язки обсягів емісії національної валюти до розміру золотовалютних резервів у разі фінансування стратегічних інфраструктурних, промислових, інноваційно-наукових та інших програм розвитку країни цільовими емісійними коштами «замкненого» циклу.

Проте все-таки нову фінансову систему визначатимуть два унікальних для сучасного світу головних чинники — це «якість» грошей і відсутність прибутку, пов'язаного з кредитуванням за процент.

Спершу про нові гроші і їх «якість». Був один яскравий і цікавий період історії людства, який нині зветься першим європейським Ренесансом. Це було в XI–XIII сторіччях нашої ери. В ті часи у суспільстві відбувалися дивовижні соціальні процеси. У Європі ходили дивні гроші, в номінальну вартість яких було закладено негативний відсоток за «простій», тобто за їх необоротність, тому було не вигідно накопичувати їх і тримати «в панчосі». Тоді-таки заборонено було заробляти на них лихварські (читай: банківські) відсотки. Ці гроші служили тільки тому, для чого їх узагалі було вигадано — лише для ОБМІНУ. А не для ОБМАНУ. Тільки як еквівалент обміну товарів і послуг.

Якщо конкретизувати це, то, скажімо, в Англії X століття металеві гроші перекарбовувалися один раз на шість років з метою повної заміни на нові. При обміні скарбники видавали за кожні чотири старі три нові монети. Такий нерівномірний обмін означав, що держава одноразово бере податок у розмірі 25 % на весь термін дії нових грошей (6 років) як за їх емісію, так і за можливе збереження без руху з метою накопичення. Це становило трохи більше за 4 % річних або близько 0,35 % щомісяця. Інакше кажучи, за карбування грошей емітентом, тобто державою, стягувалася фіксована плата, щоб спонукати людей якнайшвидше витратити, а не накопичувати гроші. Треба було не тільки обкласти відсотками самі гроші, а й позбавити їх здатності приносити прибуток за рахунок їх накопичення і надання комусь у кредит за лихварські відсотки.

Наявність таких грошей особливо важила в антикризових заходах. Бо після запровадження в економіку «нових» грошей зовсім скоро зникало безробіття, зростав збір податків, спостерігалася загальне зростання державної і муніципальної фінансової активності й торгівлі. А головне — зникав дефіцит грошової маси.

Нині, якщо ми обкладемо гроші відсотками, але вже не за їх емісію, а за швидкість обігу, це означатиме, що ми ввімкнемо механізм амортизації грошей. Це своєю чергою означає, що ми прирівнюємо гроші до будь-якого товару, який з часом старіє і зношується. Треба зробити гроші, точніше їх «миттєвий» у певний час еквівалент, так само недовговічними, як і товар, не міняючи при цьому визначений номінал самої грошової одиниці.

Зазвичай продавці товарів зацікавлені у якнайшвидшому їх збуті. Тому треба створити такі самі умови і для власників грошей — щоб вони поспішали якомога швидше їх позбутися через власний бізнес, придбання кооперативних паїв, участь у соціальних фондах. А регулярна стабільна експірація (термін завершення обміну на працю, товари і послуги) таких грошей різко підвищує їх обіг.

Такі гроші ніхто не відрізнятиме від власне товарів як щось краще, ніж те, що споживає людина, — ні покупець, ні продавець. Тоді і тільки тоді гроші стануть тим, чим вони є у своєму чистому вигляді — засобом обміну, помічником при обміні товарами. Тоді ніхто не почуватиметься «володарем світу», тому що має гроші. Хоча є підозра, що звикла накопичувати частина суспільства однаково намагатиметься зберегти свої гроші у валюті, золоті абощо. Природно, що чесні прибутки, за які сплачено податки, можна буде «перевести» в будь-які цінності, важливі для людини, — коштовності, нерухомість, предмети мистецтва, навіть золото. Однак золото — товар, що котирується, тому ризик втратити частку його вартості у несприятливі часи дуже великий. А про валюту як засіб накопичення і зберігання доведеться забути, бо вона право на обіг у країні не матиме, тіньовий ринок обміну буде поза законом, а під час вивезення і ввезення валюти її треба буде обов'язково декларувати. От і робіть висновки, чи є сенс займатися подібними операціями у країні, яка пропонує і дає громадянину реальну можливість прозоро та беззбитково вести свої фінансові справи.

Це те саме надзавдання, вирішивши яке, ми встановимо справжню справедливість громадського соціального життя в економічному й фінансовому просторі нової держави. Проте причина економічних криз і соціальної нерівності криється не так у неправильній і нерівномірній системі грошового обігу, як у спотворенні загальнолюдських цінностей, що призвели до культу «золотого тільця».

Про гроші поясню трохи докладніше. Наголошу ще раз, що в майбутньому гроші мають стати лише інструментом, а не метою, і як будь-який інструмент вони матимуть низку функцій.

- Міра вартості — це функція, у якій гроші забезпечують вираження і вимірювання вартості товарів та послуг, надаючи їм форму ціни. Щоб забезпечити виконання грішми функції міри вартості, держава у законодавчому порядку впроваджує масштаб цін і встановлює певну грошову одиницю розрахунків — національну валюту.
- Засіб обігу — це функція, у якій гроші є посередником в обміні товарів та послуг і забезпечують їх обіг.
- Засіб платежу — це функція, у якій гроші обслуговують погашення різноманітних боргових зобов'язань між суб'єктами економічних відносин, що виникають у процесі розширеного відтворення.
- Засіб нагромадження — це функція, пов'язана із здатністю грошей бути засобом збереження вартості, представником абстрактної форми багатства. Суть цієї функції в тому, що гроші виходять зі сфери обігу і перетворюються на скарб (про що було вище). Це головна причина невиконання трьох попередніх найголовніших функцій грошей, яка сприяє загальному застою життя і спотворенню цінності минулої праці.
- Світові гроші — це функція, у якій гроші як такі обслуговують рух вартості в міжнародному економічному обороті і забезпечують реалізацію взаємовідносин між країнами.

У здоровій фінансовій системі всі ці функції має бути розподілено між «різними грішми». Гроші не повинні «хворіти» на інфляцію, девальвацію і будь-які інші «-ації». Ці хвороби привносять непритаманні грошам функції, які виникли не так давно. Логіка виявлення дій, які шкодять цивілізації, зводиться до питання: чи несе добро певний вид такої діяльності безпосередньо людині і людству загалом? Будь-яка спекулятивна операція нічого для цього не створює, а тільки забирає найдорожче, що є у людини, — час її життя. Тому така діяльність шкідлива. Будь-яка плутанина у фінансовій операції — вже ознака підозри на

шахрайство. Для спрощення і сприяння прозорості руху фінансів у країні має існувати щонайменше два кола обігу грошей: внутрішнє, яке в свою чергу поділяється на інвестиційний і оборотний складники, та зовнішнє.

Ще одну, дуже важливу проблему закладено у суперечливій, подвійній ролі сучасних грошей. З одного боку, вони незмінний засіб розрахунків для забезпечення економічної діяльності, з другого боку, це знаряддя влади, яке дозволяє домінувати над своїми громадянами на ринку праці, товарів і послуг. Тому треба подолати властивість грошей як лихварського інструменту влади, зберігши при цьому їх позитивну якість як нейтрального засобу розрахунків. Треба, щоб гроші залишилися мірою вартості і засобом платежу та обміну — і все. Їх функція — сприяти обміну товарами та послугами. На жаль, бартер як альтернатива не завжди надійний, бо пов'язаний з певними труднощами, як-от справедливе визначення кількісного і якісного еквівалента самого обміну. А гроші в цьому випадку дають надійність, здешевлюють процес обміну товарами. І це, власне, все, що нам потрібно від грошей.

А якщо вони стануть справжнім інструментом обміну, а не фетишем накопичення, то повинні й циркулювати у створених для цього досконалих фінансових системах, які акумулюють певні грошові потоки, які націлені на виробництво товарів і послуг, що їх бракує суспільству, запобігаючи тим самим зростанню вартості одних та перевиробництву інших, а також перешкоджають різноманітним локальним кризам в економіці і зростанню безробіття. Мусить, врешті решт, настати епоха масованих внутрішніх інвестицій у стратегічні для держави та її суспільства цілі. І якщо цей новий світ відповідатиме мрії про досконалий ринок (про нього я вже писав вище), у ньому не буде місця для жебрацтва, не буде злидарів і надбагатих.

Нагадаю ще раз: чинники, що символізують користь грошей для суспільства нової держави — це певний рівень надійності, швидкість і дешевий процес обміну на товари та послуги.

Як же це працює? Заздалегідь мушу зазначити, що в сучасному світі, а особливо в майбутньому, переважна більшість платежів і розрахунків здійснюватиметься у безготівковій електронній формі за допомогою карткових або інших віртуальних електронних платіжних інструментів з наших гаджетів. Ми поставили собі завдання дати грошам нову властивість — амортизацію у вигляді здешевлення з плином часу. Таким чином розмір відсотка (демередж, тобто негативний відсоток як плата за користування грішми), на який з часом дешевшатиме номінал кожної купюри, задаватиметься при її емісії і буде сталим на рівні 20% річних протягом поточного бюджетного року. І якщо власник зберігатиме цю купюру якнайдовше поза обігом, її щомісячне здешевлення буде для нього вельми болісним.

Механізм приблизно такий: кожна людина щомісяця отримує на свій рахунок певну суму як заробітну плату або гонорар, дивіденди, кошти за відчуження майна тощо. Перший місяць (до наступної зарплати чи інших виплат) пільговий, гроші не дешевіють. В перший день наступного місяця залишок коштів у їх власника починає щодня здешевлюватися за алгоритмом $1/365$ від суми річного відсотка на здешевлення грошей, визначеного у розмірі 20%. Якщо власник устиг перерахувати ці гроші за будь-що протягом пільгового місяця, до отримувача вони дійдуть теж за стовідсотковим номіналом. Якщо власник переказав їх із затримкою, гроші вже подешевшали і йому треба сплатити за покупку чи послугу більше на величину втраченого відсотка. Продавець, який отримав ці гроші, з першого ж дня має один місяць пільг, а потім усе буде, як у попередньому випадку, і так весь час. Що більша затримка з обігом коштів, то вони дешевші для їх власника.

Ви спитаєте мене: а як же заощадити суму для серйозної покупки? Особливо за відсутності споживчого кредитування. Усе дуже просто. Ми вже говорили про фонди взаємного фінансування (інвестування) при обліково-розрахункових центрах. Якщо перераховувати щомісяця за договором інвестування надлишок своїх коштів, які ви плануєте накопичувати для придбання чого-небудь, вартість перерахованих грошей буде незмінною

на 100-відсотковому рівні їх вартості незалежно від часу накопичення. Їх можна гарантовано отримати назад у потрібний вам час. Усі такі інвестиційні внески повинна гарантувати держава в повному обсязі незалежно від форми власності обліково-розрахункового центру. Ще один варіант зберегти вартість грошей — зробити їх внеском (паєм) у кредитну спілку (касу взаємного фінансування). Результат буде так само позитивний. Ця фінансова операція особливо актуальна для фізичних осіб — членів кооперативу.

Реалізація таких завдань здатна ліквідувати диктат кредитних грошей, бо **нині вся сучасна світова економіка побудована на основі позикового відсотка або, інакше кажучи, кредиту.**

Невеличкий відступ. Схоже, колись неможливе далі стає неминучим. Ті самі США у серпні 1971 року поставили тоді вже вкрай доларизований світ на хибний шлях, коли законодавчо відмовилися забезпечувати паперову доларову масу власним золотим запасом. Відтоді почалася вакханалія безперервної роботи друкарського верстата без жодних реальних зобов'язань перед зовнішнім світом. Зараз тільки дуже наївна людина вважає, що сьогодення економіка, як і півтора сторіччя тому, працює за принципом: «товар – гроші – товар». Парадоксальна нова формула «гроші – гроші» коротша та «ефективніша». Клопітка ланка у вигляді виробництва реальних товарів, що мають для людей реальну корисність у звичному сенсі цього слова, стрімко витісняється з так званої глобальної економіки.

Матеріальний зв'язок між ціною і корисністю речі як їжі, одягу, житла, засобів пересування чи послуги як засобу задоволення будь якої реальної потреби йде в небуття точно так, як колись пішов у небуття зв'язок між номіналом монети і масою закладеного в ній дорогоцінного металу. Таким же чином речі нового століття позбуваються усякої своєї користі. Єдина споживча здатність, єдина корисність, що зберігає сенс в економіці нового часу, – це їх можливість бути проданими.

Немає жодного сумніву, що рано чи пізно велетенська піраміда емісійних, нічим цінним не забезпечених грошей завалиться і поховає під собою неадекватну практичному глуздові сучасну світову економіку «позикового відсотку», а з нею більшість країн так званого «першого» світу, які через міжнародні банківські структури граються в надування фінансових бульб і цей “захоплюючий” для багатьох процес став зараз майже не головним «виробництвом» прибутку. Загальна віра у можливість продати повітря у вигляді акцій, опціонів, ф'ючерсів і численних інших так званих фінансових інструментів стає головною рушійною силою «нової» економіки і основним джерелом «паперових» за походженням статків окремого досить вузького прошарку підприємливих громадян. І причина тут тільки одна — безмірна зажерливість володарів таких капіталів, зовсім очманілих від спекулятивних надприбутків.

І тільки кооперативна економіка нового типу зможе розірвати хибний ланцюжок «гроші – гроші» та повернути економічне життя до звичної для нас усіх формули «товар – гроші – товар».

Але повернемося до наших завдань. Крім ліквідації диктату кредитних грошей, запропоновані фінансові новації дадуть поштовх до реального кількісного і якісного реформування системи податків та їх адміністрування. І, як наслідок, відбудеться повне перезавантаження податкової системи держави.

Поясню. Із запровадженням відсотка **здешевлення грошей на їх перестій** уся «замортизована» вартість грошей поповнить рахунки державного бюджету. Якщо отримана бюджетом сума буде чималою, це означатиме, що фінанси в країні обертаються недостатньо швидко. Та навіть у такому випадку ці кошти наповнять бюджет країни лише частково. Чому частково? Бо на поповнення іншої частки бюджету, на противагу амортизаційним грошовим відрахуванням, «працюватиме» ще один податок — податок з обороту. Щоразу при визначеному розмірі річного державного бюджету ці два податки «працюватимуть» між собою, як терези: якщо доля першого податку збільшується (коли гроші рухаються в економіці недостатньо жваво), збір податку з обороту має знизитися коштом певного «гальмування» виробництва і споживання. І навпаки: якщо перший складник бюджету

зменшується коштом прискорення руху фінансів, другий складник обов'язково має збільшитися коштом зростання ВВП (внутрішнього валового продукту). У разі переважування умовних терезів у першому випадку економісти разом із фінансистами повинні терміново відкоригувати рух економіки країни так, щоб забезпечити їх зворотне переважування у протилежному напрямі. Точніше кажучи, стан цих терезів будь-якої миті буде маяком для визначення правильного напрямку руху економіки і фінансів нової країни. А ми «на виході» отримаємо лише два податки. Решту бюджету мають доповнити митні і акцизні платежі (рентні ж платежі мають стати вагомою часткою окремого соціального бюджету. Про це читайте в наступній главі).

Тепер про нові принципи роботи фінансових інститутів.

Раніше, розповідаючи про кредитні спілки (каси взаємного фінансування) і їх об'єднання, я наголошував, що згідно з чинним законодавством такі фінансові структури мають бути безприбутковими. Тобто кредити, що вони видаватимуть членам кооперативів, будуть із нульовим відсотком. Це важливо саме тому, що, плануючи і структуруючи принципово нову фінансову систему кооперативної держави, ми у її фундамент закладаємо ті самі дві цеглинки, які відповідають ідеології, де сучасна економіка будується не на основі психології кредиту і позикового відсотка. **Звуться вони нові гроші та безприбутковий принцип роботи сфери кредитування (інвестування).**

Ще раз нагадаймо основні постулати антилихварської спрямованості нової фінансової системи. Отже, це відсутність спекулятивного фінансового ринку, повна відсутність позикових відсотків — кредитних і депозитних, життя людей і країни за спроможностями. Це боротьба за Людину з метою навчити її заробляти гроші суто власною творчою працею, подолати вірус безглузлого накопичення і занепадницьку психологію рантє, перебороти намагання жити в борг. Щодня вести непримиренну боротьбу проти названих чинників, які можуть спричинити застійні процеси у фінансовій системі і в економіці нової країни загалом.

Природно виникає питання: якщо кредити «нульові», як виживатимуть інституції, обов'язок яких — саме кредитувати реальну економіку? І якщо раніше кредитні ресурси виникали переважно з ресурсів депозитних, то тепер при кредитному відсотку «нуль» депозитний відсоток (якби навіть депозити збереглися в майбутньому) становив би мінусове значення. Звичайно, це зі сфери фантастики.

Та розгляньмо таке питання. Хто і для чого братиме кошти за новими умовами? Подивіться вище на структурну будову фінансової системи країни. Хто й кого у ній має право фінансувати і під які проекти? По-перше, про споживчі кредити треба забути назавжди. Я вище вже наголошував, що кредитів «на проїдання» не повинно бути взагалі. Усі інвестиції мають бути тільки під виробничі, наукові, навчальні або інші творчі проекти. І якщо з кредитуванням кооперативної системи ми розібралися, треба розтлумачити кредитування інших економічних секторів.

Що стосується державного сектору, його фінансуватиме винятково держава через банк стратегічного інвестування і соціальних програм. Поточні проекти фінансуватимуться з коштів, які є в обігу країни, а важливі проекти державного значення — з цільових емісійних коштів «замкнутого циклу» під майбутню працю і додаткову вартість новостворених об'єктів.

Приватний бізнес, малий і середній, матиме два джерела фінансування. Перше джерело — це державні ресурси, коли приватний бізнес виконує державне замовлення повністю або частково. За умови укладення відповідної угоди з державою такий проект фінансується з державних оборотних коштів знову-таки через банк стратегічного інвестування і соціальних програм. Друге джерело — це кошти соціального розвитку місцевостей, коли приватний бізнес виконує роботи, передбачені стратегією розвитку його району, міста чи селища. Якщо є реальна ідея і якісний бізнес-план, фінансування можна буде отримати з фондів взаємного інвестування у регіональному обліково-розрахунковому центрі чи кредитній спілці (касі взаємного фінансування).

Тепер про чинник суто економічного характеру. Як кредитор, який дає гроші за нульовою ставкою, не «прогорить» і щонайменше вийде «в нуль»? Ви пам'ятаєте, що особливе значення має ліквідація лихварських кредитних грошей на основі позикового відсотка?

Ми не єдині під Місяцем у цьому світі. Така практика вже має місце у так званих мусульманських банках досить тривалий час. Тільки їм заробляти на лихварстві забороняє релігія, а ми відмовимося від цього завдяки здоровому глузду, прагненню до соціальної справедливості і намагання побудувати унікальну, міцну і життєздатну ефективну економіку нової кооперативної держави (усі аргументи дивіться вище).

Так от, якщо кредити безвідсоткові, гуманні прибутки кредитора мають виникнути від часткової участі в бізнес-проектах позичальників. Ці прибутки разом із надходженнями за послуги від обслуговування інших операцій мають покрити всі операційні, технічні й інші видатки фінансової установи. Проте часткова участь у бізнес-проектах позичальників може бути обов'язковою за згодою сторін.

Така схема взаємної співпраці дуже дисциплінує кредитора. Тепер він тим паче не може ризикувати задля прибутку в сумнівному проєкті. Бо в разі невдачі, навіть при поверненні «тіла» кредиту, ні про який прибуток для нього не може бути й мови.

Грошова одиниця нової держави. Нова гривня

Одним із символів будь якої держави зазвичай є її грошова одиниця. Вона є мірилом не тільки процесу обміну будь чого на будь що, тобто праці – на товари, послуги і таке інше. Вона є, і це головне, мірилом якості фізичного існування людини, адекватності оцінки її праці. А для держави у цілому вона є мірилом оцінки кількості продукту, що виробляється щодня, і продукту, який накопичується «у засіках» в процесі діяльності нації за певний період. І що найголовніше – засобом оцінки усього надбання нації з метою визначення рівня капіталізації країни.

У попередньому розділі ми чітко визначили для себе, що національна грошова одиниця не може бути об'єктом котирування та спекуляцій на цьому, що на внутрішньому ринку у неї немає ніякого обмінного курсу ні до якої валюти, що вона є величиною абсолютною – стабільною та незмінною. І що усе в економіці держави рухається навколо неї, як еквіваленту оцінки будь якого процесу творення, так і засобу уніфікації для визначення пропорційності співвідношення усього, що виробляється та споживається суспільством. І що всі ці фактори беззаперечно гарантуються державою. До того ж вона не зможе бути засобом накопичення, бо за простій грошей з часом прийдеться заплатити їх здешевленням.

Отже, нарешті ми отримаємо справжній стійкий державний символ. Стабільний, по доброму незмінний, забезпечений усіми ресурсами такої ж стабільної держави.

Зрозуміло, що гривня Київської Русі має повністю замінити нинішню гривню. Але як замінити? Протягом якого часу?

Усе буде робитися поступово. Відлік часу для нової грошової одиниці офіційно почнеться з моменту проголошення про заснування нової держави Київська Русь. А поки в обігу буде всім нам добре знайома гривня. Можливо «на вагу» така ж сама. Можливо, деномінована. Цей час ми визначаємо як перехідний. І зовсім не тому, що нові гроші важко швидко надрукувати і ввести в обіг. А тому що нова гривня ніяким чином не буде спадкоємницею долі старої. Вона буде від неї повністю «відв'язана». Тобто абсолютне номінальне значення нової гривні буде визначатися окремим засобом, і на момент одночасного введення вона одразу ж стане новітнім еквівалентом між працею, товарами та послугами. А решта старої грошової одиниці на прикінцевому етапі її ходіння аж до повного вилучення буде еквівалентно «підлаштована» під абсолютне номінальне значення нової.

Будь-яка велика за значенням ідея обов'язково має включати у свій контекст надзавдання. Які ж надзавдання треба ставити на етапі втілення в життя нової державної грошової одиниці?

Перше і саме основне – забезпечення якості життя громадян оновленої країни. Друге, теж надважливе – досягнення вагомості нової гривні у соціальному та економічному житті. Вона має бути і «здаватися» усім громадянам дорогою «на вагу» і тому цінуватися беззаперечно. Навіть одна гривня – це має бути коштовно. А дрібні монети мають знов повноцінно увійти в обіг і за них можна буде купувати певні товари та послуги.

З доступних історичних матеріалів відомо, що у прадавній Київській Русі дорослий кінь коштував усього дві гривні. Для нас, майбутніх нащадків тієї держави, це як певний символічний номінальний орієнтир на те, що гривня й тоді була «дорогою».

Тому, вводячи нову гривню в обіг, ми маємо визначити та відрегулювати вартість та взаємозв'язок цін на основні товари та послуги таким чином, щоб вони були співставні з невеликими за своїм номіналом купюрами: 1, 2, 3, 5, 10. І у повсякденному житті це мають бути «вагомі» гроші. Водночас, мінімальні заробітна платня та пенсія у провідних для нової країни державному та кооперативному секторах економіки мають бути розраховані та визначені відповідно. А мірилом достатності має стати гідний розвинутої країни продуктивний та товарний кошик.

«Філософський камінь» для нової держави

Попередні розділи «Фінансова система нової країни» та «Грошова одиниця нової держави. Нова гривня» поступово підвели нас до розгляду найважливішого питання, яке до цього часу повноцінно не розв'язане в будь-якій країні світу – злиднений чи багатий.

Пов'язане воно з дефіцитом вільних коштів на власний розвиток держави. Майже всі бюджети країн мають дефіцит, майже всі країни мають борги, як зовнішні, так і внутрішні. У державах, в руках яких є грошовий друкарський верстат, чомусь завжди бракує коштів на власний іноваційний розвиток. Чому так? Невже не можуть дати цьому раду? Питання дійсно не просте і вимагає від керівництва країни не тільки високого професіоналізму, а й чесних та прозорих намірів та дій. Бо мова йде про використання «чарівного» друкарського грошового верстату. І про спокусу не контролюваного скористання ним для вирішення будь-яких питань.

Саме на ці виклики я маю дати відповідь, а після цього викладу рішення, яке назавжди забезпечить державу коштами на розвиток у необхідних обсягах і в будь-який час. Але спершу – про парадокси.

Парадокс перший полягає в тому, що у держави чомусь завжди не вистачає коштів. Хоча вона завжди має певний бюджет, який наповнюється зібраними податками.

Парадокс другий: якщо хочеш великий бюджет – збільшуй або базу оподаткування, або самі податки. І, як правило, буває так, що базу збільшувати вже неможливо, а податки – небезпечно. З причин соціального характеру. А якщо ще й держава недолуга, що неефективно проїдає більшість власного бюджету, неминуче виникає його дефіцит. І тут уже не до інноваційного розвитку, бо за усталеними кимсь і колись сумнівними правилами треба займати гроші у зовнішніх (прямі кредити) чи внутрішніх (облігації займу) кредиторів для покриття створеного власною безпорадністю бюджетного дефіциту. У будь-якому випадку держава виглядає таким собі безпорадним жебраком, якого, як коняку з шорами на очах, пожиттєво водять по певному порочному колу.

І коло це безкінечне і фатальне тому, що наша ганебна для сьогодення економіка кредитного відсотка, як наркоман, ніяк не може зіскочити з кредитної голки, на яку її свідомо підсаджують або багаті всесвітні «буратіни», або власні «керівники-патріоти» з метою наловити собі рибки. У створеній ними ж каламутній воді. А у ще гіршому варіанті – з

метою виконати чиесь руйнівне замовлення. Бо зрадників та агентів впливу поки ще всіх не вивели.

Далі – парадокс третій. Чому держава, у якої є друкарський верстат і монопольне конституційне право, не забезпечує себе грошми, як це потрібно? Для сміху, відповідь на таке запитання яскраво викладена в анекдоті, що є епіграфом до розділу «Фінансова система нової країни». А якщо серйозно, то яка держава – така і її воля. І нарешті – доля.

От тепер і поговоримо про державну волю. На власній території воля держави має бути величиною абсолютною. І якщо під визначенням «держава» мати на увазі органічне об'єднання всіх її громадян без винятку, пов'язаних між собою згодою у питаннях суспільного розвитку і загальними інтересами, поняття «воля держави» стає синонімічним поняттям «воля народу». Без усякого пафосу. І коли держава саме така, усі її дії стають превалюючими над будь-якими корпоративними чи особистими інтересами, з якого б боку вони не надходили і що б собою не маскували.

Насправді держава є монетарним монополістом і має необмежену можливість оплачувати свої нинішні та майбутні платежі. Неплатоспроможність і банкрутство держави з точки зору нормальної економіки є подіями нереальними. Держава має необмежені можливості «залити» власні гроші в будь-який сектор економіки та платити ними за власними зобов'язаннями.

З давніх часів нам відомі легенди про середньовічних алхіміків, які намагалися знайти формулу «філософського каменю» для перетворення будь-якого металу чи матеріалу на золото. Саме у цьому вони бачили основу створення благополуччя і процвітання у світі. Тепер із сучасного наукового досвіду ми вже знаємо про приреченість цих намагань.

Але саме легенда наштовхнула мене на думку, що міф про «філософський камінь» не такий вже й фантастичний, якщо розглядати його зовсім в іншій площині. Тобто зараз під визначенням «філософський камінь» ми маємо розуміти **волю держави здійснювати свої надзвичайні можливості на благо народу з метою швидкого та чарівного перетворення власного життя на краще і набуття справжньої незалежності від будь-кого у цьому світі.**

І що ж ми хочемо отримати за його допомогою? Золото, як у середньовіччі? Але ми раніше вже визначилися, що воно з часом не буде відігравати вирішальної сили у фінансовій могутності країни. Тоді що нам треба найбільше за усе?

Відповідь буде такою: нам потрібні **необмежені власні можливості. І їх вільна реалізація у потрібний нам час і в необхідному обсязі.** І ще не удавана, а справжня незалежність. Це і є та сама «блакитна мрія» будь-якої амбітної та потужної держави. Це і буде прикінцева мета пошуку «філософського каменю». Тобто те саме «золото». А самим «філософським каменем» стане **державна воля, яка буде виражена можливістю забезпечити реалізацію всіх своїх задумів абсолютно самостійно і незалежно, використовуючи для цього лише власні конституційні повноваження.**

Так, мова піде про гроші. І не просто про «папірці», а про таке призабуте нами їх визначення, як казначейські білети, якими завжди визначалися кошти, емітовані під розвиток держави. Тобто вони такі ж самі звичайні гривні, але у вигляді «електронних записів». І ми їх умовно так «фарбуємо» лише для розуміння, що це є спеціально емітовані кошти. Не для споживчого ринку, а виключно під виконання інвестиційних проектів державного значення.

А гроші, реалізовані через заробітну плату працівників підприємств, що мають будуватися за інвестиційні кошти, будуть призначені для споживчого контуру і приймуть вигляд добре знайомих нам банкнот (по-іншому – купюр). У більшості випадків – теж «електронних», але вони зможуть бути перетворені на звичайну паперову готівку через банкомати.

І от коли держава стане основним гравцем на власному економічному полі і перестане займати гроші у будь-кого та приймати участь у сумнівних спекулятивних іграх по збагаченню усіх зацікавлених, окрім себе, вона зможе реалізувати **волю своїх конституційних повноважень для задоволення власних потреб у повному обсязі і у необхідний час.** Це і стане «філософським каменем» для перетворення цієї державної волі у

«золото» економічного і соціального успіху. Але така «конвертація» можлива тільки за умови **абсолютної довіри** до своєї держави її громадян-акціонерів.

Під таку революційну економічну ідею має існувати надійна фінансова схема її реалізації. Зараз ми її тут і розглянемо.

СХЕМА 1. Грошовий обіг країни

На **схемі 1** відображена відмінна від традиційної схема руху коштів у новій державі. Ця відмінність визначена тим, що в неї доданий контур інвестиційних національних проектів, які переважно будуть фінансуватися з цільових емісійних коштів. Решта буде додаватися із звичних нам джерел: держбюджету, зонішніх та внутрішніх інвестицій, інших фінансових джерел під гарантії різноманітних резервів держави. В результаті виникає зовсім новий фінансовий контур видатків на державні інвестпроекти, важливою складовою якого буде заробітна плата всім задіяним в них робітникам. Саме цей зарплатний потік має бути певним чином «маркований» у загальному фінансовому потоці для його відмінності з метою подальшого відслідковування та обліку.

Оскільки емісійні гроші за своїми обсягами превалюють над усіма іншими грошовими потоками, що задіяні для виконання таких проектів, може виникнути серйозний додатковий тиск на споживчий фінансовий контур вже зарплатними коштами, які будуть витрачатися найнятими на їх будівництво працівниками на ринку товарів та послуг. В теорії це може спричинити певний перекид, порушивши загальнодержавний внутрішній фінансовий баланс. А ще гірше – спричинити інфляцію.

Тому маємо надзавдання: нівелювати можливий негатив від вкиду у контур споживання додаткових зарплатних грошей емісійного походження. Його можна вирішити двома шляхами.

Перший – суворо контролювати обсяги перекосу фінансового балансу та періодично вилучати надлишок цих «маркованих» грошей з фінансового ринку.

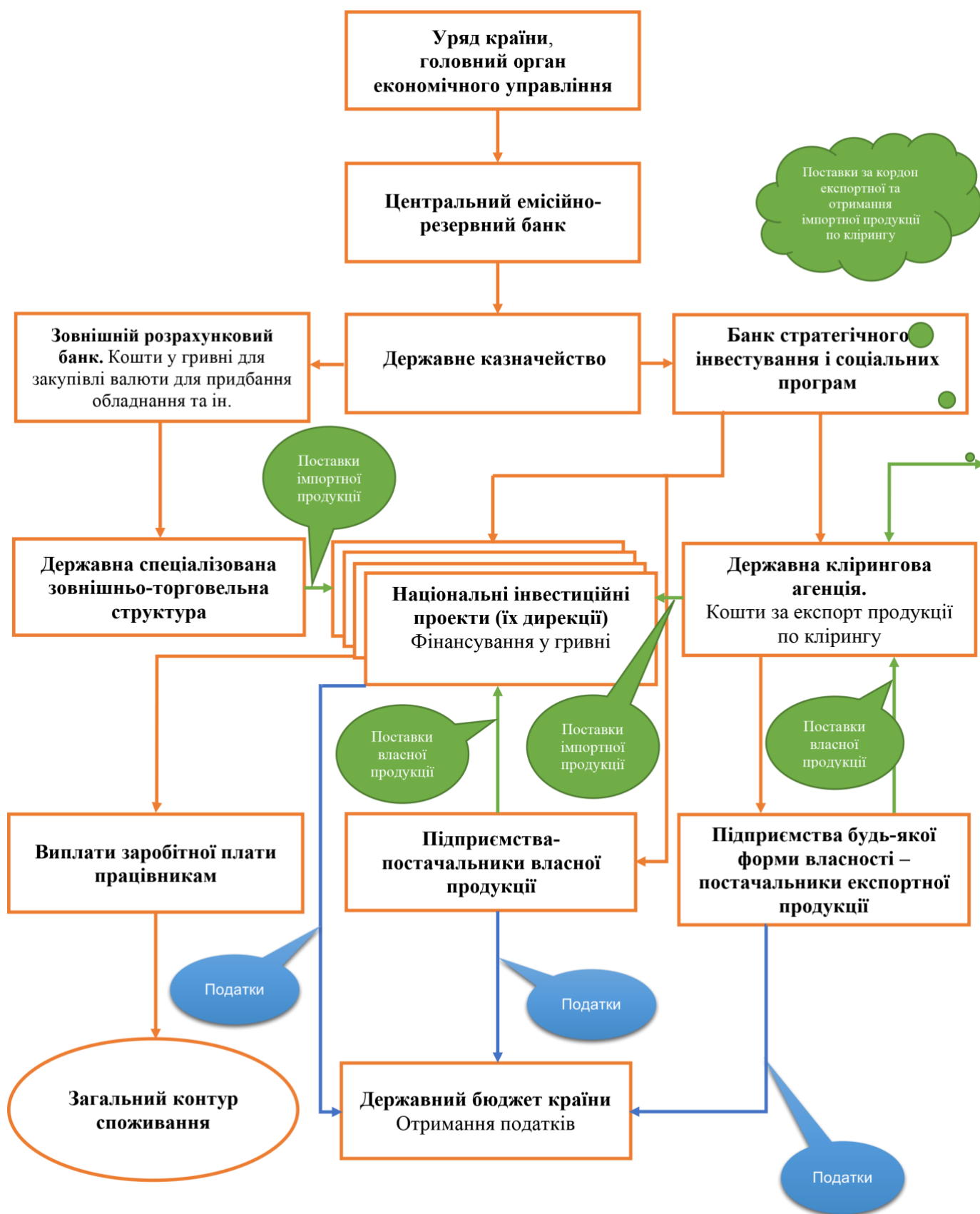
Другий, найкращий – синхронно із зростанням обсягів коштів у загальному контурі споживання збільшувати виробництво необхідного асортименту товарів і продуктів, розширювати перелік запропонованих послуг, «зв'язуючи» тим самим додаткові «марковані» гроші, що туди надходять.

А в загалом висновок буде наступним: під час виконання державних інвестпроектів нівелювати можливий негативний тиск збільшеного обсягу додаткових емісійних коштів на фінансовий ринок можливо через утворення двох незалежних фінансових контурів, що між собою не перетинаються: виробничого та споживчого. Виробничий існує замкнуто від споживчого і включає у себе лише фінанси на створення виробничої та інфраструктурної бази самих інвестпроектів. Вкладені кошти будуть «вийматися» з такого контуру за рахунок суворо контрольованих регулярних амортизаційних відрахувань, які мають накопичуватися у спеціальному державному фонді з метою або вилучення з фінансового ринку, або подальшого інвестування в аналогічні проекти, мінімізуючи тим самим обсяги майбутніх додаткових грошових емісій.

Зарплатні емісійні кошти будуть попадати на споживчий ринок через споживчий контур, підвищуючи тим самим споживчий попит. Але тиск на споживчий ринок у масштабах країни буде підвищуватися не дуже значно, бо заробітна плата у видатках на виконання інвестпроектів навряд чи буде перевищувати 20% загального обсягу емісії на їх створення. І таке додаткове підвищення має нівелюватися синхронним підвищенням споживчих пропозицій, частина яких вірогідно буде вироблена тими ж самими підприємствами, що будуть створені державою за рахунок спеціальних грошових емісій.

Ми повинні мати розуміння, що рішення про здійснення будь-якого інвестиційного проекту національного рівня за емісійні кошти має прийматися виключно Урядом за поданням та розрахунками головної економічної структури країни, а емісія грошей під проект здійснюватися центральним емісійно-резервним банком. Далі ці кошти будуть розподілятися через державне казначейство згідно із **схемою 2**.

**СХЕМА 2. Фінансування проектів та поставки обладнання та матеріалів.
Податки до бюджету**

Ознаки проектів, які можуть бути створені державою за додатково емітовані інвестиційні кошти.

1. Проект за своїм значенням має бути унікальним та загальнонаціональним.
2. Проект має стати об'єктом довгострокового використання.
3. Проект повинен мати корисне значення не тільки для розвитку конкретної галузі, а й нести у собі певну ознаку міжнародної значущості для зміцнення позицій країни у міждержавних економічних відносинах.
4. Проект має бути цільовим, ідеально прорахованим не тільки економічно, а й всебічно вивіреном з усіх аспектів реального життя країни та її суспільства.
5. Проект має стати головною складовою діяльності певного переліку залучених для цього державних структур (див. схему 2). Це необхідно для закріплення емісійних коштів серед цих державних структур з метою надійного контролю за їх витрачанням та уніфікації звітності. Підприємства інших форм власності залучаються до такого циклу за необхідністю лише як постачальники власної продукції: як безпосередньо для виконання проекту, так і для клірингових міждержавних розрахунків за імпортоване обладнання, придбані технології або ексклюзивні матеріали. Розрахунки з ними проводяться за відвантажену продукцію виключно через державний банк стратегічного інвестування і соціальних програм, і вони є прикінцевою ланкою, яка не має зворотного фінансового чи товарного зв'язку з основним виконавцем – дирекцією інвестиційного проекту.
6. З пропозицією щодо ініціювання проекту може виступити будь який компетентний у цьому питанні громадянин країни – вчений, відомий профільний фахівець-практик, аналітик з фаха, також галузеві міністерства або підприємства, наукові заклади чи територіальні громади (за підтримки галузевих фахівців), на землях яких можуть бути розташовані об'єкти будівництва майбутнього інвестпроекту.
7. Офіційно ініціювати проект можуть: Глава держави – керівник Уряду та керівник головної економічної структури країни.
8. Згоду на такий проект дає виключно Глава держави – керівник Уряду і оформлює її своїм Указом та відповідною постановою Уряду.

Рента. Земельні рентні відносини

У мене немає жодного сумніву, що кожний українець має право на свою частку в земельних, природних і виробничих ресурсах країни. Її розмір має визначатися в результаті ділення загальної вартості всіх цих ресурсів на загальну кількість населення. Одним словом, незалежно від того, де живе людина — в місті чи селі, вона повинна почуватися співвласником скарбів своєї країни і мати вигоду від експлуатації всіх різновидів суспільних благ. Конституція України окреслює таке поняття, як «власність українського народу». Нехай воно зараз майже зовсім декларативне, але під час формування держави нового типу ми маємо спрямувати всі свої зусилля, щоб надати цьому надважливому поняттю реального наповнення.

Так що ж таке рента взагалі? Простіше кажучи, **це засіб реалізації права на виробничу експлуатацію будь-яких скарбів, які є суспільною власністю.**

А землю ми передусім визначаємо як найголовнішу і найкоштовнішу суспільну власність. Нам усім вкрай потрібне нове осмислення питання про земельні відносини в державі.

Ми багато років посідаємо позицію «між стільцями» через дилему, однією частиною якої є справедлива думка про те, що земля — це державна або, ще варіант, народна власність. Отже, вона не товар і тому не продається. Друга частина дилеми — теперішні реалії, коли нестримне в попередні роки зростання цін на землю, особливо біля великих міст, вкупі із системною кризою в сільськогосподарському виробництві, викликаною браком кредитів, матеріальних і людських ресурсів, породили у власників земельних паїв відсутність мотивації обробляти їх та підштовхнули продавати землю, користуючись спекулятивним попитом на неї і намагаючись заробити хоч якусь копійчину, не думаючи навіть про власне чи родинне майбутнє. Всі ці чинники серйозно вплинули на нинішню невизначеність позиції і певну розгубленість суспільства в цьому життєво важливому питанні.

Але вирішення цієї складної проблеми існує. Воно теж виглядає як певна дилема. Одна її частина має виключно соціальний «вигляд», бо визначає землю як суспільну власність. З доходу від володіння та її використання у новій державі має бути сформовано окремий соціальний бюджет, який повинен витрачатися суто на суспільні соціальні потреби. Інша частина дилеми виглядає зовсім по-ринковому: земля — це товар, а тому жодної насильної зрівнялівки, тим більше жодної реприватизації бути не може, бо все це основа громадського спокою в державі. Кожен платить у соціальний бюджет за свої гектари сам, а якщо хтось платити не може — землі не матиме. **Але головне тут – ніхто не може стати довічним власником землі! Тільки на певний, законодавчо закріплений термін. Земля є і завжди залишатиметься суспільною власністю.**

Тобто йдеться про земельну ренту. У надважливому для України аграрному секторі земельна рента — це відповідно механізм реалізації права на виробничу експлуатацію основного скарбу держави — її землі.

Кожен власник або землекористувач мусить сплачувати певні, розраховані на основі рентної бази за спеціальною методикою платежі до окремого соціального бюджету. Джерелом таких надходжень має стати зароблений прибуток, який виникає від використання суспільної власності і є результатом зростання ціни на власну продукцію в умовах ринку. Та ще й за прогнозованого зростання попиту на дефіцитну продукцію землеробства при одночасному зростанні населення планети.

Але повернімося знову до пекучих у суспільстві тем: **причетність кожної людини до суспільних багатств країни та визначення долі кожного громадянина вкупі з правом розпоряджатися нею.**

Під час запровадження в суспільстві стабільних рентних відносин кожна людина повинна отримати персоніфіковане право на свою частку наповненого рентними платежами окремого соціального бюджету. І, звісно, вона має розраховувати на те, що її найкритичніші проблеми може бути профінансовано коштом цієї частки, а саме: власне здоров'я і здоров'я родини, особиста освіта, освіта дітей, якість щоденного життя (різноманітні комунальні проблеми, екологічний захист середовища місця проживання).

При такому підході **ми знову зможемо повернути в дію давно порушені основні конституційні права людини на безоплатну охорону її здоров'я й освіти.** Кожному громадянину треба мати впевненість у можливості фінансування з окремого соціального бюджету цих важливих особисто для нього суспільних проектів загальнодержавного значення.

Усі роки незалежності народ України було фактично усунуто від результатів використання тієї власності, яка по праву належить йому за Конституцією, а надприбутки залишалися в кишенях не тих, хто виробляє, а тих, хто «керує» або «посередникує» на реалізації результатів цієї праці.

Насправді все має бути інакше. Кожен, хто в цей каламутний час будь-яким чином (крім уже зовсім кримінальних способів) отримав землю, повинен на основі закону юридично врегулювати взаємні права, обов'язки і взаємні інтереси з державою, котрій вона належить на правах суспільної власності. І в цих стосунках не може бути переможців або переможених, бо все має відбутися лише на основі паритету. Тільки тоді така приватизація

землі (і тільки на певний визначений законом термін), на думку більшості людей, може стати більш-менш соціально виправданою.

Якщо землевласник або землекористувач, який колись отримав будь-якого розміру наділ, хоче і надалі ним володіти й заробляти на ньому, він повинен стати «соціальним донором» суспільства, сплачуючи ренту в соціальний бюджет. Її розмір може бути різним, зважаючи на якість ділянки, її площу й місце розташування. Але в кожному разі повинен існувати певний незнижуваний мінімальний рентний платіж за землю. Навіть для тих, хто має невеличку ділянку землі суто для життя й ведення домашнього господарства, мусить бути визначено за окремою градацією символічну рентну плату.

Тоді всі землевласники і землекористувачі, малі чи великі, будуть юридично зв'язані із суспільством рентними відносинами, що вирівняє їх відповідальність за наданий їм у користування земельний ресурс. А символічна рента для власників невеличких ділянок для життя не зможе підірвати сімейний бюджет, бо при їх оцінюванні неодмінно має бути враховано безприбутковість такого землекористування.

От при такому особливому підході земля вже не просто товар, а джерело постійних суспільних прибутків, бо **не поділяється довічно між конкретними особами**. Доки ти платиш ренту, доти земля на певний термін у твоєму розпорядженні. Та ще й, крім фінансових, ти береш на себе зобов'язання перед суспільством завжди бути дбайливим хліборобом.

Але найцікавіше і найважливіше те, що при запровадженні рентних земельних відносин **суспільство стає зацікавленим у появі на землі міцного землевласника як стабільного платника ренти**.

А майбутній законодавчий механізм розподілу рентних надходжень до соціального бюджету має відрегулювати рівні права людей на отримання зиску від використання землі й інших державних скарбів як суспільної власності. Важливо, що за таких обставин певні соціальні протиріччя між селом і містом може бути суттєво знівельовано.

Держава нового типу, запропонувавши народові таку систему земельних і рентних відносин, має взяти на себе організацію і поточний моніторинг ефективного використання власних земельних (і не тільки) ресурсів.

У результаті впровадження в країні навіть тільки земельних рентних відносин виникнуть довгострокові для всіх економічні стимули, які дадуть імпульс наступним позитивним соціальним зрушенням:

- могутньому наповненню окремого соціального бюджету країни для всіх без винятку її громадян;
- підвищенню фінансового рівня і якості соціальних гарантій;
- підвищенню рівня зайнятості;
- істотному підвищенню рівня життя на селі;
- покращенню сільської інфраструктури;
- мінімізації впливу молоді та в результаті – омолодженню села.

Стати на таку нову позицію щодо вирішення земельних проблем дуже привабливо. По-перше, така позиція визначає нову соціальну й економічну перспективу для нової держави і вона забезпечить сприйняття, розуміння й прихильність з боку не тільки соціально незахищеної частини українського народу, а й з боку навіть переважної кількості майбутніх платників ренти. Бо не можуть же вони не розуміти того, що на землі їм треба працювати і жити пліч-о-пліч з усіма тими, кому ця земля належить по конституційному праву. Тому спокій і мирні взаємини між усіма верствами суспільства стануть основою плідних ділових, виробничих і просто сусідських стосунків. Такі життєві обставини обов'язково дадуть відчутний результат під час формування нової кооперативної держави, і описаний вище соціальний бюджет, що буде відмінним і не змішуватиметься із загальнодержавним бюджетом, стане ефективним джерелом накопичення й використання суттєвих рентних платежів за землю й інші скарби держави з метою ефективного їх використання на суспільні та індивідуальні соціальні потреби громадян країни.

Концесія

Розглянувши перспективи рентних відносин для оновленої держави, не можна не зачепити також поширений у світі економічний механізм концесії.

Концесія — це форма залучення, як правило, фінансових або й інших матеріальних ресурсів від іноземного інвестора, коли держава напряму або через місцеві органи влади, які представляють її інтереси, передає в експлуатацію й управління іноземним компаніям або приватним підприємцям на певний термін і на відшкодувальних умовах земельні ділянки, джерела природних ресурсів, підприємства чи інші господарські об'єкти.

Ці дії регулює винятково законодавство держави, яка надає таке концесійне право. Концесіонер вкладає свої кошти в освоєння певних територій, розробку корисних копалин, організацію виробництва чого-небудь, отримуючи за це відповідний своєму вкладу прибуток та систематично сплачуючи обумовлену плату державі, яка здала йому щось у концесію. З розвитком концесійної території часто виникають спільні підприємства зі спільним використанням капіталів як концесіонера, так і держави-власника природних та інших її скарбів.

Згідно з міжнародним правом, держава може припинити дію концесії у зв'язку із закінченням договірному терміну або в окремих випадках, що також відповідає міжнародному праву, може достроково припинити дію концесійної угоди.

Важлива риса концесійних відносин — те, що стороною в таких правовідносинах завжди виступає держава. Надання дозволу на концесійну діяльність, пов'язану з монопольним правом держави на її ресурси, є винятково прерогативою самої держави.

Налагодження справедливих і плідних концесійних відносин у країні дає швидку й реальну можливість вирішити особливо важливі стратегічні питання на тих напрямках, де країна ще тривалий час буде не в змозі зробити це самотужки. Тому й напрями концесійної діяльності визначає лише держава і діяльність на цих напрямках має принести очікуваний, життєво важливий і довгостроковий результат без вкладення великих бюджетних коштів. А напрями ці загальновідомі усьому світові: будівництво нових надсучасних транспортних магістралей, розвідка й розробка нових родовищ корисних копалин та вуглеводнів, будівництво сучасних високотехнологічних підприємств, створення нових енергогенеруючих потужностей тощо.

Аудит держави

Хочу ще раз наголосити на тому, що кожний українець має відчувати себе реальним, а не номінальним власником своєї частки загальнодержавних багатств. І не тільки на рівні комунальної (про це нижче), а й на рівні державної власності. Такі засади має бути не декларативно закріплено, хай навіть у Конституції, а юридично втілено в ланцюжку всіх необхідних законодавчих і підзаконних актів та відтворено самим фактом набуття громадянами майнових прав через отримання ними сертифікатів певного зразка. Це зафіксує їх реальну причетність до скарбів держави і зробить кожну людину справді рівноправним **акціонером своєї країни**, відповідальним за її стан і зацікавленим у результатах її розвитку.

Але для визначення реальної долі громадянина в скарбах держави треба провести зрозумілий і прозорий, а головне — **повний аудит економічного й фінансового стану країни, аудит її природних і матеріальних ресурсів. На основі даних такого аудиту визначиться реальний рівень та показники капіталізації самої держави. Простіше кажучи, ми маємо встановити, скільки на теперішній час вартує наша країна.**

Показники такої капіталізації потрібні не лише для з'ясування обсягу майнової причетності українців до багатств держави, а і як реальний економічний показник для

можливого майбутнього залучення масштабних інвестицій під стратегічні для розвитку держави інноваційні проекти.

**Нові відносини у місцевому самоврядуванні.
Встановлення постійної юридичної залежності та майнової відповідальності
обраної місцевої влади від її електорату.
Набуття членами громади юридичних прав
акціонерів суспільного комунального майна**

Згідно з Конституцією України (ст. 143) територіальні громади «...безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування управляють майном, що є у комунальній власності». Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначає, що «органи місцевого самоврядування від імені та в інтересах територіальних громад відповідно до закону здійснюють правомочності щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами комунальної власності» (ст. 60).

Але, на жаль, сьогодні всі різнобарвні політичні структури чи дехто з одіозних осіб жадають здобути місцеву владу з однією метою — самовільно, на власний розсуд використовувати або відчужувати комунальне майно та місцеві земельні ділянки. Їх використання або приватизація проводяться в інтересах окремих кланів чи сімей, а будь-яке будівництво — в інтересах великих корпорацій і окремих олігархів.

І щоб запобігти цьому, кожний громадянин повинен брати безпосередню, а не декларативну участь в управлінні й володінні комунальним майном, бути безпосередньо за нього відповідальним і матеріально зацікавленим у його ефективному використанні. Тобто стати справжнім акціонером майнового комплексу місця свого проживання.

Фіксувати це треба юридично в спосіб видачі кожному громадянину, який досяг 18-річного, тобто виборчого, віку **«Іменного майнового сертифіката на право володіння часткою комунального майна»**.

Власник такого «Сертифіката», крім майнових, набуває певні юридичні права, які делегує місцевій раді для управління належною йому часткою комунального майна з метою законного, ефективного й прибуткового використання, а також **отримання на свій «Сертифікат» щорічної грошової винагороди** за результатами її (влади) діяльності з управління об'єктами комунальної власності.

Для людини, яка постійно живе і зареєстрована в певній місцевості, «Сертифікат» буде її довічним іменним документом, але він не може успадковуватися й передаватися третій особі, а також не може бути предметом купівлі-продажу або застави.

Якщо людина змінює місце свого проживання, вона повинна здати свій «Сертифікат» у місцеву раду, а згодом, реєструючись уже на новому місці проживання, отримати інший.

Між місцевою радою в особі її керівника — міського (сільського) голови, та кожним громадянином укладається типовий договір, за яким сторони беруть на себе взаємні зобов'язання.

Голова ради — міський (сільський) голова зобов'язується:

- укласти типовий договір з кожним громадянином, який має офіційну реєстрацію за місцем проживання та досяг виборчого віку, на управління належною йому часткою комунального майна з метою законного, ефективного й прибуткового управління ним на термін його каденції;
- доцільно, ефективно й економно керувати та використовувати в інтересах громади і кожного громадянина майно комунальної власності, примножувати його, постійно збільшуючи його капіталізацію;
- за результатами ефективного (прибуткового) використання комунального майна забезпечити виплату громадянину щорічної винагороди на належну йому частку в цьому майні згідно з його «Іменним майновим сертифікатом».

Громадянин зобов'язується:

- зберігати й захищати від знищення комунальне майно за місцем свого проживання, як-от прибудинкову територію, під'їзди, ліфти, транспортні засоби, зелені насадження та інші об'єкти загального користування;
- економити воду, електроенергію, газ, тепло й інші матеріальні й енергетичні ресурси;
- своєчасно і в повному обсязі сплачувати комунальні платежі;
- сприяти покращенню екології в місті, не допускати його забруднення.

Договір підписують голова ради — міський (сільський) голова з одного боку та громадянин з іншого боку. В разі неналежного виконання взятих на себе зобов'язань сторони мають право розірвати договір у суді за місцем реєстрації громадянина. Наслідком судового рішення має стати наступне:

- у разі визнання судом вини місцевої влади вона зобов'язана невідкладно своїм коштом усунути проблему спору, а також відшкодувати громадянину завдані збитки;
- у разі визнання судом вини громадянина той зобов'язаний самостійно і за свій рахунок усунути проблему спору. Також він за рішенням суду частково або повністю може бути позбавлений права на отримання щорічної винагороди за результатами діяльності місцевої ради з управління об'єктами комунальної власності.

За результатами спільної діяльності ради й громади щорічно підраховується загальний обсяг зароблених коштів від використання комунального майна.

Половина отриманого прибутку йде на виплату винагороди всім власникам «Іменних майнових сертифікатів». За умови ефективної спільної роботи ради і громади сума загальних виплат може бути чималою. Кожен громадянин на свій «Іменний майновий сертифікат» отримує певну суму коштів, визначену поділом загального прибутку від роботи комунальних підприємств на загальну кількість сертифікатів, які знаходяться на руках у мешканців.

Але, як і у випадку з **визначенням частки кожного громадянина** в державних скарбах (про це було вище), ситуація з комунальним майном також потребує проведення зрозумілого і прозорого повного аудиту економічного й фінансового стану цього майна (до речі, разом із земельними ресурсами, що належать громаді). Простіше кажучи, за результатами такого аудиту ми повинні з'ясувати, **яка на сьогодні ринкова вартість комунального майна місця проживання кожного громадянина України.**

Інша половина прибутку від ефективного використання комунального майна має піти на розвиток комунальних підприємств та відновлення самого комунального майна. Ця інвестована в комунальне господарство сума і визначить частку, на яку за поточний рік збільшилася ринкова вартість комунального майна.

Якщо громадянин вважає, що місцева влада в особі її керівника — міського (сільського) голови неналежно розпоряджається комунальним майном, він має право через суд розірвати договір та як співвласник комунального майна і власник «Іменного майнового сертифіката» відкликати надані ним повноваження як керівникові міської ради — міському (сільському) голові, так і самій раді. За такого судового рішення голос громадянина за міського (сільського) голову і саму раду на останніх виборах автоматично вважається відкликаним на підставі недовіри.

Якщо виникне ситуація, коли загальна кількість розірваних за рішенням суду договорів та, як наслідок відкликаних повноважень, наданих раді і її керівникові, сягне 50 % + 1 голос кількості громадян, які мають договори й «Іменні майнові сертифікати», міський (сільський) голова і місцева рада автоматично складають свої повноваження через недовіру виборців, і проводяться нові дострокові вибори.

Такий засіб має стати ефективною оцінкою громадянами роботи обраних ними до місцевої влади представників з метою реального контролю їхньої діяльності та дієвим юридичним механізмом висловлення недовіри й відкликання з обійманих посад негідних місцевих керівників.

Має бути розроблено, надано і затверджено референдумом громади статут кожного міста, села чи селища. У ньому має бути закріплено засади типового договору про надання

виборцями юридичних повноважень обраному ними міському (сільському) голові та місцевій раді, а також право кожного жителя на володіння належною йому часткою комунального майна з правом отримання «Іменного майнового сертифіката». У статуті повинні юридично закріплюватися вимоги до кандидата на посаду міського (сільського) голови — керівника місцевої ради. Кожен претендент повинен глибоко знати міське господарство. Для цього він мусить пройти незалежне тестування на володіння системою керування місцевим господарством та знання законів України про місцеве самоврядування. Це дасть змогу отримати місцевого керівника-професіонала, якого хвилюватимуть проблеми громади загалом і кожного громадянина зокрема.

Соціальні програми загальнодержавного значення

Ставлячи перед собою амбітні завдання, які передбачається втілити в новій кооперативній державі, ми повинні точно визначитися з пріоритетними напрямками задля спрямування туди наших основних зусиль і назвати їх.

Це насамперед:

- здоров'я нації,
- загальна освіта,
- профтехосвіта,
- якість місцевої інфраструктури (особливо транспортної),
- втілення і розвиток комунальних проєктів для забезпечення якісного життя людей незалежно від регіону проживання,
- нові види енергетичної генерації,
- енергозбереження,
- екологія навколишнього середовища.

Перелік усіх важливих програм, звичайно, набагато більший, але ці найперші і надважливі.

Особливо хотів би сказати про освіту нації. Говорячи про неї, ми маємо на увазі передусім вченість, бо **вченість — це теж золотий запас нації**. Вище було сказано, що як до золота, врешті решт, мають звестися усі фінанси держави, так і на справді вченій людині зійдуться всі людські життєві цінності, всі нитки, які зв'язують наше суспільне життя, поєднують усі нерви нашої історії. І, як у випадку з фінансовим золотим запасом, **резерв ученості теж має задаватися, зберігатися й охоронятися державою**. Бо державі вченість її людей вигідна, це наш уже нематеріальний золотий запас.

Але є ще одне. Без чого нова держава в тому унікальному вигляді, про який ми мріємо, взагалі неможлива. **Це проблема відновлення втраченого зв'язку між поколіннями**. Турбота про міцний соціальний зв'язок молодого і старшого поколінь у кооперативній державі має проявлятися у вигляді **існування і постійної дії «мережі солідарності» довкола кожної людини, яка цього потребує**. До кола її опікунів повинні ввійти ті, хто щодня оточує цю людину: рідні, сусіди, дільничний лікар, працівник соціальної служби, дільничний міліціонер, продавці сусіднього магазину та ін. Така допомога має здійснюватися переважно за волонтерським принципом.

Але за потреби видатки на таку діяльність може бути передбачено і коштом відшкодувань з відповідного соціального фонду структур кооперації, до якої територіально або юридично має чи мала стосунок нужденна людина або якщо там працюють її рідні.

Висновок. Успішна діяльність виробничих і торговельних структур, які об'єднає кооперативний рух, має стати надійним джерелом недержавного фінансування важливих соціальних програм.

ЧАСТИНА III. ПРАКТИЧНІ ДІЇ

Кажу про радість праці. Кооперативне облаштування – єдиний порятунок

«Агні-його», книга «Листи саду Морії».

Розділ «Осяяння», частина 3, глава 1, підрозділ 5.

Що становить собою кооперативний рух «Напря́м»

Настав час пояснити читачеві практичний складник самої ідеї руху. Безперечно, з огляду на кризову політичну й економічну ситуацію, яка склалася в країні, реальне покращення життя народу в дальшій перспективі залежатиме не від держави та її інститутів, а від ініціативи активної передової частини населення, від ентузіазму і працездатності всіх небайдужих громадян країни. Звичайно, на чолі з командою незаплямованих і свідомих, передових і патріотично налаштованих політиків, економістів, фінансистів та менеджерів.

Однак розрахунок на власні сили приносить успіх лише тоді, коли він спирається не тільки на власні оригінальні економічні розробки, а й на найкращі досягнення світового досвіду, але обов'язково з урахуванням специфіки національної ментальності й багаторічних історичних, соціальних та сімейних традицій.

По суті, діяльність кооперативного руху «Напря́м» має на меті перетворити життя країни в єдиний дієвий народний кооперативний проект, де всі його учасники мають стати одне одному рівнозначними партнерами.

Найважливішим чинником успішного втілення національного кооперативного проекту, яким опікується кооперативний рух «Напря́м», особливо на першому етапі, має стати його виняткова регіональність.

Тому структурам, що візьмуться за виконання завдань, які ставить перед собою рух, треба мати, активно розвивати і надалі спиратися на свої регіональні структури: керівні, представницькі, виробничі та фінансові. Їх повинні очолити найчесніші, найавторитетніші і найрозумніші люди, котрі «самі себе зробили», з пристойною, визнаною у своєму соціальному середовищі репутацією.

А наявною остаточною метою діяльності кооперативного руху «Напря́м» має стати досягнення власними силами справжнього сталого добробуту країни.

Основна мета діяльності руху — збудувати новий внутрішній лад життя країни на засадах кооперативних принципів співіснування її громадян: взаємодопомоги, поєднання задля захисту власних і суспільних інтересів, досягнення вагоміших результатів в економічній діяльності як на кооперативному (суспільному), так і на індивідуальному (родинному) рівнях. Забезпечити доступ до отримання преференцій, властивих діяльності успішних кооперативних об'єднань виробників, тобто безвідсоткових кредитів (фінансових і товарних), обладнання в лізинг, доступ до ринків збуту власної продукції як внутрішніх, так і зовнішніх, цінових пільг на будь-яку продукцію, що виробляється всередині кооперативної системи. І, як остаточний результат, — побудувати відкрите, заможне, позитивно налаштоване демократичне суспільство.

Треба забезпечити людям правильний і вільний шлях до втілення власних життєвих ПРОЕКТІВ, уперше зацікавити їх, включивши як партнерів у плани реформування держави, дати їм відчуття себе корисними, потрібними країні, її майбутньому, а також заснувати реальний механізм (зокрема фінансовий) підтримки таких ПРОЕКТІВ.

На весь період становлення нової країни і громадянського суспільства мета досягнути їх процвітання вкупі з власним життєвим і економічним успіхом повинна стати

пріоритетною для кожного громадянина, для кожної сім'ї. Вона має консолідувати і примирити суспільство, гуртувати людей навколо ідеї відродження країни власними силами. Віднині термін ПРОЕКТ, тобто життєвий ПРОЕКТ кожної людини, має стати паролем соціальної комунікації та плідної людської взаємодії, символом успішного розвитку її дальшого життя.

Висновок. Основне завдання кооперативного руху «Напря́м» — навчити людей будувати власний добробут власними силами.

Замість біржової гри нехай буде прагнення знаходжень, підтримане кооперативом.

«Агні-йога», книга «Листи саду Морії».

Розділ «Осяяння», частина 2, глава 6, підрозділ 1.

З чого складається і на що спирається система кооперативного руху «Напря́м»

Система організаційно спирається на **чотири дієві складники, які мають стати певною матрицею**, що згодом вбере в себе та, постійно розширюючись, поєднає для синхронної ідеологічної та результативної економічної діяльності всі новостворені регіональні кооперативні і кредитні фінансові структури — як незалежні, так і філійні.

Отже, йдеться про:

- 1) Всеукраїнську громадську організацію «Кооперативний рух Напря́м»;
- 2) обслуговуючий кооператив «Напря́м» загальноукраїнського значення з розгалуженою філійною мережею обласного, районного, міського, селищного та сільського рівнів;
- 3) кредитні спілки (каси взаємного фінансування) обласного й місцевого рівнів із загальною назвою «Взаємодопомога (далі іде назва регіону)»;
- 4) Національну асоціацію кредитних спілок (кас взаємного фінансування) «Взаємодопомога».

Перший складник — Всеукраїнська громадська організація «Кооперативний рух Напря́м»

Організація має всеукраїнський статус, її діяльність поширюється на всю територію України. Це громадська організація, створена на принципах добровільності та спільності інтересів її членів. Правовою основою діяльності організації є Конституція України, Закон України «Про об'єднання громадян», інші законодавчі акти України та її статут.

Основна мета діяльності організації — захист громадян України в соціальній, економічній і фінансовій сферах шляхом просвітницької, юридичної та організаційно-методичної допомоги, а також підвищення через просвітницьку діяльність економічної, фінансової і юридичної обізнаності населення країни.

Основний інструмент такої діяльності — методологічна робота з вирішення нагальних соціальних потреб суспільства загалом; **відновлення, становлення і дальший розвиток кооперативної діяльності громадян, сприяння розвитку системи виробничої і фінансової взаємодопомоги, забезпечення нормальних умов життя для кожного українця та його сім'ї.**

Для досягнення основної мети організація у встановленому чинним законодавством порядку вирішує такі завдання:

- сприяння відновленню і дальшому розвитку кооперативної діяльності громадян;
- сприяння розвитку системи виробничої і фінансової взаємодопомоги;

- підвищення економічної, фінансової і юридичної обізнаності громадян;
- сприяння розвитку і поширенню зв'язків між урядовими й неурядовими організаціями для досягнення основних цілей діяльності організації;
- організація багатоступеневої системи навчання членів організації як в Україні, так і за кордоном.

З метою виконання статутних завдань організація у встановленому порядку має:

- поширювати інформацію та пропагувати свої ідеї і цілі безпосередньо через людей та будь-які засоби інформації, створити власний банк ідей щодо напрямів своєї основної діяльності та надавати з нього оперативні інформаційні послуги своїм членам;
- представляти і захищати законні інтереси своїх членів і громадян України в державних і громадських органах;
- одержувати від органів державної влади й управління та органів місцевого самоврядування інформацію, потрібну для реалізації своїх цілей і завдань;
- вносити пропозиції щодо покращення роботи органів влади і державного управління на підставі результатів і досвіду своєї поточної діяльності.

Другий складник — загальноукраїнський обслуговуючий кооператив «Напря́м»

Обслуговуючий кооператив «Напря́м» загальноукраїнського рівня — неприбуткова організація, яка здійснює різноманітне обслуговування своїх членів на засадах взаємодопомоги та економічної співпраці. Мета діяльності кооперативу — збільшити доходи своїх членів шляхом надання їм різноманітних послуг.

Кооператив самостійно визначає стратегію й основні напрями свого розвитку відповідно до соціальної й економічної ситуації в країні загалом та у її регіонах, здійснює господарську діяльність, спрямовану на обслуговування своїх членів, та надає послуги за цінами і тарифами, які визначаються на договірних засадах окремо для членів кооперативу.

Він може об'єднуватися з іншими кооперативами з метою досягнути потужних соціальних і виробничих результатів. Кооператив зобов'язаний створювати не тільки належні умови для високопродуктивної і безпечної праці всіх його членів, а й виконувати норми й вимоги щодо охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання і відтворення природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки.

Членами кооперативу можуть бути як фізичні, так і юридичні особи, які визнають статут кооперативу і дотримуються його вимог, які зробили вступні й пайові внески та беруть участь у господарській діяльності кооперативу. Фізичні особи можуть бути членами кооперативу, якщо вони досягли 16-річного віку і виявили бажання брати участь у діяльності кооперативу.

Члени кооперативу мають право брати участь в управлінні кооперативом шляхом голосування на загальних зборах членів кооперативу за принципом один член кооперативу — один голос, обирати і бути обраним в органи управління кооперативу. Члени кооперативу мають право ухвального голосу на його загальних зборах. Для членів кооперативу — юридичних осіб ці права реалізують їх повноважні представники.

Члени кооперативу користуються послугами кооперативу для здійснення своєї господарської діяльності, одержують кооперативні виплати пропорційно до обсягів участі в діяльності кооперативу, а також отримують виплати на паї (в межах частки загального доходу).

Члени кооперативу мають право на необхідну підтримку кооперативу у вигляді фінансової поруки під час залучення коштів у фінансових установах для розширення своєї виробничої діяльності.

У разі виходу з кооперативу або ліквідації кооперативу його члени мають право отримати назад свій пай та відповідні частки доходу в порядку і в термін, визначені статутом.

Члени кооперативу завжди мають отримувати повну інформацію про діяльність кооперативу.

Усі члени кооперативу зобов'язані брати участь у господарській діяльності кооперативу та виконувати правила внутрішньої господарської діяльності кооперативу.

Усі члени кооперативу сплачують вступний і пайовий внески, а також повинні своєчасно повертати кредитні кошти, залучені під фінансову поруку, надану кооперативом.

Усі члени кооперативу мають виконувати рішення загальних зборів і правління кооперативу і, звичайно, дотримуватися статутних положень кооперативу.

Існує ще така форма участі в діяльності кооперативу, як асоційоване членство. Асоційований член кооперативу безпосередньої участі в діяльності кооперативу не бере, але вкладає свої кошти або майно у його виробничу діяльність з метою отримати прибуток.

Асоційовані члени кооперативу мають право дорадчого голосу, вони отримують частки доходу на паї відповідно до чинного законодавства. У разі ліквідації кооперативу їм повертають їх паї та відповідні частки доходу на них у першу чергу.

Асоційовані члени кооперативу також мають право безперешкодно отримувати повну інформацію про діяльність кооперативу.

За відповідною заявою дійсні члени кооперативу можуть змінити своє членство на асоційоване. Підставою для такої зміни має бути рішення правління кооперативу, яке підлягає схваленню загальними зборами.

Форми участі члена кооперативу у його діяльності — безпосередня участь у господарській діяльності кооперативу, участь в управлінні кооперативом, яка реалізується через право його голосу на загальних зборах, а також право обирати і бути обраним в органи управління кооперативу.

Управління кооперативом здійснюється на основі самоврядування, гласності, участі його членів у вирішенні всіх питань діяльності кооперативу. Вищим органом управління кооперативу є загальні збори членів кооперативу. До органів управління належить також правління кооперативу.

Для забезпечення своєї статутної діяльності кооператив створює вертикально інтегровану мережу філій: від обласної до сільської. Мережа охоплює такі рівні філій: обласну, районну, міську, селищну та сільську.

Філія будь-якого рівня є структурною одиницею кооперативу, підпорядкованою і підзвітною органам управління кооперативу. Філії здійснюють свою діяльність згідно з обсягом повноважень, визначених відповідним положенням про філію.

Заснування філії здійснюється за рішенням правління кооперативу з метою виконання певних виробничих завдань людьми, які живуть поряд у тому чи іншому регіоні і мають намір спільно їх виконувати.

Діяльність філії має відповідати статуту кооперативу та її положенню і спрямовуватися на вирішення нагальних соціальних і економічних проблем регіону.

Для досягнення додаткового успіху у своїй виробничій діяльності філії можуть здійснювати між собою міжрегіональні економічні проекти, які відповідають статуту кооперативу. Кожну філію очолює її голова, який призначається на посаду рішенням правління кооперативу на термін не більше п'яти років. У своїй поточній діяльності голова філії керується розпорядженнями й дорученнями правління і голови кооперативу та їм підзвітний.

Третій складник — система кредитних спілок (кас взаємного фінансування) «Взаємодопомога».

Реалізація ідеї самопомоги шляхом взаємодопомоги

Система складається з обласних і місцевих кредитних спілок (кас взаємного фінансування) під загальною назвою «ВЗАЄМОДОПОМОГА (далі йде назва регіону)» з їх

власною філійною мережею та Всеукраїнської асоціації кредитних спілок (кас взаємного фінансування) «ВЗАЄМОДОПОМОГА».

Соціальний і економічний результат від діяльності тандему Всеукраїнської громадської організації «Кооперативний рух Напря́м» та обслуговуючого кооперативу всеукраїнського масштабу «Напря́м» базуватиметься передусім на заснуванні й успішній діяльності власних місцевих фінансових структур — кредитних спілок (кас взаємного фінансування) з розгалуженою філійною мережею та асоціації цих спілок уже національного рівня, які повинні стати надійним фінансовим підґрунтям для діяльності кооперативного руху загалом.

Характерна риса діяльності системи цих кредитних спілок (кас взаємного фінансування) — так само їх пріоритетна регіональність, децентралізація управління регіональними коштами, підкреслено регіональний вектор фінансової діяльності, регіональний коловорот обігу коштів, система взаємного гарантування, що спирається на авторитет і поруку громадських ватажків регіонального масштабу і впливає зі сталих порядних і конструктивних відносин у навколишньому середовищі. І, що надважливо, міцна прив'язка та вбудованість цієї фінансової інституції в систему поточної кооперативної виробничої діяльності.

Систему таких фінансових структур має бути засновано знизу догори, **переважно на регіональному капіталі з метою його регіонального використання.** Матеріальною основою для такого фінансового об'єднання повинні стати кошти регіональних інвесторів (пайовиків) і просто вкладників, що будуть **суворо замкнені на кооперативні проекти регіону і тому прозоро контрольовані всередині співтовариства.** Це суттєво знизить фінансові ризики.

Тобто найкращим організаційним варіантом має стати заснування **мережі обласних і місцевих кредитних спілок (кас взаємного фінансування) з їх філіями (за потреби), які мають працювати на кооперативну ідеологію засобом інвестування у кооперативні економічні проекти.**

Усі ці споріднені регіональні і місцеві кредитні спілки (каси взаємного фінансування) повинні бути об'єднані в асоціацію кредитних спілок (кас взаємного фінансування) національного масштабу.

Національна асоціація кредитних спілок (кас взаємного фінансування)

Кредитні спілки (каси взаємного фінансування) будь-якого рівня й ваги завжди відчують потребу в удосконаленні спеціального законодавства, загальнодержавних правил діяльності, лобюванні здорових корпоративних інтересів, консультаційній допомозі, навчанні працівників та інших нефінансових послугах.

Для забезпечення себе такими послугами вони мають заснувати власну **Національну асоціацію кредитних спілок (кас взаємного фінансування) «Взаємодопомога»**, якій має бути надано статус саморегульованої організації кредитних спілок (кас взаємного фінансування) — членів асоціації і яка візьме на себе всі перераховані вище завдання, а також юридичний і інформаційний супровід діяльності кредитних спілок (кас взаємного фінансування), розробку для них нових фінансових продуктів, аудит і аналіз їх фінансового стану, поширення ідеї кредитної кооперації та формування позитивного іміджу місцевих кредитних спілок (кас взаємного фінансування) у регіонах.

Дальше створення регіональними і місцевими кредитними спілками (касами взаємного фінансування) разом з Національною асоціацією кредитних спілок (кас взаємного фінансування) «Взаємодопомога» загальнодержавної корпоративної сервісної інфраструктури зробить діяльність самих спілок надійною і стабільною.

І головне, Національна асоціація кредитних спілок (кас взаємного фінансування) «Взаємодопомога» зможе ефективно представляти інтереси кредитних спілок (кас взаємного

фінансування) — своїх членів у центральних органах влади та міжнародних кооперативно-фінансових організаціях.

А поєднання діяльності кредитних спілок (кас взаємного фінансування) «Взаємодопомога» та їх філій зі структурами загальноукраїнського обслуговуючого кооперативу «Напрям», не посягаючи на автономність і самостійність самих спілок, посилює обидві організації, зробить їх надзвичайно потужними й ефективними установами, які зможуть максимально задовольнити будь-які потреби своїх членів.

Створення такої системи виробничо-кредитної кооперації в країні має здійснюватися теж знизу догори, що забезпечить демократичну структуру управління й концентрацію економічної влади як у місцевих і регіональних кредитних спілках (касах взаємного фінансування), так і в кооперативних філіях будь-якого рівня.

Висновок. Безперечно, така об'єднана дієва система матиме реальні важелі впливу як на суспільну думку, так і на соціально-економічний розвиток свого регіону та країни загалом.

Дещо про взаємодію кредитних спілок (кас взаємного фінансування) «Взаємодопомога» з обслуговуючим кооперативом «Напрям»

З викладеного вище стає очевидним, що найлогічнішим і правильним кроком стане створення в кожному регіоні країни, як мінімум, однієї повноцінної регіональної кредитної спілки (каси взаємного фінансування) «Взаємодопомога» з її районними, міськими, селищними і сільськими філіями з метою активної співпраці з відповідною регіональною філією всеукраїнського обслуговуючого кооперативу «Напрям».

Рівномірна територіальна розгалуженість спілок (кас) в країні потрібна для безперебійного обміну між ними вільними фінансовими ресурсами та забезпечення розрахунків у межах самої кооперативної системи тощо. Отже, за успішного об'єднання навіть на регіональному рівні кооперативних і фінансово-кредитних потужностей системи в кожному регіоні країни сформується потужна конкурентоздатна система виробничої і фінансово-кредитної кооперації.

Світовий досвід розвитку й співпраці виробничої і фінансово-кредитної кооперації свідчить, що подібні об'єднані кооперативно-фінансові системи стало існують у багатьох розвинутих країнах і без них економічна діяльність цих країн на власному й світовому ринках не змогла бути достатньо ефективною та конкурентоспроможною. Але чомусь така система не стала переважною в громадському житті цих країн. Схоже, що або не до кінця усвідомлюється могутня об'єднувальна сила кооперативної ідеології для власного соціуму, або якісь домінуючі політичні сили, розуміючи це цілком реально, навмисне стримують могутню синергію людської життєдіяльності, використовуючи її у якості допоміжної суто для виконання економічних завдань.

Висновок. Саме в Україні вперше у світі спільна кооперативна діяльність цілого народу має стати загальнонаціональною соціальною й економічною ідеологією. На довгі-довгі роки.

Окрему увагу треба приділити ролі й перевагам майбутнього заснування всеукраїнської об'єднаної кредитної спілки за умови успішної діяльності як мінімум 14 регіональних кредитних спілок (кас взаємного фінансування). Така об'єднана кредитна спілка (каса взаємного фінансування) може здійснювати майже всі види банківських операцій і забезпечить виконання таких завдань:

1. Переміщення вільних обігових коштів між самостійними регіональними кредитними спілками (касами взаємного фінансування). В межах території діяльності об'єднаної кредитної спілки (каси взаємного фінансування) існують, з одного боку, розвинуті місцеві кредитні спілки (каси взаємного фінансування), які мають достатньо тимчасово вільних коштів, а з іншого — молоді і ще слабкі, які потребують додаткових коштів для своєї діяльності. Перші можуть покласти свої кошти на рахунки об'єднаної кредитної спілки (каси взаємного фінансування) у вигляді вкладів, другі — отримати потрібні їм кошти у вигляді інвестицій.

2. Надання регіональним і місцевим кредитним спілкам (касам взаємного фінансування) та регіональним кооперативним філіям додаткових фінансових послуг: участь у платіжних системах, лізингові й факторингові операції тощо. Це, зокрема, дозволить їм забезпечити надання додаткових якісних послуг уже своїм членам і зробити їх ще привабливішими кооперативними установами.

3. Залучення сторонніх коштів у систему кооперативного фінансування через вихід на національні фінансові ринки.

4. Зазначене в пункті 3 завдання характерніше для діяльності повноцінного кооперативного банку. У майбутньому такий банк повністю візьме на себе цю функцію.

У чому перевага внутрішньої системи кооперативного кредитування

В усіх варіантах існування такої виробничо-фінансової кооперативної системи мета її роботи має бути суворо обмежена підтримкою передусім діяльності своїх членів. По-друге, вона має бути спрямована на розв'язання соціально-економічних проблем громади певного регіону та корисних і рентабельних проектів юридичних осіб, невеликих об'єднань фізичних і просто фізичних осіб — приватних підприємців, які і стануть складником кооперативної системи.

Кредитування має проводитися тільки під комерційні проекти, пов'язані з виробництвом певного суспільно корисного продукту. **Кредити на «проїдання» практикуватися не повинні!**

Серйозна проблема будь-якого кредитного фінансування — майнова застава. Тому з огляду на те, що переважна більшість людей, які хочуть узяти участь у покращенні свого життя власними силами, не мають можливості надати кредитній установі якусь заставу, панацеєю може стати принцип мікрокредитування на основі методології Grameen Bank, за розробку і втілення якого її засновник, професор з Бангладеш Мохаммад Юнус отримав Нобелівську премію миру. Він же зробив математичні розрахунки ризиків неповернення мікрокредитів у разі застосування форми так званої колективної гарантії.

Під час застосування такої схеми мікрокредитування складається певна група сусідів-партнерів, яка під власну колективну гарантію для кожного члена свого об'єднання має намір взяти мікрокредит під свій індивідуальний бізнес-проект.

Спершу один учасник об'єднання бере позику на виконання власного проекту, а в ідеалі решта сусідів допомагають реалізувати цей проект, потім бере другий і так далі. Якщо одержувач кредиту через якісь обставини не може повернути позику, інші учасники цього об'єднання намагаються допомогти йому вирішити проблему. Така спільна діяльність людей для досягнення результату — засадничий чинник успіху моделі громадських кооперативних відносин.

Тому така модель не потребує майнової застави для окремого члена кооперативу чи кредитної спілки (каси взаємного фінансування), бо всі учасники разом, в принципі, можуть забезпечити покриття суми індивідуального мікрокредиту. Крім того, такий стиль фінансування реально допомагає стимулювати мале сімейне підприємництво, особливо у сфері сільської індустріалізації.

В Україні з огляду на специфіку її внутрішнього життя і ментальних моделей людських взаємин може бути застосовано гнучкішу й синтетичнішу систему гарантування фінансових ризиків під час мікрокредитування.

Висновок. Колегіальна відповідальність членів суспільства одне перед одним за долю їх власних життєвих ПРОЕКТІВ стане дуже впливовим чинником під час мобілізації потужного людського ресурсу на невідворотну зміну внутрішнього життя країни на краще.

Методологія діяльності

Окрема і дуже важлива справа — це методичні розробки, які мають наповнити діяльність кооперативного руху живим змістом. Для цього з огляду на

- специфіку і традиції окремих регіонів,
- урахування зустрічних регіональних пропозицій,
- передовий світовий досвід,
- оцінки майбутніх ризиків та гарантій захисту від них

мають розроблятися типові моделі індивідуальних і колективних кооперативних ПРОЕКТІВ.

Такі ПРОЕКТИ вже за участю керівників регіональних кооперативних філій, керівників кредитних спілок (кас взаємного фінансування) і регіональних бізнесменів треба вибирати для втілення, враховуючи абсолютно всі можливі ризики, навіть такий чинник, як можлива протидія з боку місцевої влади і способи її подолати. І лише потім вони оформлюються як конкретний бізнес-проект для виконання силами кооперативної системи за умови фінансової підтримки відповідною кредитною спілкою (касою взаємного фінансування).

Наведу для прикладу тематику окремих можливих для реалізації проектів.

- Особисті людські проекти, пов'язані зі сферою обслуговування і дрібної торгівлі або ремесел: крамнички, перукарні, лазні, хімчистки, аптеки, побутові й ремонтні майстерні, невеличкі кафе та їдальні домашніх страв, виготовлення сувенірів і дрібного побутового інвентарю тощо.

- Проекти, пов'язані із заготовкою й переробкою всіх видів сільськогосподарської й харчової та просто будь-якої корисної рослинної продукції. Особливу увагу треба приділити виробництву екологічно чистих продуктів харчування.

- Особливо важливі проекти — соціальні магазини, їдальні або кафе для малозабезпечених.

- Фінансова та організаційна підтримка креативних та творчих проектів, що генеруються пенсіонерами і мають цінність для суспільства, з метою якомога далі зберігати потенціал людей для потреб країни.

- У житлово-комунальній сфері — проекти, пов'язані із заснуванням і роботою товариств співвласників багатоквартирних будинків та приватних ЖЕКів з метою економії енергетичних і водних ресурсів, мінімізації квартирної плати.

- У сфері індивідуального й кооперативного будівельного бізнесу — проекти, пов'язані зі швидким будівництвом недорогих будинків і котеджів з легких сучасних енергоощадних матеріалів за вітчизняними й іноземними технологіями.

- Виробнича діяльність у будь-якій сфері (особливо в альтернативній енергетиці), пов'язана з виготовленням кінцевого продукту з власних сировинних ресурсів на сучасних міні-заводах повного виробничого циклу.

- Проекти із захисту екології та організації зеленого туризму.

Природно, що це лише зовсім невеликий перелік, який має бути суттєво розширено в процесі практичної кооперативної діяльності.

Дуже важливо розробити й надати для користування всім кооперативним філіям і кредитним спілкам (касам взаємного фінансування) уніфіковане програмне забезпечення (своєрідну електронну логістичну систему), яке дозволить швидко здійснювати абсолютно всю внутрішню виробничу, фінансову і звітну роботу та зробить максимально ефективною зовнішню співпрацю між кооперативними структурами і кредитними спілками (касами взаємного фінансування).

Для широкомасштабного висвітлення діяльності кооперативного руху й реалізації його проектів має друкуватися і розповсюджуватися через регіональні філії спеціальне безоплатне видання для кожної української сім'ї.

Вже діє веб-сайт Всеукраїнської громадської організації «Кооперативний рух «Напряма»»: www.napryam.org. Також існує електронна скринька info@napryam.org. Незабаром почне працювати окрема безоплатна «гаряча» телефонна лінія (її номер буде зазначено на сайті).

Як згуртувати людей

Існує впевненість, що в самій ідеї та ідеології кооперативного руху, спрямованій на досягнення процвітання кожного сегмента суспільства, в її конструктивності й зрозумілості закладено потужний імпульс до єднання людей.

Це перша в чистому вигляді соціально-економічна ідеологія для цілої країни, розписана як зрозумілий бізнес-план.

А найкращою реакцією суспільства на появу такої ідеології мав би стати суцільний людський ажіотаж, коли всі зацікавлені особи захотіли б стати першими у черзі на участь. Це буде першим кроком. Далі настане черга авторитетних ватажків спільнот, дієвих бізнесменів, фінансистів і менеджерів для їх плідної організаторської і професійної діяльності.

Висновок. Плідні і конструктивні взаємини між організаторами і головними дійовими особами кооперативного руху та тими, для кого його, власне, й засновано, мають позитивно вплинути на загальну згуртованість більшості людей навколо спільної справи покращення власного й суспільного життя власними ж силами.

Отже, для чого все це потрібно взагалі?

Для того, щоб:

- дати людям надію на реальність соціально-економічного дива для них особисто і їхніх сімей, як то кажуть, на їхньому подвір'ї;
- зацікавити людей, дати їм відчуття себе корисними, потрібними країні, її майбутньому;
- навчити людей будувати власний добробут власними силами;
- включити людей як співвласників і партнерів у плани реформування держави;
- розробити й донести до людей весь масив наших спільних можливостей при практичному втіленні будь-яких життєво важливих проектів у кожному сегменті суспільного життя;
- заснувати реальний механізм (зокрема й фінансовий) реалізації цих проектів;
- через ідеологію кооперативного руху залучити до співпраці всіх регіональних громадських авторитетів-ватажків;
- згуртувати громадян навколо спільної кооперативної ідеї та надихнути на плідну творчу працю.

Черговість кроків на шляху становлення кооперативного руху

На регіональному рівні

1. Заснування регіональних, районних, міських, селищних і сільських філій уже створеного загальноукраїнського обслуговуючого кооперативу «Напря́м». Підтримка й розвиток уже зареєстрованих регіональних філій.
2. Заснування кредитних спілок (кас взаємного фінансування) регіонального рівня з філійною мережею, а також окремих місцевих кредитних спілок (кас взаємного фінансування) за потреби. Підтримка вже наявних кредитних спілок (кас взаємного фінансування).
3. Підбір і підготовка місцевих громадських ватажків, регіональних бізнесменів, активістів і агітаторів для організації й успішної діяльності регіональних філій кооперативу та кредитних спілок (кас взаємного фінансування).
4. Активне залучення жителів усіх без винятку регіонів країни до членства у кооперативній системі і кредитних спілках (касах взаємного фінансування).
5. Розробка засобів агітації за діяльність кооперативного руху в регіонах.
6. Розповсюдження регулярного видання кооперативного руху для кожної сім'ї з метою тіснішої і пліднішої співпраці з його членами та іншими громадянами.
7. Організація постійної регіональної безоплатної «гарячої» телефонної лінії.

На національному рівні

1. Ефективна робота штабу кооперативного руху.
2. Ефективна робота методологічного центру кооперативного руху.
3. Ефективна інформаційна діяльність консультантів постійної безоплатної «гарячої» телефонної лінії та спеціального веб-сайту.
4. Підготовка активістів і агітаторів з усіх регіонів країни для роз'яснення громадянам ідеології та завдань кооперативного руху.
5. Розроблення типових і конкретно адаптованих проектів у різноманітних виробничих та обслуговуючих галузях на замовлення керівників місцевих філій кооперативу й регіональних бізнесменів.
6. Інформаційне висвітлення діяльності кооперативного руху та кредитних спілок (кас взаємного фінансування) у друкованому (в засобах масової інформації) й електронному вигляді (інтернет-простір та офіційний сайт).
7. Друк і розповсюдження регулярного видання кооперативного руху з розробками типових проектів як пропозиція до співпраці з його членами та іншими громадянами.
8. Поєднання всіх регіональних кредитних спілок (кас взаємного фінансування) у потужну Національну асоціацію кредитних спілок (кас взаємного фінансування) «Взаємодопомога».

Висновок. Коли майбутнє чітко видно, а головне — воно зрозуміле, треба лише почати невинний рух до мети. А мета — це наша могутність та довголітнє процвітання.

І наостанок

Закінчивши книгу і осягнувши цілком її зміст, тематику, яку охопив та зміг розкрити у готовому до практичного застосування вигляді, я отримав упевненість, що читач зможе достеменно уявити собі, якою буде наша нова країна.

Доволі невелика кількість сторінок вмістила у собі щільно спресовану важливу інформацію детального, покрокового плану її побудування.

Для мене було важливо усвідомити, чи буде ця інформація достатньою для досягнення поставленої мети – моделювання і побудування принципово нової країни, якої у такому вигляді поки ще в світі не існує. Чи стануть переконливими усі наведені вище доводи про актуальність та життєздатність майбутньої кооперативної держави?

Упевнений, що доленосні для всіх думки надходять до нас безпосередньо від Промислу Божого. Тому й не так важливо пишатися тим, що ти вигадав усе самотужки. Треба лише вірити, що викладене дійде до людей і стане їм у пригоді як компас, як система важливих орієнтирів у їх житті, яке не можна просто так «профукати» нанівець, бо кожному воно дається Богом лише один раз.

Тому закінчити хочу низкою думок, які вважаю надважливими. Як для себе, так і для майбутнього держави. І щиро сказати при цьому:

Слава Господу за усе!

Саме ці слова підсвідомо, на «автоматі» вимовляємо ми під час молитви до Бога. Але за що слава? За «просто так», чи за дароване нам життя? За родючу землю чи напрочуд вдале географічне розташування країни? А може за чудові природні можливості та умови? І чи можемо ми взагалі визначити для себе те саме головне, саме дійсне, за що славимо Єдиного Бога?

Основні закони природи колись знайшли влучне відображення у біблійській притчі, коли Господь накормив величезну кількість людей лише п'ятьма хлібинами. Ця історія несе у собі дуже глибокий сенс. І ось чому.

Земля, що у людей під ногами, є великим, воістину святим даром природи. Вона є величезним акумулятором Божої сонячної енергії. Енергія ця невичерпна і тільки вона дає людям джерело для існування – власне їжу.

Слід розрізняти поновлювану зовнішню енергію, яка йде до нас від Бога (можна назвати її енергією Сонця), та поновлювану внутрішню, земну енергію, «законсервовану» природою в її надрах. Саме головне, що у будь-якому разі енергія Сонця перетворюється у живу Матерію або Речовину (енергію прогресу), яку ще називають Даром Природи.

Людство – це живий організм і воно завжди жило і буде жити за фізіологічними законами, які ще звуться законами природної економії. І основне багатство людства – це родючість землі, з якої воно себе годує. А додаткове багатство – промисли відновлюваних дарів природи.

Ми поступово підійшли до найважливішого висновку, який в еру новітніх технологій несподівано, але переконливо повертає наш погляд назад у далеке минуле. Щоб не казали нам сучасні інноватори, але найперша потреба людини – це їжа. Звідси виходить безперечний пріоритет сільськогосподарського виробництва перед будь-яким іншим. Бо енергія прогресу активно створюється лише в сільському господарстві як виробництві основних засобів існування людини. Пасивно вона створюється я вигляді готових дарів природи: промислу море- та лісопродуктів, дичини від полювання та інше. **Хіба все це не з ряду основних засад ідеології кооперативної держави?**

Колись видатний вчений Тімірязєв у книзі «Життя рослин» справедливо написав: «Їжа служить джерелом сили в нашому організмі тому, що вона не що інше, як консерв сонячних променів». Якщо ми торкнулися феномена сонячної енергії, проявом якої є життєво необхідний процес фотосинтезу, маємо зазначити, що Велика Сила, яка творить світло і є єдиним суб'єктом виробництва Матерії (Речовини). Звідси єдиною продуктивною у повному сенсі цього слова є землеробська праця, результатом діяльності котрої є приріст і доповнення саме живої речовини або організмів. Усе інше – лише виробництво Форми, а ніяк не Матерії.

Природна родючість ґрунту вкупі з родючістю лісів, морів і річок – реальна умова для створення абсолютної додаткової вартості. Виникає ця вартість з додаткової енергії Сонця, яку суспільство використовує саме у землеробстві. Землеробство ж ґрунтується на розумінні, що земля як гумус не тільки має вартість, а разом із Сонцем є єдиним виробником абсолютної додаткової вартості. Вона виникає у вигляді ренти в його первісному загальному сенсі (від латинського «reddere», що означає «повертати, віддавати»). І відтворюється вона тільки землею. При цьому треба пам'ятати, що дари лісів, морів і річок теж беруться людиною у природі як результат промислів. Ці дари поновлювані, як і родючість ґрунту. Звідси висновок: абсолютна додаткова вартість існує тільки в землеробстві. Це теж з **нижки основних постулатів кооперативної держави.**

Субстанцією абсолютної додаткової вартості є сукупна енергія суспільства, укладена в родючості ґрунту, з якого людство отримує для свого харчування урожаї сільськогосподарських культур та багато іншого. Величина абсолютної додаткової вартості визначається багатством поновлюваних енергетичних джерел, якими людина користується для свого існування.

Тому людина – не генератор енергії, а її провідник. Сам генератор слід шукати не в людських м'язах, а тільки в природі. Людська праця лише спрямовує певними артеріями накопичену природою енергію.

В процесі руху економічними артеріями енергія перетворюється у капітал, який виробляє промисловість. Але ґрунтується цей капітал лише на безмежній щедрості дарів природи. І лише за допомогою землеробства. **Тут усе також відповідає принципам кооперативної держави.**

Тому основні висновки такі:

- основне багатство суспільства – це родючість землі, з якої воно себе годує;
- додаткове багатство суспільства – це промисли відновлюваних дарів природи;
- саме людство – це живий організм, і воно завжди жило і буде жити за законами фізіології, які водночас є законами природної економії.

У кооперативній державі народ буде годувати себе сам. Держава ж, навпаки, повинна відмовитися від хибного намагання «годувати» людей. Вона має інше завдання: пильно стежити за тим, щоб ніхто не заважав і тим більше не гнобив землеробів, щоб вони не наражалися на пограбування з боку усіх інших категорій громадян держави.

Тому найголовніше завдання Уряду нової країни, по-справжньому відповідального перед Богом і людьми, – всіляко сприяти різнобічному розвитку вітчизняного сільськогосподарського виробництва і промислів.

Це і стане головною основою, на якій базуватиметься нова кооперативна держава.

Олександр Фокін, голова правління Всеукраїнської громадської організації «Кооперативний рух Напря́м»